

B. H. II, 62.
H. 10, 1.

II K
1532

IN NOMINE JESU!
DISCURSUS
JURIDICO-HISTORICO-
POLITICUS,
MODUM PERVENIENDI
AD IMPERIUM
IMPERATORIS
ROMANO-GERMANICI,

crasso admodum penicillo adumbrans.

QUEM

Consensu Amplissimi Jctorum ordinis in

Academia Lipsiensi

SUB PRÆSIDIO

VIRI PER QUAM MAGNIFICI, AMPLISSIMI,
CONSULTISSIMIq;

DN. BENEDICTI CARPZOV J.U.D.

Consiliarii Electoralis Saxonici & Facultatis

Juridicæ Ordinarii,

Publicæ Disquisitioni subicit

MELCHIOR HEINRICUS SCHEDIUS,

LL. Studios.

Ad Diem XXIX. April.

In Auditoriô Jctorum Petrinô,

horis consuetis.

LIPSIÆ, LITERIS QUIRINI BAUCHI,

ANNO M. DC. LII.

AA

X 1876045

V I R O

*Magnificâ Authoritate, Amplissimâ Dignitate,
& prudentiâ incomparabili maximè conspicuo,*

DN. BENEDICTO
CARPZOV,

J. U. D. & Professori in Academiâ Lipsiensi
famigeratissimo, Consiliario Serenissimi
Saxonis gravissimo & Facultatis Juridicæ
Ordinario longè dignissimo.

Domino Patrono, ac Præsidi, ^{omni}perpetuô honoris
cultû æviternum devenerando,

*Has pagellas sacras esse
jubet*

ejus observantissimus

MELCHIOR HEINRICUS SCHEDIUS
AUTOR & RESPONDENS.

RI.

Jova Jova!

CAP. I.

Electiois naturam in genere pertractans.

THESIS I.

Etustissimi mortalium nullâ adhuc malâ libidine, sine probro, scelere, eoq; sine pœnâ aut coercitationibus agebant, neque præmiis opus erat, cum honesta suopte ingenio peterentur, & ubi nihil contra morem cuperent, nihil per metum vetabantur. At postquam exui æqualitas & pro modestiâ ac pudore ambitio & vis incedebat, provenere dominationes, & apud plerosque populos mansere. Tac. 3. annal. p. m. 72. Qui astutioris enim ingenii simpliciores circumveniebant, & omnibus bonis exuebant, omniq; infortunio impertiebant. Quibus injuriis medelam quærebant ii, quos ad fastigium regiarum majestatis non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio provehebat. Populus nullis legibus tenebatur, sed arbitria Principum pro legibus erant. Justin. lib. 1. c. 1. Neque tyrannicô ritu sed patrium in morem exercebantur hæc imperia præcipuè cum singulis familiis præsidere soleret, quem Natura primogenitum salutaverat. Excrecentibus verò illis familiis, cum serie non interruptâ, tamquam ex equo Trojanô prosilirent liberi, quos una domus capere non poterat, in pagos, civitates, ac denuo integra regna abibant. Regia potestas exinde exosa fiebat, quod plerique non rectorem & cives, sed dominationem & servos cogitarent. Indè quod non omnes ad fasces imperii admitterent, quorum Parentes Reges habuerant, sed è numerô omnium eligerent, quos benè administraturos sperabant, ac leges quasdam Imperiales seu fundamentales ferrent, quibus Reges etiam astringerentur. Quales jam olim à Servio Tullio, præcipuô legum Sanctore latas gravissimus ille scriptor, Tac. memorat. lib. 3. annal. p. m. 72.

TH. II.

Electiōnem enim, cum tot oculis spectata, tot insinuata, sensibus, tot insuper in tutō locata manibus, optimum semper invenire, & qui virtute præstat, recta ratio suadet ac inculcat. Quod aurea illa morituri jam Alexandri vox insinuat, qui Optimo se relinquere regnum interrogantibus respondit, Curt. lib. 10. c. 5. Cum quo facere videtur illud Neronis, qui valetudine æger & adulantibus circum, qui finem imperiō adesse dicebant, si quid fieri pateretur, habere Rempubli. in Regulō Memmio subsidium, respondit, qui auctoritate, constantiâ, famâ, in quantum præumbrante Imperatoriō fastigiō datur, clarus fuisse fertur. Tac. lib. 14. an. Et laudabili exemplō Cunradus I. Imperator adductus admiratione virtutis & Sapientiæ Heinrici Aucupis etsi inimici ad eum fasces imperii deferri iussit. Peucer. lib. 4. Chronor. in Cunrad. Imperat. Neque aliâ de causâ Carolus IV. Imperator electionis Regis Romanorum initium à Missæ decantatione desumendum esse voluit: quo scilicet Spiritus S. corda Electorum illustret, & eorum sensibus lumen suæ virtutis infundat, ut ipsius præsidio fulti hominem justum, utilem, bonum, eligere valeant. A. B. tit. 2.

TH. III.

Diversa verò cum Reipubl. forma, tum etiam eligendorum ratio modum eligendi variavit. Aliquandò enim fortunæ res fuit commissa, aliquandò etiam rectè sentientium iudicio. A quibus fortunæ auspicio hæc concredita, plerumque per sortem electionem peregerunt. Hanc quandoque in populō Dei in usu fuisse legimus, exemplō Saulis, quem antea à Deo delectum unctumque populus sorte delegit. 1. Sam. 10. v. 20. & 27. Ita Apostoli in mediō constituerunt Josephum & Matthiam & sors cecidit super Matthiam & annumeratus duodecim Apostolis. Act. 1. v. 26. Atheniensium ea erat eligendi ratio, ut senatum quingentorum sorte legerent, In Romana Republic. ambitu suffragiorum suspectō sorte ducebantur, qui ex numerō prætorum præessent. Tac. lib. 13. annal. p. 185. Etiam qui in provincias mittendi erant, sortiri solebant. Sorte obvenit Sullæ Asia eamque hæc ratione postea obtinuit Lucullus, Vellej. Patercul. lib. 2. hist. 18. v. 4. & c. 33. v. 7. Indè

Indè illæ Decii querelæ, cum Fabio extra ordinem Erruria data
esset, omnes ante se consules provincias sortitos esse, nunc extrâ
sortem Fabio senatum provinciam dare. Liv. lib. 10. cap. 24.
Aliis alia rem fato committendi fuit ratio, præcipua sanè septem
illis Persarum Principibus, qui Magis occisis ita pacti inter se, ut
die statutâ omnes equos ante regiam primò mane perducerent &
cujus equus inter Solis ortum hinnitum primus edidisset is Rex
esset. Justin. lib. 7. Persæ enim solem unum Deum credebant &
equos eidem sacros ferebant. Cuidam etiam Solis radii in api-
ce turris primum conspecti indicio erant, quod insignia imperii
ipsi decernerentur.

TH. IV.

Cæterum cùm fors interdum ad parum idoneos deerret,
Tac. 13. annal. melius sapere videntur ii, sicubi extra necessitatis
casum fieri possit, qui suffragiis rem peractam volunt, Germanos
in comitiis suis Principes legisse, qui jura per pagos vicosque red-
derent, laudabili exemplò Tac. memorat. de mor. German. Optimi illi Reipubl. administratores Romani, cum imperium pri-
ma sub Regibus cepisset in cunabula, ita instituerant, ut mortuo
Regeres ad patres rediret, qui inter regem nominabant, eoque
comitia habente populus, Regem creavit, Patres auctores fic-
bant. Liv. lib. 1. c. 31. Cùm enim populus decem decuriis è pa-
tribus factis multiplicatam servitutem centum pro uno Domi-
nos factos clamitaret, Patres offerendum ultrò rati, quod amissu-
ri erant, ita gratiam inibant, summâ potestate populo permittâ,
ut non plus darent Juris, quam detinerent. Liv. lib. 1. c. 17. Post
ejectos Reges cùm res consulum arbitrio regeretur, ii centuriatis
comitiis creari ceperunt. Liv. lib. 1. c. 60. Eadem quoque senato-
rum creandorum ratio extat. Brutus enim, cædibus Regum di-
minutum patrum numerum primoribus equestri gradus lectis
ad trecentorum summam explevit, inde fertur, ut in senatum vo-
carentur, qui patres, quique conscripti essent, conscriptos vide-
licet in novum senatum appellabant lectos. Liv. lib. 2. c. 7. Plebeji
etiam Magistratus convocatis nominabantur comitiis. Audi-
vimus enim Voleronem rogationem ad populum tulisse ut ple-
beji Magistratus tributis comitiis fierent. Et quamvis contra ni-
terentur

terentur patres, victi tamen populi pertinaciâ in eorum sententiam ire cogebantur, quicquid tandem Appius murmuraret. Liv. lib. 2. c. 56. 57. & 58. Mansit aliqua hujus electionis species cum Romani regum iterum jugo succollarent. Pontifex electus videri volebat Julius licet plurimorum vota emericaretur. Sueton. in vit. Jul. c. 13. ac comitia cum populo partiretur, ut exceptis consulatus competitoribus de cætero numero candidatorum, pro parte dimidiâ, quos populus vellet, pronuntiarentur, pro parte alterâ, quos ipse edidisset Sueton. in Julio c. 41. Itidem vota extorquebat Augustus, qui consulatum anno ætatis vigesimo invasit, ad moris hostiliter ad urbem legionibus, missisque, qui sibi nomine exercitus id deposcerent. Cum quidem cunctante Senatu Cornelius Centurio Princeps legationis rejecto sagulo ostendens gladii capulum non dubitasset ita in curiâ verba facere: *Hic faciet, si vos non feceritis.* Sueton. in vit. Aug. c. 26. Quamvis, quod ad se traxerat, summâ comitate administrasse videri vellet, dum populo magnâ vi dictaturam offerente, dejecta ab humeris toga, genu nixus nudo pectore deprecaretur, dominumque se appellari ne à liberis quidem pateretur, c. 53. ac nullâ rem magis lætaretur, *quam quod pater patriæ senatus populiq; consensu renunciaretur.* c. 58. Meminisse jubebant hæc vestigia, antiquæ libertatis, qualia nec sub Tiberio deerant, cui cum summa imperii deferretur, vix adigi poterat, ut illam susciperet, cum de magnitudine Imperii variis varia differeret, *quod dici haut satis posset, quam arduum, quamq; subjectum fortuna sit regnandi cuncta onus.* Dabat enim famæ ut vocatus potius electusque quam per uxorium ambitum & senili adoptione irrepsisse videretur. Tac. lib. 1. annal. p. 6. & 8. Cumque tempore Neronis exortus Cometes Neroni finem Imperii portendere videretur, quasi jam depulsò Nerone quisnam deligeretur, inquirebant, & ore omnium Rubellius Plautius celebrabatur, cui nobilitas per matrem ex Juliâ familiâ, quique placita majorum colebat habitu severo, castâ & secretâ domo, quanto metu occultior tanto, plus famæ adeptus. Tac. lib. 14. ann. p. m. 265. Donec tandem improba militum manus suffragiorum jus impetu planè in sanò ad se traheret

se traheret. Gliscebatur hoc malum Augusto Imperatore consula-
tum affectante, cujus rei indicio esse possent, quæ jam à nobis di-
cta, ac magis magisque sub Tiberio incrementum capiebat, qui
omnibus modis detestabatur, quod Agrippina, tanquam parum
ambitiosè filium Ducis gregali habitu circumduxisset, & Cæsarem
à militibus appellari voluisset. Tac. lib. 1. ann. p. m. 28. Plus licen-
tiæ sibi attribuebant turbatæ Germanicæ legiones, magnâ spe fo-
re, ut Germanicus Imperium alterius pati nequiret, daretque se
legionibus, vi sua cuncta tracturus. Id. 2. an. p. m. 15. Etiam Tibe-
rium in loco prælii Imperatorem salutando, struendoque agge-
rem, & in modum trophæorum arma subscriptis victarum gen-
tium nominibus imponendo, ostentabant in suâ manu situm Im-
peratorem confirmandi, & triumphalia insignia ei assignandi.
Tac. 2. ann. p. m. 39. Sub Claudio erupit, quod hæcenus emi-
cuit. Animadvertebat hunc gregarius miles inter præsentia fo-
ribus vela latentem, eumque extractum Imperatorem salutave-
rat. Communicatâ deinde re cum commilitonibus lecticæ im-
positus in castra ferebatur ac Imperator publicè renunciabatur.
Sueton. in vit. Claud. c. 10. Mæsiaci exercitus omni rapinarum
genere grassati, cum timerent, ne sibi reversis reddenda ratio.
Vespasiani nomen vexillis omnibus inscripsere, quod se non de-
teriores arbitrarentur aut Hispaniensi exercitu, qui Galbam, aut
Prætorianò, qui Ottonem, aut Germaniciano, qui Vitellium fe-
cissent. Sueton. in vit. Vespasian. c. 6. jungo Tac. lib. 1. histor.
p. m. 276. de Vitellio, de Ottone, 1. hist. p. m. 283. & 84. de Vespas-
iano lib. 2. hist. p. 318. Qualis autem fuerit illa militum ele-
ctio quibusque artibus & conditionibus duces populi Romani
durante illò eligendi more ad imperium fuerint proveci elegan-
tissimè explicatur ab Erasmo in præfatione, quàm in Tranquil-
lum editam, ad Duces Saxonie Fridericum & Georgium misit.
Inseruit hunc locum scripto suo de Comit. Imperat. Onuphr.
Panvinius, qui plenius quoque causam introducti hujus eligendi
in Imperio modi, & quousque duraverit, exposuit, d. lib. c. 1.

TH. V.

Quemadmodum autem diversus subindè eligendi modus
ad diversas aberravit personas; Ita nec minus diversa fuit pote-
stas,

stas, quàm ex suffragiis vel etiam sorte præcipui obtinuere: Dictatorum imprimis in Romanâ Republ. spectata dignitas, qui absolutam adeò habebant potestatem, ut provocatio ab iis non daretur. Loquitur id prima dictatoris institutio, ubi notatum à Livio, quod neque ut in Consulibus, alterius auxilium neque provocatio esset: lib. 2. c. 18. Unde Dictatoris edictum pro Numine servatum ap. eund. Liv. lib. 6. legas. & modo prætorem maximum Liv. lib. 7. modò etiam Magistrum populi appellatum. Senec. Epist. 309. Cic. 3. de finib. Devolutâ etiam ad Principes summâ Imperii Dictatoris dignitas nondum penitus exoleverat. Cum enim in modum Magistrorum Equitum crearentur præfecti prætorio, quod summa fuisset Dictatorum potestas, quibus Magistri equitum tanquam participes curæ adsociati, secundam post eos potestatem gererent, ita augeri cepit eorum autoritas, ut appellari à Præfecto Prætorio non posset, arg. l. un. ff. de Præfect. Prætor. Quamvis non negandum sit nec exempla deesse, quo provocatum à Dictatore fuerit. Ita enim audivimus Parentem Fabij, Magistri equitum, contra Papirium Dictatorem assurgentem: *Tribunos plebis appello & provoco ad populum, eumq; tibi fugienti exercitus tui, fugienti Senatus judicium, Judicem fero, qui certè unus plus quàm tua dictatura potest polletq;.* Liv. lib. 8. c. 33. Plutarchus etiam in vit. Fabij scripsit; Fabium Dictatorem designatum à Senatu petiisse ut sibi Dictatori liceret equo uti, quod veteri quâdam lege facere illud Dictatores prohiberentur. Adeò ut exinde Dictatorem volente populò indigere colligere liceat. Si aliquid plenius de hóc nosse cupias, vid. Rosin. lib. 7. antiquit. Romanar. c. 17.

TH. VI.

Majorem in partem consulum videtur restricta fuisse potestas, qui licet primò omnia jura, omniaque insignia obtinerent, Liv. lib. 2. c. 1. postea tamen lege Valeriâ factum ut provocatio daretur contra Consulem, Liv. lib. 2. c. 7. & 8. Gell. noct. Attic. lib. 13. c. 12. Junct. l. 2. § 16. ff. de O. J. cautum que ea lege ne in caput civis Romani in jussu populi intra fines urbis animadverteret. (quod primum Consulem Brutum adhuc habuisse cognoscimus

mus, ex Liv. lib. 1. & Dionys. Halycarnass. lib. 5. antiquit. Roman.
c. 6.) Enervari imprimis Consulium potestas tribunitiis intercessi-
onibus cepit, quibus sæpè conatus Consulium retardatos impe-
ditosque Livii imprimis loquuntur scripta. Postremò occupatà
ab Imperatoribus Republ. cum illi omne jus atque Imperium ad
se paulatim traherent, nomen sine viribus & sola fermè insignia
vereris potentiaè Consulibus sunt relicta. Qui apud Lacedæmo-
nios aliquando optimates videri volebant, & Imperatores salu-
tabantur, Ephoris subjecti erant, penes quos summa potestas e-
rat. Cornel. Nep. in vit. Themistocl. Inde Pausanias cum do-
mum rediret ab Ephoris in vincula publica conjiciebatur, quod
legibus eorum cuivis Ephoro hoc facere regi liceret. test. eod.
auct. in vit. Pausan. Habebant etiam in suâ Republ. veteres illi
Germani certos limites positos, intra quos Reges suos vel Prin-
cipes detinebant; dum audirent eos, ubi concilia sua instituis-
sent, suadendi magis, quàm jubendi potestate; Si displiceret sen-
tentia, fremitu aspernabantur, sin placeret, frameas concutie-
bant. Tac. de morib. German. p. m. 406.

TH. VII.

Ut autem detinerentur intra fines sibi positos, visum ple-
risque non perpetuos sed ambulatorios habere Magistratus, mo-
dò etiam ratio status id admitteret. Eò enim ingenio sunt ho-
mines, ut postquam multum temporis in potestate transegerint,
patriis moribus haudquaquam sibi vivendum ducant. Catulus
ap. Dion. 36. Qui semel imperandi dulcedinem degustarunt, pri-
vatam vitam paullò magis plerunque, quàm animæ à corpore
separationem horrent, & privatæ domus angustias, ut crudele pa-
tibulum abominantur. Post ejectos Reges libertatis originem
indè magis notat Livius, quòd annum consulare imperium fa-
ctum, quàm quod ex regiâ potestate quicquam deminutum sit.
lib. 2. c. 1. Censores quintò quoque anno creari solebant. Quod
Cic. 3. de LL. refert, ubi de Censoribus illa ex LL. 12. tab. com-
memorat:

Magistratum quinquennium habento,
Reliqui Magistratus annui sunt,
Eaque potestas semper esto,

B

Dictato-

Dictatorum regularis semestris fuit potestas, quanquam in magnis periculis ad annum nonnullis fuerit prorogata, ut Camillo, quando iterum fuerit Dictator, & bis Papirio Cursori, & Q. Fabio Maximo. Necessitas enim, quæ omni lege superior regulari interdum viâ abducere solet. Florentiæ olim lex fuerat, *ne prior Reipubl.* (is verò summum honorem gerebat) *intrà triennium, ex quò Magistratu abierat, eundem petere possit.* Leonard. Aretin. 4. histor. Florent. In eadem urbe cautum aliquandò fuit, *ne Reipubl. Vexillifer,* (Gonfalonertum vocabant) *in perpetuum crearetur, sed annua esset illa dignitas.* Gvicciard. XI histor. Regnum Assyrium mille annos stetit inconcussum, ob eam maximè causam, quod præfecti quotannis mutarentur. Indè cum Asinius Gallus censuisset, inquinquennium Magistratum comitia habenda, eam sententiam altius penetrare, & arcana Imperii tentari arbitrabatur Tiberius. Nempè superbire homines annuâ designatione, quid si honorem per quinquennium agitent. Tac. lib. 2. ann. p. m. 43. Quare nescio annon aliquid hâc in parte peccare videantur Veneti, in quorum Republica illud adhuc Monarchicum relictum, quod Dux ipsorum perpetuum principatum obtineat, potestatem itidem habeat senatum cogendi & consulendi, quamquam ipse nihil ex decreto Senatus statuatur, quod perindè est, ac si Romæ perpetuum consulatum gereret. Denique cum Venetiis facilè sint sexaginta novem sive consilia, sive tribunalia, & Judicum ordines. Dux his omnibus interesse & præesse potest, quod quanti sit in Republ. nemo ignorat. plura vid. ap. Contz. lib. 1. Politic. c. 21. thes. 11. Sanè convertendi apud Romanos status indicium erat, cum Julius Dictator perpetuus salutari ambitiosè vellet, Sveton. in vit. Jul. Cæsar. Cum Pompejo suspectæ Cæsaris opes, & Cæsari Pompejana dignitas gravis, nec hic ferret parem nec ille superiorem: sic de principatu laborantibus, tanquam duos tanta Imperii dignitas non caperet. Flor. lib. 4. c. 2. Non planè alienum ab hujus exemplo illud Augusti, qui quamvis Dictaturam deprecaretur summo opere, plerosque tamen gerebat consulatus, tantum illud cavens ne odiosum populo nomen in se traduceret.

Tandem

TH. VIII.

Tandem cui quasi basi salus omnium regnorum inniti videntur, leges plerunque latae, quibus summam potestatem coerceretur, & velut freno retraheretur, si ad illicita quandoque ferri in sano ausu cepisset. Praecipuus legum Sanctorum Tacito memoratur Servius Tullius, quibus etiam Reges tenerentur. 3. annal. p. m. 72. Donec lege regia sub Augusto lata omnem potestatem populus in Regem effunderet, vid. Hariolantem hac de re Wesenbec. ad Tit. IV. de Constit. Princip. Constabant & Consulibus suae leges consulariae dictae, ut & annariae, quibus constituebatur, quo demum anno aliquis ad fasces admitti debeat, ut & aliae Calpurnia, Tullia ac Pompeja, quae de ambitu caverent.

TH. IX.

Tali etiam vinculo suos astringere noverant Comites Helvetii, cum Respublica eorum primam traheret infantiam, qui delatum à Ludovico circa annum 1323. Joannem Arbergerium, tribus pagis praefectum, spondere jubebant, se nolle libertatem & foedera pagorum ullà modo tollere aut imminuere, neque passurum, ut ab Imperio abalienentur, & sub Austriorum vel pulsae nobilitatis Imperium redigerentur. Johann. Simler. lib. 1. de Republ. Helvet. p. m. 25.

TH. X.

In Galliâ praecipue lex Salica nota, quae foeminam regno praesse vetat, Joh. Bodin. lib. 1. de Republ. c. 8. Ne scilicet summa regni ad aliquem Principem externum deferatur. Foeminae enim, exemplo Mariae Angliae Reginae nubere volentes, non subditis nubent, sed ad peregrinos animum adjicerent, & sic per consequentiam regnum ad externos deferrent. Praeter quod illud etiam sanctissime servatur institutum, ne Regi Jus sit, ullam domini sui partem sine publico Concilii autoritate alienare. Jean de Serres tom. 1. de l'inventaire de l'histoire de France. Omnia enim Principis Imperio, non dominio, potestate, non proprietate, universè, non singulatim, solâ Jurisdictione, non possessione & usu, Sen. lib. 7. de benefic. c. 4. & 5. Quod clarissimus etiam Galliae JCrus & Historicus Franciscus Hotomannus in Francogalliâ

suâ docet Regibus scil. Francogalliæ non infinitam & liberam potestatem à civibus suis permissam, ut legibus soluti dici possint, sed certis pactionibus obligatos esse. Nec ipse Bodinus id abnegat, qui lib. 2. c. 8. n. 88. duas jurisjurandi formulas recenset, quarum priori Philippus I. Rex Francorum Henrici filius regno sese obligavit: Posteriores verò ex antiquissimis Bibliothecæ Gergobiorum archivis excerptam omnibus Regibus ad intuendum & imitandum proponit.

TH. XI.

In quas leges de promovendâ regni utilitate jurare teneantur Reges Hispanorum, Anglorum, Scotorum, Ungarorum, Polonorum, Bohemorum, Danorum itidem & Suecorum id apud Reinhard. König altius est expressum, ita ut illud jam repetere supervacaneum duxerim lib. 1. politic. c. 20. à thesi 21. usq; ad th. 28.

TH. XII.

Apud Persas Rex summò cum imperiò erat, *αυτοκρατής ηγε* *αυτοπευθην*, ut de eo Plutarchus loquitur, & ut imago DEI adorabatur, & ut apud Justinum est, non mutabatur. nisi morte lib. 10. Rex erat, qui dicebat Proceribus Persarum: *Ne viderer meò tantummodò usus consiliò, vobis contraxi, ceterum memento te parendum vobis magis esse, quàm suadendum*: Valer. Max. lib. 9. c. 5. in extern. §. 2. Tamen & jurabat cum regnum adiret, quod Xenophonti & Diodoro Siculo notatum, & leges certâ quâdam formâ latas mutare illi nefas, quod & Danielis historia c. 6. v. 8. 12. 15. & Plutarchus in Themistocle nos docent, Diodor. quoque Siculus lib. 17. & multò post tempore Procopius Persici belli lib. 1. ubi insignis hanc in rem historia extat. Idem de Æthiopum regibus tradit Diodor. Sicul. Eodem tradente Ægyptiorum Reges, quos tamen ut alios Reges Orientis summo Imperio usos non est dubium, ad multarum rerum observationes obligabantur: verum si contra fecissent accusari vivi non poterant, sed mortuorum accusabatur memoria & damnatis abjudicabatur solennis sepultura, sicut & Hebræorum Regum, qui malè regnassent, cadavera extra proprium regibus locum sepulta, 2. Paral. 24. v. 25. 28. v. 27. egregio temperamento, quo & sanctimonia summæ

summæ potestatis maneret, & tamen futuri iudicii metu Reges à fide mutandâ retraherentur. Epyri quoque Reges jurare solitos regnatos se juxta leges ex Plutarcho in Pyrrhi vitâ discimus.

TH. XIII.

In Imperio denuo nostro ab antiquo fuit receptum, ut administratio Regi Germanorum non absolutè, sed certis conditionibus deferretur, in quas juret Imperator, se summò observaturum studiò. Vocatur earum Instrumentum, antiquo, sed barbaro vocabulo, capitulatio. In gravaminibus Bassaviæ anno 1550. exhibitis dicitur die *Keyserliche Obligation*, olim appellabantur leges Palatinæ ut docet Goldast. in Dedic. Tom. III. constit. Imper. Planè enim si populus Regem fecerit non plenò jure, sed additis legibus, poterunt per eas leges contrarii actus fieri irriti, aut omninò, aut ex parte, quia eatenus populus sibi jus paravit. Ex promisso enim & contractu Regis, quem cum subditis iniit vera nascitur obligatio, quæ jus dat ipsis subditis, pro naturâ omnium contractuum, quæ utramque partem firmo vinculo alit, prout egregiè id obtentum à Grotio lib. 2. de Jur. bell. & pac. c. 4. quamvis alia ratio in iis legibus dominetur, quæ à summâ majestate profluxerunt, quæ de re Grot. de Jur. Bell. & Pac, lib. 2. c. 4. th. 12. & c. 20. th. 24.

CAP. II.

Translationem Imperii ad Germanos, & rationem
pervenienti quondam ad Imperium
suetam repetens.

TH. I.

Cum jam ad Imperium nostrum Romano Germanicum, de quo quædam repetenda duximus, devenerimus, primùm indaganda nobis ratio videtur, qua in Orientale & occidentale ruptum. Quæ res si non in cunabula, munimenta ad minimum sua Constantino M. debet. Quippe divisò jam pridem Imperiò illud deesse ad integram dignitatem atque

amplitudinem videbatur, ut urbs magnitudine & nobilitate æ-
qualis Romæ pararetur, quæ ut illa Occidentalis, sic hæc orienta-
lis majestatem Imperii sustineret, Constantinus, magnificentum at-
que illustre fore nomini suo putavit, si hæc urbe constitutâ tan-
tum ipse decoris invexisset. Igitur consiliò de novâ condendâ
urbe explicitò, locum propè Ilium urbem in Sigeo promontorio
sitam decennali quondam Græcorum bellò nobilitatam, munire
constituit, cumque fundamenta jecisset, & muros ad aliquam la-
titudinem excitasset, reprobato consiliò animum ad Chalcedo-
nem, quæ in Bithyria est, contulit. Verum designatò vix opere,
quod aquilæ devolâssent, & fabrorum funiculos raptos Byzanti-
um detulissent, tanquam divinò adversante Numine constituit,
ut antiqua Byzantium, quam Lacedæmonii olim Pausaniâ Duce
condiderant coloniam, & bellò civili Pescenniano, quod Nigro
constantissimo adhæsisset, Severus Imperator penitus excisam,
in vici formam redegerat, restitueretur. Quo cum Imperii se-
dem transtulisset, eò animò ut Gothis Thraciam infestantibus
ex propinquo gravius incumbere posset, vertexcentorum malo-
rum & invalida barbaris Imperii fons fuit & origo. Quod muni-
tum & firmum divisum in duo Imperium reddidit infirmum.
Deinde præcipua Imperii sustentacula limites videlicet Romani
orbis, qui ab Augusto super Rhenum & Danubium XV. legionum
præsidio additò providentissimè firmati fuerant, translatis in O-
rientem exercitibus sustulit: eorumque locò castella, munitio-
nes quasdam condens, eas debilibus admodum præsidis munitas
reliquit, quæ per tot annos egregiâ Romanorum virtute ab im-
manissimis barbaris defensæ fuerant. Tertium erratum Politi-
cum fuit, quod Gothis à se victis & trans Isthmum compulsis, eâ le-
ge pacem dedit, ut militum quadraginta millia quodocunque
opus esset, Imperatori traderent. Hoc enim fuit causa auctæ a-
pud Gothos militiæ, faciliusque postea occupati ab iis Imperii.
Quæ omnia eventus comprobavit, Etenim maxima Imperii pars
jam Honorii & Valentiniiani tempore à Germanicis gentibus,
quas Rhenus & Danubius hætenus abstinerant occupata est,
adeoque nondum integris quinquaginta annis perierat Romanis
penè mille armorum opus. Ita Hispania Vandalis, Visigothis
ac

ac Svevis, Gallia Francis ac Burgundis, Britannia Pictis & Scotis, Saxonibus, Anglis: Vindeliciū ac Noricum & Rhetia pars Baioariis atque Alemannis: Pannonia Hunnis atque postea Hungaris subacta. Nec Italia fuit intacta. Seculo enim quinto nempe annō Christi quadringentesimō septuagesimō septimō Odoacer Herulus Rex Gothorum Augustulum novissimum Occidentis Imperatorem Oreste patre suo, qui filio Imperium paraverat occiso, Imperio Italiae, quae una tantum provinciarum omnium Occidentalium supererat, exegit, Italiāque & urbem Romā nobilissimā Imperii Occidentalis parte potitus est. Postea octo alii Reges Gothorum Italicis rebus praefuerunt, quorum virtute regnum administratum. Mansit hic status usque ad seculi VI. annum, quadragesimum, quo Justinianus per Belisarium primō adversus Gothos incertō Marte pugnavit, ut profligati quam victi verius viderentur, donec Narses Eunuchus, Justiniani Dux, & per Italiam Legatus eos penitus ejiceret, Italiamque per quindecim annos teneret. Mortuō autem Justinianō Justinus II. nepos impellente Sophiā uxore Narsetem contumeliosē ex Italiā evocans, Longobardi e Pannoniā a Narsete invitati, Italiam per omnem pulsas Caesarum praesidiis, suae ditionis faciunt, nihil relicto in Italiā, praeter Romam ipsam, ejusque pomeria, Pentapolis, Exarchatum Ravennatensem, urbemque Venetiarum. Quare cum ab Imperatoribus Orientalibus saepius auxilia a Romanis contra Longobardorum humanitatem implorata essent, eaque ab eis negarentur: tūm quod imbecille factum Imperium ad vicina loca a Sarracenis, Bulgaris, Hunnis & ceteris circumvicinis barbaris tuenda, vix sibi vires suppeditarent: tūm etiam, quod Constantinopolitani Imperatores in foedam Iconomachiae haeresin lapsi maximas & plusquam hostiles cum Romano Pontifice, acriter ipsorum infaniae adversante simultates gererent, tunc primō ad Francorum potentissimos Reges a Romanā sede respici ceptum eorumque auxilium imploratum. Indē exsurgit agitatissima illa inter Politicos quaestio. An translatio Imperii ad Germanos in personā Caroli M. facta sit, quod ex mente virorum gravitate maximē conspicuorum asserimus.

TH. II,

TH. II.
Indè auspiciū illud Petri de Andlo de Imper. Rom. l. i. c. 14.
p. 65. ubi DEUM præmissō consiliō Romanum Imperium per Ger-
manos gubernandum definiisse fatetur, idque argumento baculi,
qui tempore B. Petri in Germaniam destinatus esset. Baculus scil.
ille erat, quo Maternus Valerii & Eucharii socius, cū in itinere vi-
tā defunctus esset, iterum in vitam revocatus fertur. Quod mi-
raculum, ubi populus Alsatiaē vidit, DEUM glorificavit, baptiza-
taque de illō die copiosa hominum multitudo. Quam verò bo-
næ fidei sit illa auctoris relatio, dubium facere possent, illæ vel
sexcentæ fabulæ, quæ in hunc usque diem in Papatu circumfe-
runtur. Illi verò, quod divinâ provisione Imperium ad Germa-
nos pervenerit, veri aliquid subesse, non planè abnego. Roma-
nos sanè subodoratos reperio, hanc Imperii sui ruinam à Germa-
nis posse proficisci, unde possibili studiō quam longissimè eos à
limitibus suis remotos voluerunt, tot legionibus hinc inde oppo-
sitis, ut Cæsaris aliquot loca expendens probè consignavit Stepha-
nus Pasquierius libr. 1. des recherches de la France chap. 10.

TH. III.

Ubi verò prodierimus in hunc campum, res jam nobis cum
perpetuis istis Germanici nominis osoribus corroforibusque, qui
Imperium Romanum ad Gallos translatum statuunt, per perso-
nam Caroli Magni, postmodum à Gallis in Italos, à Sergio Pon-
tifice in Berengarium, & denique ab Italis in Germanos per Otho-
nem Saxoniam Ducem, qui prosapiam Ducum Saxoniam primus
Imperatoriam dignitati intulit. Fulvius Pacian. lib. 2. de probat.
c. 35. n. 45. Et in Gallos quidem per personam Caroli Magni trans-
lationem factam Bodin. histor. c. 7. Petr. Gregor. Tholosan. l. 7.
de rep. c. 15. num. ult. & alii speciosè magis quam verè, qui Ca-
rolum M. in Galliam natum, linguâ quoque ac moribus & institu-
tis Gallorum unâ cum majoribus suis educatum, contendunt. In-
de quod in conventu Principum Fraxin. Orator Galliam ap Thuan.
lib. 10. dicere non erubuerit: *Cum Imperium in Regum Francie
familiâ primò fundatum commune utriq; genti fuit. Deinde
ad Germanos translatum est.*

TH. IV.

Sed fallunt ac falluntur. Dum enim translationem Imperii in Carolum Magnum, simul in Germanos factam, inficiari non possunt. Ac mirum adeò cœcos esse Gallos, qui aliàs lynceos sibi videntur habere oculos, ut non videant discrimen semper inter Francos fuisse & Gallos, (quod nostro etiam idiomate *Franken* & *Frankosen* differant.) Nec velim te moveat varians historicorum relatio, quorum alii Carolum in Thuringiâ, alii in arce Carlsbergâ, quæ arx est superioris Boariæ, alii Jopillæ, apud Leodium cunabula traxisse contendunt. Nam utut de speciali nativitatis locò vetustas in dissensum abierit, Francum tamen ratio & autoritas multorum confirmat. Et qui præcipuæ fidei patriam ejus Ingelheimium oppidum statuunt, quod duobus distat milliaribus à Moguntiaco, in quo insigne palatium extruxit, cujus vestigia etiamnum spectantur. Cuspinian. in vit. Carol. Magn.

TH. V.

Quæ omnia eò feliciùs patefcent, si Francorum originem & res quasdam gestas reperierimus donec ad Pipinum & Carolum M. deveniamus. Et quidem non transire animus ad aniles illas quorundam fabulas, qui Francos nobis ex Troja deducunt, & de sæpè mutatis horum sedibus atque extructâ tandem Sicambriâ meras ineptias comminiscuntur. Hieronym. Gebviler. ap. Goldast. part. XX. Imperial. Polit. Discurs. II. fol. 839. Cujus sententiæ assentatores mirum iridentur ab Henricò Bebeliò apud Goldast. Imperial. Politic. part. X. fol. 569. & Beatò Rhenanò lib. I. rer. Germanic. p. 50. Illud sanè mirandum, quod cum Francorum nomen per tot annos magnam totius Europæ partem occuparet, eamque Germaniæ gentem fuisse, constet, tamen eorum mentio neque apud Strabonem aut Plinium fiat, ac ne apud Cornel. Tacit. quidem, qui tamen Germanicarum omnium gentium situs & nomina mirâ diligentiam profecutus est. Inde Gregorius Turonensis Episcopus, qui de Francorum ortu octingentis abhinc annis scripsit, initio historiæ suæ testatur, se de Francorum ortu quæsisse, nihil tamen certi comperisse, quamquam veterem quendam illorum historicum habuerit Sulpitium Alexandrum,

C

drum,

drum, qui neque de primis illorum sedibus quicquam affirmavit.
Si tamen autoribus fide dignis calculum nostrum addamus, ex
eâ regione Francos primùm ortos animadvertimus, quæ inter
Albim & Rhenum interjecta Oceano alluitur: juxta Chaucos
forfan & Saxones, Hotomann. in Franco Gall. c. 4. p. 29. Rhenan.
lib. 1. rer. German. p. 50. & 51. Et quidem satis constat, Francos in
ora maritima sedes habuisse, locis admodum palustribus, rei que
nauticæ peritissimos & in bellô exercitatissimos fuisse. Cujus rei
documentum ap. Claudianum extat, qui Stiliconi victorias gra-
tulans ita scribit:

*Uti jam trans fluvium non indignante Chayco
Pascat Belgæ pecus mediumq; ingressa per Albim
Gallica Francorum montes armenta pererrent.*

De maritimâ regione Panegyricus Constantino M. dictus
testimonio est, ubi Rhetor ita loquitur: *Quid loquar rursus in-
timas Franciæ nationes, non jam ab his locis, quæ olim Romani
invaserant, sed à propriis ex origine sui sedibus, atq; ab ultimis
Barbariæ littoribus avulsas, ut in desertis Gallia regionibus col-
locatæ pacem Romani Imperii cultû jurarent & armâ delectu.*
Quod de Chaucorum vicinitate diximus, ea planissimè ex colla-
tione locorum & utrarumque sedium descriptione perspicitur.
Chaucor. quidem ap. Plin. lib. 16. c. 1. Francorum verò ap. Rhe-
thorem illum Panegyristem, quæ cum multis expedita sint ab
Hotoman. d. l. crambem bis coctam hîc apponere supervacane-
um arbitror. Saxones denuò in Francorum confiniò sitos, id ar-
gumento esse posset, quod sub Diocletiano, qui regnavit anno su-
perducentesimo sexagesimò octavò, Francis adjuncti limitem
Romanum, Galliæ, Belgiæ & Armoricæ infestarent, cumque
Gallias irrumperè in animò haberent per Francorum præcipuè li-
toralium provincias transisse legantur. ap. Fabric. Orig. Saxonie,
lib. 1. ad an. 268. & 368. Quod nominis rationem attinet, proba-
bile admodum venit, illud tempore Ciceronis incognitum adhuc
fuisse, corruptumque locum istum: Redeo ad Theobassos, Sve-
vos, Francones, qui lib. 14. Epist. quas ad Atticum scripsit, extat
Epist. ferè, cujus initium: *Pridiè Iduum Fundis accepi tuas lite-
ras*

ras coenans, cum jam pridem Beatus Rhenanus in nativò volumine: Redeo ad Tebassos, Scacuas Frangones scriptum deprehenderit, ac scrupulosius rimatus animadverterit Germanam Ciceronis lectionem hanc esse: Redeo ad Betasios, Atuas, Vangiones, Rhenan. rer. Germanic. lib. 2. p. 186. Ridiculi sanè illi sunt, qui Franconem quendam Hectoris filium in Celtas commigrasse, & de nomine suo condidisse ac nuncupasse Francos autumant, Ut enim concedamus nominis istius Hectori filium, indè tamen Francos denominatos nullà ratione evincitur. Magis veri videntur, qui vel tenuem Francorum, obscuramque gentem fuisse tradunt, à quâ tamen tantarum rerum gerendarum initia nata, (quemadmodum in Svittis tenuissimò Helvetiorum pagò usu venit, à quo cum recuperandæ libertatis auctores orti primum fuissent, Svicerorum nomen in Helvetios omnes propagatum est.) vel quod verisimilius videtur, fictam ex re & occasione appellationem fuisse cum iis, qui se libertatis recuperandæ Principes profiterentur, atque auctores, Francos se nominassent, quâ voce liberos & servitutis expertes ap. Germanos intelligi, satis inter eruditos constat. Indè quibusdam Francorum nomen ex vocabulo Frey und Ancke coaluit, ut liberos homines sive liberos rusticos (Vocabulum enim Ancke vetere Germanicâ linguâ hanc notationem habet, & adhuc à rusticis quantumvis ita usurpatur) significaret: aliis à solo vocabulo Frey, quod illi terminatione suâ Zuck extenderunt, & pronunciârunt Freyjnck unde juxta consuetudinem ipsorum Diphtongo ai additâ syncope, mansit nomen Francke quod pluribus monet Francischinus Curtius JC. in tractatu de Feudis, & Baldus quoque ita interpretatur. Inde & illam villam Francham Sabaudia civitatem denominatam existimant; ut significet villam liberam, fortasse, quod ab initio villa fuerit. vid. Reinecc. tom. III. de Trojanorum Imper. & regn. p. 28. it. de Misenor. Orig. p. 206. & 213. Hotoman. in Francogall. cap. 5. Valeat ergò omen, ut Franci dicantur, qui libertatem sibi honestam sub Regum auctoritate tenuerunt. De eorum rebus præclarè gestis vid. Rhenan. lib. 1. & 2. Hotoman. in Francogall. c. 5. & 6. Henricum Bebelium ap. Goldast. Imperial. Politic. part. X. p. 569. & 570.

TH. VI.

Primus eorum Rex Pharemundus legitur, qui quædam loca ad Mosam occupavit. Clodio vel Clogio filius primus Germaniam secundam transitò Rhenò; Meroveus Treviros & Belgas, Childericus agrum Moguntiacum, Vangionum, Nemetum Argentoratensium Francorum ditioni adjecit. Clodoveus Helvetios & Svevos post pugnam ad Tolbiacum, & quicquid Romani in Galliâ tenuerant, adjunxit. Porrò Luitmarus & Clodoveus Clodovei Regis filii, Burgundionum potiti; Theodericus horum frater, Noricam suæ potestatis faciens Imperium Francorum augebant. Hæc est summa gestorum à Pharemundo & successoribus, quos historici Merovingos à Merovæo, appellant, quorum stirps anno 750. desit, quo Childericus Rex ultimus Merovingorum à Regni Proceribus ob segnitiam monasteriò mancipatus successorem Pipinum habuit.

TH. VII.

Cùm enim Pipinus legitimus Martelli filius, ad Majordomatum seu præfecturam Prætorio, testamento patris evectus, indignatus, se oneribus Imperii gravato, dignitatem regiam penes eos esse, qui otio & luxuriâ senescerent, negat ad regni Proceres, pareri Childerico oportere, qui abjectâ omni Reipubl. curâ vir quâvis muliere corruptior degeret. At quia res ardua erat, legitimum regni hæredem soliò deicere, cui jurisjurandi religione devincti essent, decrevit Pipinus, ad Romanum Pontificem id deferre, missò Episcopò Burchardò Herbipolensi & Folrado Capellano suo, qui Pipini majorumque res domi forisque gestas ad cælum laudibus ferendo, Childericum quantum possent deprimerent. Hi non difficulter ut Pontifex obsequio subditos solveret effecisse feruntur. Otto Frisingens. lib. 5. c. 21. Godfridus Viterbiensis Chronic.

TH. VIII.

Haud infrequens hic Imperia deferendi modus. Arbactus, quod Sardanapalum inter scortorum greges, purpuram colonentem, & muliebri habitu, cum mollitie corporis & oculorum lasciviâ omnes fœminas anteiret, pensa inter virgines partientem, invenisset,

invenisset, indignatus, tali foeminae tantum virorum subjectum tractantique lanam, ferrum & arma portantes parere progressus ad socios, negat se ei parere posse, qui se foeminam malit, quam virum. Facta igitur conjuratione bellum Sardanapalo intulerunt eoque victo Arbactio summam Imperii detulerunt. Etiam Pipinus effeminatam Regum mollitiem detestatus ad fasces Imperii adspiravit, praecipue cum jam aliquot annis omnis auctoritas & summa rerum, penes praefectum regiae domus resideret, ab eo tempore, quo Reges voluptatibus dediti nullam Reipublicae curam susciperent Annal. Francici ad annum Christi 751. vid. Hottoman. in Francogall. c. 12. Goldast. Imperial. Polit. part. XX. disc. 2. fol. 841. Fabric. Origo. Saxonie. lib. 1. fol. 75.

TH. IX.

Alio nomine hi dicuntur Comites Palatii, quorum officium non minima pars erat ut jus per pagos redderent antiquo nomine *Grassen*. In Republ. jam tum veterum Germanorum praecipuus Comitum splendor ac dignitas. Quod Tacit: nobis de morib. Germanor. exhibet, ubi magnam Comitum aemulationem testatur, quibus primus apud Principem suum locus; & Principum, cui plurimi & acerrimi Comites: nec solum in sua gente cuique, sed apud finitimas quoque civitates id nomen, eam gloriam esse, si numero ac virtute comitatus emineat. Tac. d. l. p. m. 407. Horum in pace decus in bello praesidium. Cum enim in aciem ventum turpe erat Principi virtute vinci & turpe comitatu virtutem Principis non adaequare. Principes pro victoria pugnabant Comites pro Principe. Tac. d. l. Romanis Comites primitus dicebantur, qui non solum Principem suum sectabantur, & ad latus ei erant: Spartian: in Hadrianò: *Cum judicaret in consilio habuit, non amicos solum & comites secum, sed & Fictos.* Hinc tota Principis familia sacer comitatus in Codice saepe appellatur. vid. Cujac. 1. observat. 25. Laëum lib. 2. de Rep. Rom. c. 11. Sed etiam Legatos Principis Magistratus & Judices provinciales comitabantur. ut Papinian. l. 4. ff. de offic. Assessor. l. 1. §. sed et si ff. de variis & extraordin. cognition. docet. Ex horum ordine cum plerunque desumerentur, qui ad Provincias regendas admitterentur, factum est, ut Rectores illi dein Comites appellarentur,

rentur, & Comites non jam Principis à quò abierant, sed provin-
cia, quam ipsi cum comitivâ dignitate gubernarent. Insignis lo-
cus est apud Zosymum lib. 5. ubi inquit: Is verò *Comitem Orientis* fecit, *cujus Magistratus ea potestas est, ut qui eum gerit, omnibus provincias Orientis administrantibus praesit, & quaecunq; non aguntur, uti par erat, corrigat.* Palatinorum autem nomen non tantum Comites, sed etiam inferiorum ordinum ministros aulicos designabat. Cùm verò Franci Gothi & Longobardi æmulatione Romani splendoris, priscam etiam aulae dignitatum pompam retinere studerent, dignitatem quoque Comitivam recepere, quod de Gothis in Italiâ ex Cassiodoro lib. 7. variat. c. 5. liquet. Quod Francos attinet, his, qui officium hoc gererent, domesticus prius appellatus est, ut patet ex Venantii Fortunati carmine ad Condam domesticum. Et idem erat qui Major-domus, qui & Comes domus Regiae & Comes Palatii Principis appellatur, teste Aimonio, & aliis. Tanta autem illorum Regionum potentia, cepit tempore Clotharii II. circiter annum DLXXXVIII. i. e. circiter CXXX. annis post regnum Francogalliae constitutum. Quod ex eò, quem Venericus aliquoties profert, historicò, cognoscere licet. Sunt tamen duo alii historici, sed dubito an tantæ autoritatis, Sigebertus & Trithemius, qui tantæ potentiae initium ad Clotharii III. regnum referunt, cujus Magister Palatii Ebroinus appellatur, homo crudelitate & nequitia insignis. In aula Orientali, quæ plerumque dignitatum nomina communia cum Francis habuit, *μεγαλοδουξ* appellabatur. vid. Meurf. glossar. Græc. barbar. De Major-domus extat fragmentum Pythæi in annal. Francic. videatur etiam Hoto-man. in Francogall. c. 12.

TH. X.

His itaque incunabulis initiata Caroli auctoritas, multum capiebat incrementi, quod eventus bellici felicibus ausis respondere cepissent. Potiebatur tùm temporis summâ rerum Desiderius ultimus Longobardorum in Italiâ Rex, qui postulaturus ab Hadrianò erat, ut Carlomanni filios, qui apud se erant, inungeret. Cujus voti cùm compos fieri desperasset, extorquere vi cupiens,

piens, quod ultrò sibi negatum iri videbat, nondum duobus mensibus Hadriani Pontificatus exactis in Exarchatum irrupit ac primò adventu Ferrariam, Comaclum & Faventiam occupavit & Ravennam se bellum transferre ostendit. Quibus perterritus Hadrianus cum per legatos nihil obtinere posset, Legatum maritimò itinere ad evitandas terrestres Desiderii insidias in Franciam misit, Carolum oratum, ut avi Patrisque exemplò opem affectis Ecclesiæ rebus afferret. Quibus Carolus summam mentis alacritate (ut enim quidam auctor de illò habet, erat omnibus virtutibus, quæ magno Regi convenirent, ornatus, sed præcipuè catholicâ pietate, quæ maxima quoque patris laus extiterat, insignitus) reposuit, se ipsius studio lubenter obsecuturum, ac Desiderium, ut sive auctoritate, sive armis, à vexatione Romanæ Ecclesiæ absterret, connixurum: Apud se, cum beneficiorum ab Ecclesiâ acceptorum memoriam, tum Sedis Apostolicæ majestatem & esse, & in perpetuum fore sanctissimam. Hinc frustra aliquoties per Legatos tentatò Desideriò Carolus exercitum ad saltus promovit ac conjunctis ibi castris, cum eos à Desideriò teneri videret, expeditam militum cohortem per montes avios circumductam à tergò Desiderium invadere imperavit. Quò prosperè factò Desiderius ad averas Alpes castra metatus adeò extimuit, ut per noctem relictis tentoriis ac supellectile fugam arripuerit. Quod sentiens Carolus cum totò exercitu Alpes subito superavit, ac multis interfectis eò redegit Desiderium, ut Papiæ muris se includeret. Indè cum Romam proficisceretur, effusis obviam, quâcunq̃ incedebat, civitatibus, ipsum lætis animis liberatorem servatoremque Italiæ salutantibus, ingenti honore ab Hadrianò exceptus est, vid. uberiorem hâc de re Sigonium de regn. Ital. sub ann. 772. & 773.

TH. XI.

Indè liquet primam promovendi Caroli in Imperatorem causam fuisse, quod jure belli aditum sibi ad Imperium paraverit. Testis hujus rei gravissimus Fridericus I. Imperator ap. Melchior. Goldast. tom. 3. Constit. Imperial. p. 333. Quæ enim ex hostibus capimus jure gentium statim nostra fiunt. juxta §. 17. Instit. de division. rer. & elegans I. hostes 24. ff. de captiv. & postlimin. revers.

vers. est hanc in rem Hugo Grotius de Jur. B. & P. lib. 3. cap. 6.
Ac quidem si accuratius paululum historiarum inspiciamus mo-
numenta sanè præcipua regna inrer armorum strepitus sua du-
xisse incunabula confitebimur. Nimrodum fortem venatorem
extitisse ac potentia homines subegisse sacra loquitur pagina. Ge-
nes. 10. 1. Paralip. 3. Qui initia regni Assyriaci Nino ascribunt,
primum bella intulisse finitimis & rudes adhuc ad resistendum
populus terminos usque Lybiæ perdomuisse memorant. Justin.
lib. 1. Quâ ratione Arbactus ad Medos summam Imperii transtu-
lerit, supra expeditum memini; Sanè Cyrus ut aditum sibi ad re-
gnum pararet, exercitum apud Persas, ad quos Parentes timens
transfugerat, moliebatur, cum instructio convivio eos demulsi-
set, quasi his epulis similem acturi essent vitam, si sequerentur,
quoad Medis pareant, hesterni labori, quò sylvam exciderant.
Justin. lib. 1. Quomodo Alexander Monarchiam à Persis trans-
tulerit, id neminem ignorare confido, nisi qui Curtii scripta ne-
de limine quidem salutaverit. Ex infinitis illis testimoniis, qua
in laudem Romanorum extant, depromam hæc vice illud Flori
quod sub ipsò libelli frontispicio extat, *populus Romanus,
ita latè arma circumtulit, ut qui res illius legunt, non unius
populi, sed generis humani facta discant.* Flor. lib. 1. in proëm.
Et qui nescit, quæ decertationes Romulo primo Romani nomi-
nis conditori cum Numitore, Cæninensibus & Sabinis fuerint,
eum ad Livii lib. 1. c. 5. 10. & 11. relegandum puto, & ad auspici-
um illud, quo Romulo in Palatino duodecim vultures offereban-
tur, qui bellatricem fore urbem Romam haut incerto divinabant.
Flor. lib. 1. c. 1. Adeò ^{omnes} si Monarchias inspiciamus, ab ar-
mis fèrè suam traxisse originem confiteri necessum habemus.

TH. XII.

Alter titulus, quò sibi vindicabat Imperium Carolus, erat
Electio, quod suffragiis populi Imperator decerneretur, & à Pon-
tifice coronà redimeretur. Anno enim 800. ipsis natalibus Chri-
sti in basilicâ D. Petri præsentibus præter Pontificem Episcopis ac
Clericis quamplurimis, civibusque Romanis universis Pontifex
Carolus

6.
o.
u-
em
Ge-
L,
m.
in.
tu-
re-
ens
si-
ur,
nt.
ns-
e
qua
ori
us,
ius
em,
mi-
int,
ici-
an-
ant.
ar-
s.
erat
on-
hri-
s ac
ifex
lum

Carolus coronavit, acclamantibus civibus universis: *Carolo Piusimo, Augusto, Deo coronato, Magno, Pacifico Imperatori vita & victoria.* Hòc ipsò factò populus Romanus per Pontificem tamquam per primarium civem, Carolum Imperatorem coronavit, atque eadè non nudum nomen & titulum, sed jura simul, quæ non multò antè supererant Cæsaribus in Occidente, in Carolum transtulit, fatente ipsò Bellarminò lib. 1. de translac. Imper. c. 7. adde Otton, Frising. lib. 5. c. 31.

TH. XIII.

Inde tot scriptis Politicorum excussa, ac sæpius armis venditata quæstio: Annon in Pontificis manu situm regna mutare, Reges de gradu dejicere evehereque? Affirmativam tenet Bellarmius, quem ut eò melius intelligamus, præmittendum arbitror, quidnam nomine translationis intelligat. Sic enim nonnunquam loquitur: *verè translationem esse factam auctoritate summi Pontificis in argum. lib. alibi ait: Non esse de possessione provinciarum Imperialium quæstionem, sed de titulo, de jure, de nomine, de dignitate Augustali totam controversiam esse lib. 1. c. 11. in fin.* Hoc igitur voluit rem eòdem modo gestam, quo Pius IV. Florentinum Magnum Hetruriæ Ducem creavit. Sed non ferè digna hæc tanti viri fastigio! Non alienum à nostrò scopò hanc rem paulò prolixius persequi & ejus quasi incunabula repetere. Pipinus cum ad summam Imperii anniteretur, quod res ardua esset, legitimum regni hæredem solio dejicere, cui jurisjurandi religione devincti essent, decrevit ad Episcopum Romanum Zachariam referre, missò Episcopò Burchardò Herbipolensi, qui Pipini majorumque res ad cælum ferendo Childericum quantum posset deprimeret. Hic non difficulter ut Pontifex obsequiò subditos solveret, effecisse fertur. Hæc est origo audaciæ Pontificum, quâ insanò ausu sui Imperii fines excedere ac quicquid est in terris regiminis ad se trahere aliquandò conati sunt, teste Ottone Frisingensi lib. 5. c. 23. Godfrido Viterbiensi Chron. part. 17. p. 440. Sed neque in Pipino neque in Carolò pontificii inveniunt, quod se quidem invenisse putant.

D

putant. Quantum enim ad Pipinum nondum evictum, quod allegati historici tradunt, 1. Pontificem Zachariam pro auctoritate & potestate suâ sive opinione alicujus potestatis id sibi arrogasse. 2. Utut id fecisset ideò jus successoribus Pontificis quæsitum esse. Quod primum attinet, illud itidem facti continet quæstionem, quæ ex circumstantiis eruenda. Sanè Ado Viennensis sub anno 727. hæc de re ita scribit: *Missi Legati ad Zachariam ut interrogarent eum, si ita manere deberent Reges Francorum, cum penè nullius potestatis essent, jam solò regiò nomine contenti. Quibus responsum dedit Regem potius illum debere vocari, qui Rempublic. regeret.* Videtur itaque potius consilium Pontificis, nullam parendi potestatem super Reges secum ferens. Aliud itaque est Regem exigere aliumq; creare, aliud suadere. Ideoque scriptores, qui Pontificem id auctoritate suâ fecisse ajunt, non auctoritatem jubendi sed suadendi intelligunt, prout jam olim Ludolphus de Babenberg tractat. de Jur. Regn. c. 12. id ostendit. Cui accedit Venericus quidam Vercellensis, qui profert testimonium historici veteris, qui de Francorum gestis scripserat, quo tota illa narratio mendacii arguitur, dilucidèq; affirmatur, & Childericum & Pipinum usitatò Francorum more veterumque instituto, illum abjectum hunc verò in illius locum subvectum fuisse. Quod Caroli electionem attinet, hæc de, ut favoris causas procul habeamus, quod res est dicamus. Audiendus verò priori locò Sigonius, illum electionis actum his penè verbis delineans: *Perducto ex cubiculò in templum atq; ad aram maximam Rege, Archiepiscopus post solennes aliquas preces effusas, populum alloquutus interrogavit, num se tali Regi subicere atq; illius mandatis & jussionibus constanti fide vellet obtemperare? ubi verò se velle responderat, Regis caput pectus atq; ipsas brachiorum compages oleò sanctò unxit, DEUM orans, ut & in bellò gerendò & in sobole procreandâ votis ejus annueret, ornatò indè ense, armillis, palliò, annulò & sceptrò coronam imposuit, & per chorum ductum in soliò collocavit.* Sigon. de regn. Ital. lib. 4. fol. 89. Scilicet cum urbis Romæ primarius

marius civis Pontifex audiret, neque unius Papæ, neque unius populi in potestate fuit Cæsaris creatio, sed ad utrumque simul hoc jus pertinuit. Portenta enim illa Hildebrandina de Papali omnipotentia nondum audiverat orbis. Indè nemini per somnium tum in mentem venire potuit, Papam in hęc negotiò gerere sese alium, quàm primarium civem Romanum & possessorem patrimonii, quod vocant, Petrini. Potius ipse Pontifex se Caroli potestati subjiciebat, dùm per suos Legatos claves confessionis S. Petri & vexillum Romanæ urbis cum muneribus Regi misit, rogavitque ut aliquem de suis optimatibus Romam mitteret, qui populum Romanum ad suam fidem atque subjectionem per sacramenta firmaret, quod ex Reginone, Sigfrido Presbytero ad ann. 801. & annalib. Francic. colligi potest. ad an. 796. Quibus Sigonius accedit, à quò id accepimus, *quod universò populò decretum, ut Carolus Patricius Romanus esset per singulas provincias, ArchiEpiscopos & Episcopos instrueret, ita ut nisi ab eò laudarentur & instituerentur, à nemine sacrarentur, & ut Pontificem eligeret, sedemq; Apostolicam ordinaret.* Sigon. de regn. Ital. lib. 4. sub ann. 773. Habetur id quoque decretum apud Goldast. Constit. Imperial. tom. 1. fol. 16. & 17. Plura hęc de re qui discupit adeat Goldast. Polit. Imperial. part. IX. c. 3. 4. & 5. Arum. Jur. Public. tom. 1. discurs. 3. aliosve.

TH. XIV.

Ad mores eligendi in Germanorum Imperiò solitos nunc devenio. Horum Reges suffragiis creari solitos Tac. de morib. German. testatur. *Reges inquit ex nobilitate, Duces ex virtute sumunt.* Quod institutum etiam Dani, Suevi & Poloni retinent, ut Reges quidem in Conciliò eligant, filii tamen prærogativam habeant, & ut Tac. prodidit, cæteris præferantur. Nam ut Plutarchus in Sylla luculenter docet: *Quemadmodum venatores, non quod ex generosò cane natum est, sed canem ipsum generosum quarunt; equites non quod ex equò generosissimò natum est, sed equum ipsum expetunt: eòdem modò qui Rempubl: constituunt, magnò errore ducuntur, si, quis Princeps sibi*

D 3 agnatu-

agnaturus sit potius, quam qualem habituri sint, exquirant.

Atque hanc Francorum quoque sapientiam fuisse constat. Eorum enim regimen tribus Ordinibus tanquam basibus innixum fuit, Regis, Procerum, & Magistratum urbicorum Reges liberâ electione ex nobilitate legebantur. Si verò Regis defuncti esset hæres, cui ex dignitate Parentis credi posset, non temerè alium quærebant, Fuit hic Regni status is, quem Plato, Aristoteles, Polybius optimum judicârunt, ex regali optimarum, & populari mixtus. Hinc constituerunt, ut quotannis publicum totius regni concilium Calendis Maji haberetur, quo de summis quibusque Reipublicæ negotiis communi omnium ordinum consiliò ageretur. Loquitur id testamentum Caroli M. apud Joannem Nauclerum & Heint. Mutium editum & in annal. Francic. p. 283.

Quod si talis filius cuilibet istorum trium fratrum natus fuerit, quem populus eligere velit, ut patri suo succedat in regni hæreditate, volumus ut hoc consentiant patruus ipsius pueri, & regnare permittant filium fratris sui in portione regni paterni. Nec ineptè jus eligendi Francorum confirmat historia electionis Caroli Calvi. Mortuò enim Lothariò Rege Lotharingiæ Imperatoris filio ann. 869. cum regnum Jure successionis fratri Ludovico Imperatori deberetur, Proceres Ecclesiastici & seculares nihilominus Carolum Calvum elegerunt, Pontifice frustra excommunicationem minitante Baronius ad ann. 870.

TH. XV.

Illud verò in primis hîc controversiam recipit, si relicta stirpe regiâ alius eligatur, quidnam ei ad dignitatem tuendam relinquendum sit patrimonii. 2. Cuinam hæreditas regni sit deferenda, cum æqualiter in bona sibi relicta succedere debere videantur, qui æqualis à naturâ conditionis. Et quod primum attinet, intelligendum est, eorum, quæ in Regis ditioe sunt, quatuor genera à Jctis numerari, *nimirum res Cæsaris, res fisci, res publicas & res privatas.* Ac res quidem Cæsaris eæ dicuntur, quæ in privato cujusque Principis patrimonio sunt: non quatenus est Princeps, sed quatenus est Ludovicus, aut Lotharius aut Dagobertus.

Dagobertus. Res verò fisci dicuntur, quæ populi voluntate Regi
partim ad tuendam dignitatem suam, partim ad usus Reipubl.
repentinis tributæ sunt. Publicas verò res J.Cei appellant, quæ
in ipsius regni aut Reipubl. dominio positæ sunt, privatas verò
quæ in patrisfamilias cuiusque fortunis ac bonis numerantur.
Ergò rege patre demortuo, si ad extraneum regni hæreditas de-
feratur, res, quæ propriæ regis patrimoniales fuerunt, hæredita-
tis jure liberis ipsius relinquuntur: Quæ verò regni & reipublicæ
ipsius sunt, ad quem Reipubl. defertur, ad eum quoque deferen-
dæ necessariò sunt, quamquam tuendæ liberorum dignitatis cau-
sâ ratio postulet, ut Ducatus istis & Comitatus assignentur,
quemadmodum Otto Frisingensis Chron. 5. c. 9. & Godfridus
Viterbiensis scribunt *Dagobertum Lotbarii Filium Regem con-
stitutum fratri Heriberto urbes & pagos aliquot prope Ligerim
fruendos dedisse, quod idem Aimonius lib. 4. c. 17. commemo-
rans ita scribit: Pactum cum ipso pepigit, ut privato contentus
habitu nihil amplius de paterno speraret regno, It c. 61. de Pipi-
no scribens, Grifonem fratrem inquit more Ducum XII. comi-
tatibus donavit.* Quantum ad alteram quæstionem æquitas &
iniquitas non semper pendet à mensurâ naturali, sed civili, cujus
utilitatem semper in animo habeat, qui legem fundamentalem
terre cogitat. Nam ut est ap. Justin. lib. 21. *firmius est futurum
regnum, si penes unum remanserit, quàm si portionibus inter
plures fratres dividatur.* Quod aliter tamen se in successi-
one regni Francici habuit. Nam memoriæ proditum est, antiquis
temporibus persæpè Franciæ regnum rege mortuò non uni filio
à populo attributum, sed in viriles partes divisum atque assigna-
tum fuisse. Servata sunt hæc usque ad tempora Dagoberti, de
quo ita Godfridus Viterb: *Dagobertus Clotarii filius solus in
Franciâ regnabat, A Clodoveo enim usq; ad id tempus re-
gnum Francorum inter filios filiorumq; filios multifariè divi-
sum, tumultuosè regnatum est.* Dagobertus itaque unicus rex
Francorum leges Bavaris dedit.

TH. XVI.

Electum ac confirmatum Regem Jurisjurandi religione attrinxerunt, ad regnandum justè. Formulam Jurisjurandi Bodin. lib. 1. de republ. c. 6. exhibet, quæ postea anno 858. multum fuit aucta, ut videre est in annal. Pythei. Carolo Calvo certa describi ceperunt capita, ad quæ obligatus teneretur, quæ videri possunt in C. leg. antiquar. Lindenbrogii p. 1798. Id denuò admonendi sumus à Caroli M. familiâ successionem in Imperio interdum magis hæreditariam fuisse, ita tamen ut si fortè deficerent descendentes, vel aliâ gravi de causâ, electio ad designandum successorem in suppetias veniret. Quidam etiam armis ad Imperium ad se trahere nitebantur, siquæ id ausi coronari dein, ac Principum Imperii consensu ac suffragio confirmari gestiebant. Nihil enim magis odium subditorum concinnat, quam illa violenta Imperii adeptio; quæ omnem publici commodi intentionem cessare facit. Indè Tiberius famæ dare studebat, ut electus potius vocatusque quam per uxorium ambitum & senili adoptione irrepsisse videretur. Tac. 1. annal.

TH. XVII.

In Berengario se Germanorum iterum jugo subducebant Itali, quod numquid jure an injuriâ factum sit, disputare non est mei instituti, illud tantùm addo, in Ottone 1. restitutum Germanis, quod ad temporis intercapedinem suspensum fuerat. Fuit hic Otho ille Magnus, cujus res præclarè gestæ à scriptoribus memorantur, tum imprimis, quod primus decus Romani Imperii ad domum Saxoniam traduxerit. Id quâ ratione factum paucis jam expediemus. Exciderat Berengerius nuptiis Adeleidæ, quas anxie ambibat, quod Papiensis regiæ potiundæ spes exindè afflaret. Quâ de causâ irâ inflatus, vi armatâ sibi extorquendum ratus, quod bonâ gratiâ obtinere non potuisset. Itaque exercitum Papiam adducto urbem haut magno certamine expugnavit, ac reginam in potestatem adductam in castro Gardæ ad lacum Benacum diligenti custodiæ tradidit. Adeleida magnum in timorem adducta: Martini sacerdotis sui ope ex arce profugit, atque illò unò cum pedissequâ comitante naviculam noctis silentiò noctis ad sylvam quandam accessit, dein in agrum regiensem profecta.

sc

se Adelardo Episcopo commendavit, qui loco se ad custodiendam
eam munito carere excusans, auctor ei fuit, ut ad avunculum su-
um Athonem, se conferret, qui arcem Canussii satis firmam ob-
tineret, & Lotharii fidelis quondam amicus fuisset. Quâ re com-
pertâ, Berengarius, quod Atho eam exhibere renuisset, conscri-
ptis copiis Canussium obsidione cinxit. His angustiis coactus A-
tho Othonis auxilium implorat, qui oblatam sibi occasionem
videns, obsidionem Canussii dissolvit, ac sine morâ Adeleidam
sibi uxorem jungit. Fuit hic primus Othonis ad Imperium gra-
dus. Archiepiscopus dein Mediolanensis Principum Episcopo-
rumque de more conciliô vocatô, ex omnium, qui frequenter
convenerant sententiâ regnum Berengario atque Adelberto ab-
rogatum ad Othonem detulit, ipsumque in æde D. Ambrosii ur-
banâ, magnô apparatu ceremoniâque inunxit, consecratumque
coronâ condecoravit, solenni sacramento præsentibus omnibus
alligatum, se patrimonium suum pro salute ac dignitate Italiae
profusurum, neque ejus rei gratiâ labori periculoque ulli parsu-
rum. Indè Romam venit cum magnô exercitu, diu desideratus
& cum plausû honorificô exceptus. Pervenerat eo fama nomi-
nis ejus illustris, sed eam longè ipsius præsentia superavit, cum
& sapientiâ & gravitate præstaret, & se omnibus liberalem præbe-
ret atque beneficum. A Pontifice tandem Sellæ Augustali im-
positus aureâque de more coronâ insignitus est, universo populo
cleroque de more certatim faustis vocibus, *Augusto, Imperato-*
riq; felicitatem ac victoriam acclamante. Sigon. lib. 6. de regn.
Ital. Fabric. Orig. Saxon. lib. 2.

TH. XVIII.

Quo ipso Othonem Imperium accepisse in urbem Romam
Papam, ac Patrimonium romanæ Ecclesiæ planè asserimus. Et
quidem summum Imperium urbis Romæ Ottoni concessum fuis-
se præter Imperatorium nomen, Juramentum etiam confirmat,
quo sese Ottoni obstrinxerunt cives Romani, & quidem tribus vi-
cibus. Disertè Luitprandus, vel si quis alius auctor eorum est,
quæ à capite vi. usque historiæ Luitprandi sunt assuta, quem ta-
men rebus illis omnibus interfuisse constat, de Ottone jam Ca-
fare

fare unctio: Jusjurandum verò ab eodem Papà Johanne supra
pretiosum corpus Petri, atq; ab omnibus civitatis Proceribus, se
nunquam Berengario atq; Adelberto auxiliaturos accepit.
Idem: Cives Imperatorem cum suis omnibus in urbem susci-
piunt, fidelitatemq; promittunt: hec addentes atq; firmiter
jurantes, nunquam se Papam electuros aut ordinaturos præ-
ter consensum atq; electionem Domini Imperatoris Ottonis Cæ-
saris Augusti filii, ipsius Regis Othonis. Etiam tertio Roma-
nos illos cives fidelitatem jurasse Ottoni post tumultum in urbe
excitatum scribit Regino: Ottonem porrò anno 15CCCLXII.
consules Romanos Italiã expulisse, Tribunos suspendiõ necãsse,
Præfectum Urbis nudatum a sino imposuisse, & utre indutum
ac circumductum virgis deniq; casum in carcerem conjecisse
etiam Baronius memorat. Quod verò de potestate in Pontifi-
cem concessa Ottoni diximus eam aperrè lex Regia loquitur,
(quo nomine à Goldasto illud decretum venit) quã à Papà, Se-
nato populoq; Romano jus omne & potestas Ottoni I. confe-
rebatur, cujus non poeniteat quædam verba hæc adjicere: Nos
„ Leo servus servorum Dei, Episcopus, ad idem exemplum beati
„ Hadriani, cum euncto similiter Clero, & universò populò Ro-
„ manò omnibusq; ordinibus hujus almæ urbis, sicut in suis
„ scripturis apparet, constituimus, cõfirmamus & corroboramus,
„ & per nostram Apostolicam auctoritatem concedimus atque
„ largimur, Domino Othoni primo, Augusto, Teutonicorum Re-
„ gi providentissimo, spirituali in Christo filio nostro, ejusque
„ successoribus hujus regni Italiæ in perpetuum, tam sibi eligendi
„ successorem, quàm summæ sedis Apostolicæ Pontificem ordi-
„ nandi, ac per hoc ArchiEpiscopos & Episcopos &c. ap. Goldast.
Imperial. Constit. tom. 1. fol. 221. & 222. Sigon. lib. 7. de regn.
Ital. p. 169. Denuò quæ de patrimonio S. Petri, ut vocant, dixi-
mus, iis argumento est aliud quoddam senatusconsultum, ex quo
„ præcipue ad rem nostram faciunt, depromemus; Quæcunq;
„ (verba sunt istius decreti) Dominus Karolus Rex Francorum
„ & Longobardorum, & Patricius Romanus, nec non Pipinus
pater

pater ejus, de Regalibus regni Italiae tribuerunt in sancta Roma-
na Ecclesia Beato Petro Apostolo sive per instrumenta, quae scri-
pta fuerunt per Etherium Notarium suum, sive per sacram,
sive donationes, seu per alios modos sibi obvenerunt a Justinia-
no Imperatore, & Ariperto Rege: haec omnia largimur, & diffi-
nimus vobis Othoni Imperatori & Alheidæ conjugii regniq[ue]
conforti, vestrisq[ue] utriusq[ue] successoribus regni Italiae in per-
petuum, praesentibus sacrosanctis Evangeliiis & patrociniiis plu-
rimorum Sanctorum. Goldast. d. l. p. 223. Ita ut exinde, ea quae
voluimus, satis probata dedisse planè nobis persuadeamus.

TH. XIX.

In eo nescio annon aliquid peccasse videantur Ottones
quod liberalitatis studio nimium concitati, vel quacunque tan-
dem ratione moti nimis privilegiis aliquot multas civitates do-
tarint, & quas suo Imperio exemerint Episcoporum ditioni ad-
diderint. Sub Imperatoribus Francicis appellatione civitatis ve-
niebat universitas celebrior & auctior loci muris muniti, in qua
Episcopus & Comes habuerunt sedem, & Comes nomine Regis
jure Magistratus Jurisdictionem exercuit. vid. Lymnae. Jur. pub-
lib. tom. 3. lib. 7. c. 1. n. 13. Quando verò initium libertatis ab Ot-
tonibus cepit, differentia etiam civitatum Imperialium paulatim
subrepit, quod quaedam civitates ab Imperatore, ejusq[ue] offici-
ariorum Imperio prorsus exemptae fuere: quaedam aliorum Prin-
cipum Jurisdictione & obedientia liberatae, imperio additae, sive
vi, sive pretio, sive certis conditionibus & pactis. Primi generis
civitates, quae Jurisdictione Principum ac Comitum in Comitibus
universalibus exemptae & consensu statuum liberae factae, illae ex
Imperii civitatibus factae sunt liberae Imperiales, quae praerogati-
va dignitatis primò Imperii civitates ad Rhenum potitae, nempe
illae, quae jam sub Francorum Imperatoribus formam ac jura ci-
vitatum habuerunt, ex quo postmodum Comitum ac Ducum
Jurisdictione ac legibus solutae essent. Quodammodo hanc rem
nobis explicatam dedit Sigonius in vit. Otton. I. his penè verbis:
*Libertatem, inquit, in eo posuit (subintellige Ottonem) ut le-
ges, consuetudines, jurisdictionem, magistratus, vectigalia*

E

sui

sui fermè juris atq; arbitrii haberent, ita tamen ut sacramen-
tum Regibus dicerent. Quocirca alios sibi præfectos Rex, alios
sibi civitates ipsæ constituerunt. Ac quos quidem Rex ad jura
reddenda & populos in fide continendos in provinciis colloca-
vit, ij Misi, sive nuncii, sive Legati Imperatoris vocati. Quos
verò populi ad regendam civitatem & jura moderanda post-
bac creârunt, ij consules duo aut plures fuerunt ex antiquâ
Romanâ Republ. sumpti, qui quotannis ex singulis civitatibus
creati, aut apud Episcopum aut apud nuntium Regis jurârunt.
Sigon. lib 7. de Regn. Ital. p. m. 175. quibus adde constitutionem
Ottonis II. de confirmandis privilegiis Maydeburgensium de
anno 978. ap. Goldast. tom. 1. Constitut. Imperial. p. 225. Servi-
tus verò quarundam in eo posita, ut antiqua tributa foderum,
paratam, mansionaticum penderent. Erat autem foderum pec-
cunia, quæ Caroli instituto, annonæ nomine, venienti in Italiam
coronæ causâ Regi, persolvebatur: parata, quæ in vias pontesq;
fluminum, quâ transiturus Rex erat, reficiendos: mansionaticum
verò, quod in statum ejus impendebatur. qualia tamen, cum non
tam ad rem faciant aliò loco servanda. vid. Sigon. histor. Bo-
noniens. lib. 2. p. 36. & totidem fermè verbis lib. 7. de regn. Ital. p.
175.

TH. XX.

Ad Ottonis III. tempora plerique eruditissimorum virorum,
nescio quâ caligine involuti, originem Septemvirorum referunt,
eui quid veri subsit, nunc videndum nobis. Memorant id factum
occasione alicujus Crescentii, quem Otto Româ expulserat, & de-
bitò supplicio affecerat. Stimulatus indè Crescentius dominan-
di libidine, Gregorium Pontificem exegit, ac Johannem in ejus
locum surrogavit. Quæ res adeò malè habebat Ottonem ut ex-
ercitu Romam adductò, urbem obsidione cinxerit, Crescentem-
que captum tanquam majestatis reum cum duodecim aliis foedis-
simò supplicio affecerit. Cùm cives omnium rerum, qualis in
obsessis plerunq; urbibus solet inopiâ conflictati, iram in Joan-
nem avertissent, eumque captum erutis oculis atque auribus &
naso

nafo præcisus, a sinò præposterè circumduxissent: Quamvis sint, qui Joannem cum Crescente captum ac luminibus orbatum in exilium missum tradant. Sigon. lib. 7. de regn. Ital. p. 184. Inde commotum ajunt Pontificem, ad redhostiendum hoc beneficii genus, ac tantorum Principum gratiam sibi conciliandam sanctionem tulisse: *Imperatorum nullus hereditariam sibi dignitatem vendicato: Principes sex, sacri ordinis tres, profanitoxidem, eum deligunt: Hisi discordes fuerint Bobemia Regens cooptanto.* Petr. Bizar. lib. 23. histor. Genuens. p. 554. Bellarmin. lib. 3. de translat. Imperii c. 2. p. 290. Hæc sententia adeò multos in suam sententiam traxit, ut contradicere fermè piaculo duxerim. Tuentur eam Marsili Patavin. de translat. Imperii c. 11. Ludolphus de Babenberg. de Juribus Regni & Imperii c. 3. Krantz. in vit. Otton. III. lib. 4. c. 25. Blond. decad. 2. lib. 3. Simon. Schard. in lib. singulari de Elector. Orig. c. 1. & passim. Petr. Heig. quæst. jur. part. 1. quæst. 3. Fabricius: Orig. Saxonie. p. 7. & lib. 2. in vit. Ottonis III. p. 231. & 232. Liebenthal. Exercitat. IX. Q. 11. Et hætenus quidem omnes conveniunt, nisi quod quidam originem hujus rei, Pontifici acceptam ferant. Bellarmin. tot. lib. de translat. Imper. & quidem nominatim c. 1. totam illam constitutionem Pontifici Gregorio adscribit, & Ottonem Imperatorem planè ab eâ removet, in princip. verò cap. 3. summam quidem Pontifici ascribit, consensum tamen Imperatoris adhibitum non negat. Sitamen magis amica veritas quam amicus Plato, amicus Aristoteles, quid veri huic opinioni subsit, paulò pluribus excutere operæ pretium duxi.

TH. XXI.

Et quidem primò bonâ fide statui potest, neque Witichindum, neque Luitprandum, neque Lambertum Schafnabrugensem, neque Rheginonem Monachum, & Abbatem Prumiensem, neque Ottonem Episcopum Frisingensem, neque Abbatem Urspergensensem, neque Sigebertum Monachum Gemblacensem, qui tamen ante Friderici II. obitum scripserunt, hujus Ottonianæ constitutionis vel verbulò meminisse, multò minùs confirmationis alicujus Gregorianæ. Quod ut rem memoratu dignissimam,

si quidquam non omisissent, qui res multò leviores consignarunt. Primus ferè, qui Electores nominant reperiuntur Abbas Staden-
sis & Martinus Polonus Innocentii IV. pœnitentiarius, qui verò
imperante demum Friderico II. atque adeò ducentis quadragin-
ta amplius annis à morte Ottonum vixerunt. Et tamen si verba
Poloni rectè inspiciuntur, alia & ipsa mentem, quam quæ opini-
onis errore iis affingitur, præ se ferunt. Verba Poloni ita habent:
*Licet isti tres Ottones per successionem generis regnârint; ta-
men postea fuit institutum, ut per Officiales Imperii Imperator
eligeretur, qui sunt septem, videlicet primi tres Cancellarii,
Moguntinus Germania, Trevirensis Gallie, Coloniensis Italiae,
Marchio Brandenburgensis Camerarius est, Palatinus Dapifer,
Dux Saxonie enses portat, Rex Bohemie Pincernam agit.*
Hæc iste, qui nec ullius constitutionis meminit, sed hoc tantùm
affirmat, post Ottonis tempora cepisse Officiales Imperii eligere.
Deindè nec Gratianus, qui circa annum Christi 1151. decreta, con-
stitutiones, & statuta Pontificum descripsit, ullam hujus vel con-
stitutionis, vel etiam Papalis confirmationis mentionem facit.
Neque in Basilicâ D. Petri inter elogia Gregorii V. quæ cætera o-
mnia hujus Papæ facta magnificè deprædicat, hujus rei vel vola-
vel vestigium. Accedit huc edictum tempore demum Henrici
IV. in Forcheim (quo ArchiEpiscopi, Episcopi, Duces, Comites,
Majores, minoresque, cum Legato Apostolico convenerant) fa-
ctum, *ut Regia potestas nulli per hæreditatem, sicut antè fuit
consuetudo, cederet, sed filius Regis etiam si valdè dignus esset,
per electionem spontaneam, quam successionis lineam Rex pro-
veniret: si verò non esset dignus filius, vel si nollet, eum popu-
lus, quem Regem vellet facere, in potestate haberet.* ap. Goldast.
Constit. Imperial. tom. 1. p. 238. Cui edicto contradixit Henricus
VI. qui propter frequentes mutationes Imperatorum, ordina-
vit, *ut amplius electio non fieret, sed per solam sanguinis suc-
cessionem Imperium deferretur, ita ut qui propinquior Impe-
ratori esset, hæreditariè fieret Imperator.* Goldast. tom. 1. Con-
stit. Imperial. p. 287.

TH. XXII.

TH. XXII.

Denudò probari potest non solos septem hos Principes, sed alios quoque jus suffragii obtinuisse. Apud quos ante Ottonem III. hæc dignitas præcipuè fuerit, diligenter notavit Onuphr. Panvin. de Comit. Imperat. c. 6. Post Ottonem in electione Henrici V. notantur præcipuè *Adalbertus Moguntinus, Fridericus Coloniensis, Oudalricus Constantiensis, Arnolphus Spirensis, Oudalricus Abbas Fuldensis, Henricus Dux Bavaria, Fridericus Dux Suevia, Godofridus Palatinus Comes, Beringerus Comes de Sultzbach.* ap. Goldast. Constitut. Imperial. pag. 259. ubi in margine à viro hoc nunquam satis laudatò exprimitur, id, quod nos elicere volumus. *Hinc discimus, inquit, jus eligendi Imperatorem ceu penes universos Imperii Principes non verò penes solos Septem-viros Electores ut hodiè extitisse.* His adde etiam *Bernardum Paderbornensem, Thietmarum Mindensem,* & alios in Epistolâ ad Innocentium Pontificem de confirmandâ Ottonis IV. electione apud eundem p. 287. Quæ cum Cardinalis Bellarminus negare non possit, hoc tantùm excipit, electionem incepisse tempore Conradi I. sed constitutionem de eâ sub Ottonem III. latam, & Pontificis auctoritate confirmatam. Rationem hujus effati reddit, quia nullum certum decretum legitur extitisse ante Ottonis tempora. Sed nihil indè conficitur, ut vel inter pueros Logicorum constat. Licet enim negare, prioribus seculis gesta esse, non valeat consequentia, quod annalibus non sint expressa, valet tamen, quantum ad nostram scientiam, quod de eo nihil certi possumus affirmare, nisi etiam de contrariò constet. Ne dicam electionem semper fuisse populi Germanici, licet Imperatores sibi interdum aliquid de factò arrogarint, quâ de re vid. Lehmann. Chronic. Spirens. lib. 5. c. 17.

TH. XXIII.

Attendamus adhuc quædam autorum testimonia, qui singulorum Imperatorum electiones nobis reliquerunt. *Henricus I. patre Helicone, natione Noricus, ejusdemq; gentis Dux ab*

omnibus regni primoribus electus Rex creabatur. quod est
testimonium Episcopi Frisingensis histor. suar. vii. c. 17. *Anno*
ab Incarnatione Domini M. XXV. defuncto sine filiis Heinrico
Chunradus natione Francus ab omnibus electus regni sortitur.
Addunt Abbas Urspergensis & Sigon. in ejus vit. nonnullis Prin-
cipibus in Cononem Ducem animo propendentibus rem confi-
lio Aribonis (vel ut alii legunt Abbonis) perfectam, sequuti au-
toritatem Heinrici antecessoris, qui de successore consultus:
Conradum inquit Franciæ Ducem, virum consilio manuque
promptum eligit. In comitiis quoque Imperii, quibus Henricus
II. Imperator Chunradi filius, Rex renunciatus est, nulla un-
quam septem Electorum mentio fit apud hos scriptores, qui tan-
tum regni Principum meminerunt, quo tempore Dux Bohemiæ
rebellio erat. tantum abest, ut electionis jure ardua hæc negotia
tractasset, De electione quoque Henrici III. Imperatoris, qui
patre vivente Henrico II. Rex appellatus fuerat, sic scribit Lam-
bertus Schafnaburgensis, qui eò tempore vivebat: *Anno Domi-*
ni M. LII. Imperator Henricus II. natalem Domini Polethæ ce-
lebravit, ubi filio suo Heinrico adhuc Catechumeno Principes
regni sub juramento fidem promittere fecit. Quod si quis cla-
rius & apertius hæc videre velit, legat ejusdem Lamberti histo-
riam, ubi Rudolphi Ducis Svevorum electionem describit, qui
Rex Germaniæ in Schismate contra Henricum III. à Principum
Imperii parte renunciatus fuit, quibus Comitibus præter multos
Germaniæ Principes sacros tum profanos, quoque duo Gregorii
VII. Legati Cardinales interfuerunt. Quod electio etiam Hein-
rici IV. Moguntia facta confirmat, in quo quinquaginta duos
vel eò amplius etiam Imperii Principes tum Ecclesiasticos, tum
Laicos, excepto Duce Saxonie Magnò, quem tum gravior ætas
impediebat, fuisse congregatos legitur, vid. Otto Frisingensem.
lib. 7. c. 11. Abbat. Urspergensem in Chronic. anno M. CVI. Atq;
hunc ferè in modum reliquosque Imperatores Lotharium II.
Conradum III. Fridericum Ænobarbum, Henricum VI. Otho-
nem IV. & Fridericum II, electos fuisse ex allatis modò autoribus
abundè

abundè constat. adde Onuphr. Panvini de Comit. Imperator. c. 6.
Lymnæ. Jur. Public. tom. 1. lib. 3. cap. 1. Reinhardum König Po-
litic. lib. 1. c. 34.

TH. XXIV.

Nititur itaque veritatis talo, illam sub Othone III. Septem-
virorum institutionem nullò planè historicorum suffragiò fun-
datam. Et quamvis demum Friderici II. tempore magnam hi se-
ptem præ cæteris Principibus in eligendo Imperatore authorita-
tem habuerint, reliquos tamen nec tum fuisse exclusos, adeoque
verisimile sit post mortem Friderici II. in illo multorum anno-
rum interregno & statu turbulentissimò hos septem Principes ut
potentiores hoc jus sibi sumpsisse, quod etiam A. B. confirmat,
quæ cap. 1. non ad constitutionem aliquam, sed consuetudinem
provocat. In quam opinionem etiam Arumæus transcendit, dis-
curs. 3. ad A. B. conclus. 5. Quæ quoque sententia est Onuphrii
Panvini d. l. c. 9. ubi hanc institutionem Electorum in magnò
Conciliò Lugdunensi secundò, quod ex autoritate Gregorii X.
Papæ post Rudolphi Habsburgensis electionem celebratum fuit,
receptam fuisse & confirmatam, quod ab eò deinceps tempore
multa Electorum mentio haberi incipiat, atque singulorum Im-
peratorum Comitiorumque, quæ ab his VII. Electoribus habita
fuisse illorum temporum auctores scribant. Indeque errorem
nominum subortum, V. pro X. ponentium conjecturam non o-
mninò improbandam proponit. Cùm illud certum sit, quod circa
hæc tempora penes solos hos septem jus Electionis remanserit,
quod confirmatum dein A. B. Caroli IV. ita vires in Imperiò
sumpsit, ut ad hæc nostra quoque tempora duret, excutere,
quinam creandi Imperatorem modus per A. B.
exhibeatur, propositi nostri ratio
suadet.

CAP. III.

CAP. III.

Aureæ Bullæ originem & quædam de Electo- rum numero eorumque eminentiâ commemorans.

TH. I.

Quemadmodum omne regnum: Ita & nostrum Imperium habet suas leges fundamentales, ita dictas, quod his ceu fundamento innitatur per eas consistat, vigeat floreat. Inter eas verò præcipua est A. B. Caroli IV. quæ tanquam basi imperium nostrum nititur, æterno nixurum. Si tamquam Oratores in campum hunc prodiissemus larga commendandi se offerret materia. Omnino nobis esse potest, quod Romanis Ancile, quo salvo se quoque salvos fore vel ex ipso Musarum edicto, quod Numa Pompilius inculcatum sibi ferebat, sperabant Godolevæ: ad Liv. p. 19. Qui primam Bullarum originem memorant, eam gestamen quoddam puerorum fuisse contendunt: Quò procul dubio illi Persii versiculi faciunt, quos exhibet Satyr. 5. vers. 30.

*Cum primum pavido custos mibi purpura cessit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit.*

Quod clarius adhuc Cic, in Verrinis explicat: *Bulla*, in-
quiens, *in togâ prætextâ*, erat ornamentum pueritiæ. Hujus
rei institutum quidam à Tarquiniô Priscô repetunt vid. Panci-
roll. lib. de perditar. rer. tit. de habitib. & vestiment. veter. p. m.
150. Alii ad tempora Romuli & illa privilegia mulierum, quæ il-
lis exhibita, cum captô à Sabinis Capitolio & signis in mediô fo-
rô collatis, interventu suô pacem inter dimicantes conciliâssent
hostes. Lazarus Baysius de re vestiariâ c. 10. paulò aliter Macro-
b. lib. 1. Saturnal. c. 6. Nonnulli ingenuis pueris credunt attributum,
ut cordis figuram in bullâ ante pectus annecterent, quam inspi-
cetes ita demum se homines cogitarent, si corde præstarent. Alii
ex ipsô nomine rationem nectunt, & cum Varrone tradunt, cum
consilium (quod Græcis Bule est) Æolicè Bolla dicatur, hoc pu-
eris

eris signum probi consilii fuisse additum, quasi ætas ea alterius consilio sit regenda. Joh. Pierius hieroglyph. lib. 41. Perotus in Cornucopiæ bullam dictam asserit, à similitudine ejus bullæ, quæ Spiritu in aquis excitatur, præcipuè dum bullit, figura rotundæ: à quo cum mox deficit notissimum illud proverbium: *Homo bulla*. In quâ auctorum diversitate quamvis nihil certi statui possit, tamen illud satis constat, nomen bullæ priscis latinis pro re tumidâ, ut in aquis guttæ sunt, quæ orbiculantur, in cingulis ornamenta, in clavis capita. Lips. in Analectis ad milit: Roman. Tiraquell. de nobilitat: c. 37. n. 166. Posteris verò pro sigillo majori usurpatum, c. licet, de crimine falsi. Exindè bullare pro sigillare, & bullator pro sigillatore dicitur. d. c. licet §, eos etiam. Denique per metonym: adjuncti pro subjecto diplomata etiam, quibus bulla appendebatur, bullas appellatas fuisse satis constat. Idque non solum in linguâ Latinâ constitisse, verum etiam in Germanicam nostram transmigrâsse, præter alia multa testatur, *Reichs Abschied zu Augspurg Anno 1530. §. Nach dem Churfürsten und gemeinen Ständen/ ibi: Die Bullen geistlicher Heiligkeit von Verkaufung geistlicher Güter/ & infinita loca, ubi mentio fit der güldenen Bullen*. Harum verò quatuor inprimis genera fuisse, auream scilicet, argenteam, ceream & plumbeam, optimè observavit quidam non inferioris sortis homo, quas explicatas vid. apud Lymnæ. Jur. public. lib. 1. c. 11. Nostra illa nomen aureæ meruit, quod non plumbea, quam sui Juris fecerunt Pontifices lib. 1. ceremoniar. Eccles. Roman. c. 2. in fin. Sed aureâ Imperatoris Bullâ seu signetò obsignata fuerit. Imperatorum enim concessionibus & sanctionibus gravioris momenti, aurea appendi consuevit, cujus vel ad spectus solus immensum quiddam majestatis & gloriæ contemplantibus ingerit, & venerabundos cogit summi Imperii & veteris Romæ atque aurei seculi meminisse, ut Franciscus Petrarca de oblatâ Comitivâ sub aureâ Bullâ alibi loquitur. Sanctio itaque ipsa Synechdochicâ denôminatione A. B. ab ejus appensione appellatur: *Carolus Imperator*, inquit Trith. in Chron. Hirsaug. *Anno 1356. Bullam dictam Auream quia sigillò aureò roborata, conscribi fecit.*

Autorem satis notum Carolum IV. agnoscimus, qui propterea *minimè poenitendus Imperiò Princeps censerì debet*. Fabric. lib. 6. Origin. Saxonie. Non exclusis tamen Principibus ac statibus Imperii, quos simul de A. B. promulgatione participasse ex præfat. A. B. in versicul. Assidentibus nobis omnibus Principibus satis superque constat. Caroli verò dicitur, quod sub ipsius directione & nomine cum usu publicò communicata fuerit, cuius etiam propriâ manu Bullam conscriptam, sunt qui planè audent. Quod si fortasse non verius (sunt verba Lymnæi) tamen Bullæ nostræ decentius, quam cum aliis Bartolo hoc adscribere, præsertim cum is eò, quò hæc publicata est anno in vivis esse defierit Funccius in Chronolog. p. 159. Occasio quâ motus fuit Carolus præcipuè subnata in Imperiò feruntur lites, quas circa electionem Imperatorum principes movere solebant. Eousque enim ambitio eorum exarserat, ut primum sibi quisque locum & auctoritatem in eligendò assidendòque vindicaret, nedum ut alius alium in honore deferendo præveniret. Unde simultates inter illos & aliquoties cædes è domesticò illò dissidiò suscitabantur. Sunt, qui nescio quibus cavillandi stimulis correpti ideò à Carolò institutam fingunt Bullam, ut electionem Regis Romanorum vivente adhuc Imperatore introduceret, facilioremque aditum hoc modò Wenceslao filio ad Imperium sterneret Canin. ad A. B. p. 103. Sed, præter, quod hæc de re in A. B. nihil dispositum, & per ejus sanctionem Regem Romanorum vivo Imperatore eligere non liceat, quod in contrarium non sit præsumptio, magis mens Imperatoris ex verbis in Proœm. A. B. positus est dijudicanda: *Tu quidem (verba habes Imperatoris) invidia Christianum Imperium à Deo, ad instar S. & individua Trinitatis, fide, spe, & charitate, virtutibus Theologicis roboratum, cujus fundamentum super Christianissimo regno feliciter stabilitur, antiquò venenò, quod velut serpens in palmites Imperiales, & membra ejus propinquiora impiò scelere vomuisti, ut concussis columnis totum ædificium ruina subjiceres, tentasti.* Divisionens

nem inter septem candelabra lucentia in unitate Spiritus septiformis, quibus sacrum illuminari debet Imperium, multoties posuisti. Sanè cum ex Officiò, quò Casareâ dignitate potimur, futuris dissensionum & divisionum periculis inter Electores ipsos, de quorum numero, ut Rex Bohemia, esse dignoscimur, ratione duplici, tam ex Imperiò, quàm Electionis jure, quò fungimur, occurrere teneamur. Planè hæc talem loquuntur Imperatorem, qualem Justinianus in pr. Institut. depingit, dum Imperatoriam Majestatem non tantum armis decoram sed etiam legibus voluit armatam, & suo quasi exemplo quemvis monuit, ut omnia in meliorem statum studeat reducere. Promulgatio A. B. in solenni curia Norinbergensi facta anno millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, ut verba A. B. in fin. proæm. habent. Heig. quæst. 4. n. 10. Goldast. tom. 1. Constitut. Imperial. p. 101. idque indubitatum ferè, quoad Leges 24. priores, in nostrâ Bullâ positas. Reliquas enim, quæ has 24. sequuntur Metis prioribus adjectas clarissimum facit tit. in verb. Infra scriptæ leges promulgatæ sunt in Curiâ Metensi per Dominum Carolum IV. Romanorum Imperatorem & Bohemiæ Regem Augustum Anno Domini 1356. vid. quæ habet Limn. Jur. public. lib. 1. c. 11. Arum. discurs. 1. ad A. B. quæst. X.

TH. III.

Quocunque autem locò editæ fuerint hæc leges, in perpetuum sunt duraturæ, ut sæpius inculcavit Imperator: *Decernimus & presenti edictò Imperiali perpetuò valituro sancimus.* tit. 1. tit. 8. versic: ad. Adjicientes expressè. tit. 9. pr. tit. 3. versic. habitâ deliberatione tit. 4. in pr. it. §. 2. Quoties & quando. tit. 6. in pr. *Decernimus nunc & perpetuis futuris temporibus in omni suo tenore & formâ indubiam tenere robore firmitatem,* tit 7. in fin. Confirmat hoc Capit. in quam juravit Carolus V. ap. Sleidan. lib. 1. Nisi Electores, cæteri que Imperii Ordines pro statu & utilitate Reipublicæ in abrogationem vel immutationem consenserint. Nihil enim tam naturale est, quàm eodem modo aliquid, quo ligatum est, dissolvere. l. 35. ff. de R. J. Est enim ea natura

tura omnium legum positivarum ut mutari in singulos dies possint, modò utilitas publica, pro quâ susceptæ abrogationem exigat. Hæc enim suprema lex est, cui inferiores omnes meritò cedunt & subjiciuntur. Ad quod sine dubio A. B. c. 12. §. 2. respexit, dum eam, quàm paulò antè explicaverat ordinationem ad suam & Electorum duntaxat beneplacitum duraturam constituit. Indè multi salvari poterunt actus ArchiPrincipum, Electorum & Ordinum Imperii consensu contra sanctionem hanc celebrati, & per contrariam observantiam & consuetudinem introducti, ut hinc de collapsâ A. B. justitiâ & partim obsoletâ, & malè abrogatâ ejus observantiâ conquerendi causam fortè haud sufficientem habuerit, Goldast, in Bohem. lib. 4. c. 6. n. 22.

TH. IV.

Dispositum autem præcipuè in A. B. tum de eligentibus, tum de personâ eligendâ, tum etiam de ritibus & ceremoniis in eligendo observari solitis. Eligentes sunt septem Electores, quorum varia illaq; præclara encomia hinc indè dispersa extant. Vocantur *decus Imperii, illustres Principes, Electores, per quos cepit, & in quibus consistit Imperatoria gloria celsitudo*. Sigismund. in Constit. de J. & successione Elector. Palatin. §. 1. *septem candelabra lucentia in unitate Spiritus Septiformis, quibus sacrum illuminari debet Imperium: Palmite Imperiales & membra ejus propinquiora, in procem. A. B. solida bases Imperii & columnæ immobiles tit. 12. quæ sacrum adificium circumspecta prudentia solerti pietate sustentant, quarumq; potentiâ dextera Imperialis potentia roboratur, tit. 3. Oberste und allernächste Glieder des Heil. Reichs. In der Churf. Urtheil. Alß König Wenceslaus abgesetzt worden. ap. Goldast. in Reichsfassung. p. 159. Besondere Glieder des Reichs. In der Handlung Chur und Wahl des Großmächtigen Königs Carls. ap. Goldast. in Reichs Handlung. pag. 97. Oberste Väter und Rahmgeber der Deutschen Nation. ap. Hortleder. de caus. belli Germanic. lib. 1. c. 37. p. 292. n. 511. Planè illos Imperator in partes corporis sui ascivit: Et ipsi, inquit, pars corporis nostri sunt. A. B. sub tit. 24. Qui verò Electores*

Electores sint, id passim ex A. B. præcipuè verò tit. 4. ubi votorum colligendorum ratio extat colligitur. Unò quasi intuitu illorum tam nomina quàm Officia nobis exhibent versiculi illi, rudi quavis Minervâ conscripti :

*Moguntiensis, Trevirensis, Coloniensis,
Quilibet Imperii sit Cancellarius horum,
Indè Palatinus Dapifer : Sax portitor Ensis ;
Marchio Præpositus Camera : Pincerna Bobemus,
Hi statuunt Dominum cunctis , per secula summum.*

Histor. Eccles. Magdeburg, cent. 10. c. 16. Lampad. in Republ. Roman. Germanic. magis ornate Reusner. in description. urbium Imperial.

TH. V.

Cæterum sicut inter homines nihil tam sanctum, quod illi virtutum Sandapilarii & bonæ mentis tortores sacrilegò non contaminent ore, nihil tam honestum, quod non furialiter allatrent, nihil denique tam pulchrum, quod improbè non commaculent. Ita & saluberrima hæc Collegii septemviralis Institutio suos invenit osores, corrosoresque, qui universo Imperio Romano illam damnosam extitisse clamant, quod indignè ferentes exteræ nationes, Galli, Hispani, Angli, Scoti, Poloni, Dani, Norwegi, Sweci, aliique Duces & populi, ejus Imperii onera subire, à cujus summis honoribus exclusi essent, contra illud Plinii, Imperatorum ab omnibus eligi debere contendentis Nicol. Berfius, c. 1. de pact. fam. illustr. jugum excusserint. Ventur de Valent, lib. 1. c. 17. n. 32. Sed nescio annon hæc regnorum avulsio magis populis illis, specioso libertatis nomine, ad rebellandum illectis, Pontificum Romanorum consiliis & molitionibus in Imperii perniciem, sedis verò Romanæ exaltationem, excitatis, denuò exteris etiam, qui plenò imperu in hæc regna effusi, ea sui Juris fecerunt, quam institutioni Electoralis Collegii sit accepta referenda. Marsilius Patavius in defensione Ludov. Bavari in Præfatione. Quodenim seculi nostri vitium est, nullum delictum tam atrox, quod non virtutis speciem mentiri velit. Prudentiori longè instituto

Franciæ Orator ad Electores circa Electionē Caroli V. occupatos.
Nunquam, inquit, auspicius, nunquam fortunatius, nunquam melius feliciusq̃, consultum fuisse Augustissimæ Imperatoris Majestatis culmini animadvertimus, quam ubi deligendi creandiq̃, Romani Regis ac subindè Imperatoris potestas atque auctoritas omnium Principum Christianorum consensu, vobis Septemviris tradita est. Vos, inquam, septem Principes, quæ veluti Septentriones in cælò, reliquas splendore atq̃, Ordine, stellas antecedunt: ita vos in terris auctoritate, potentiâ, viribus, consiliò, generositate, sapientiâ, non modò Germaniæ, sed aliarum quoq̃, gentium Proceribus ac Principibus prælucetis.
ap. Goldast. Politic. Imperial. part. 1. discurs. 6. p. 110.

TH. VI.

In investigandò numero, nimium scrupulosi existunt auctores, quâ ratione factum, quod septem Electoribus hæc provincia fuerit tradita. Sunt planè qui ad Persas hujus rei originem referunt, nescio annon huc trahentes, quod septem Principes occisis Magis inter se de regnò decertassent, ac electionem fatò transmississent. Justin. lib. 1. Instituto pene, quo Livius numerum duodecim licitorum ab Etruscis ad Romanos à Romulo traductum putat, quod in confiniò eorum positi essent. Liv. lib. 1. c. 8. Non enim dubitarim, quod hujus sententiæ assentatores, id imprimis fefellerit, quod Germanos majores nostros Persarum olim fratres iisque primâ origine conjunctos existimârint: ut cum nonnullis voluit Piccardus in Orat. de ortu primo & migratione veterum Germanorum, in quorum errore refellendo occupatus est Limnæ. Jur. public. lib. 1. c. 6. Et cur non potius diceremus, Electores septem ad exemplum septem lucernarum, quarum ap. Mosen lib. 2. c. 25. v. 27. fit mentio ad illuminandum Imperium, ut verba A. B. in princ. habent, fuisse introducos. Alii aliquid mysterii in numero numerante quærunt, quem Hebræi sacrum, Galenus perfectum vocat, quod & in sacris hõc numero magni momenti res aliquandò absolutas legamus, ut patet ex Genes 2. v. 1. Jos. 6. v. 4. & 18, & magnas itidem in eò operationes & mutationes conspiciamus

amus, de quibus præter alios Benedictus Pererius in acroasi Phy-
sic. Aristot. Sed nescio annon hos vel soli Logicorum pueri sum-
movere possent, inter quos quam nulla quantitatis efficacia, sa-
tis notum. Imò cum alii novenario: alii ternario (quem & pri-
mum esse numerum non binarium tradit Alberic. Gentil. Lecti-
on. Virgil. c. 15. cujus tamen saluum sit hæc de re iudicium) perfe-
ctionem tribuant, & quilibet numerus suæ laudis materiam in-
genioso præbeat, septenario palma cur deferenda, planè non vi-
deo, fortè si etiam mutationes quædam, quæ sub numero septena-
rio accidunt, aliquid magis influxui astrorum debeant, quam nu-
mero, quæ causa, quia non æquè patet, per comites numeros judi-
cari, vel ut verius dicam, conjecturari solet. Connimbric. lib. 1. de
generat. & corruption. c. 4. quæst. 2. art. 2. Quidam concedunt
in sententiam Simonis Schardii de Orig. Elector. c. 9. qui olim
quatuor fuisse Ordines Electorum Laicorum; Regum Ducum,
Marchionum Comitum. Ne autem electionem ad paucos de-
volvendo, ullus prædictorum Ordinum, de eo posset conqueri,
ac, si præteritus & exclusus, unum ex Regibus unum ex Ducibus,
unum ex Marchionibus, unum ex Comitibus, cum Ecclesiasticis
tribus admissos fuisse, qui cæterorum vice & nomine electionem
peragerent. Arum. h. conclus. 7. Onuphr. Panvinio maximè hic
numerus ad eligendum accomodatus videtur, quod aliis tribus
dissentientibus, quartus omnem dissensionem & discordiam tol-
lere possit, de Comit. Imperator. c. 9. Quæ sententia non adeò ab-
surda, si Onuphrius hæc tantum ad imparitatem numeri restricta
velit, nec præcisè ad septenarium, quod aliàs ternarius quoque
numerus, aliique hæc vice fungi possint. Indè si nulla satis ex his
probabilis videatur sententia, nescio annon ad illud commune
ignorantium asylum nobis quoque confugiendum, quod scilicet
non omnium, quæ dicta sint, possit reddi ratio, l. 20. ff. de LL. vel
dicendum, quod majoribus nostris ita placuerit quam rationem
Dn. Vultejus de septem testibus in testamento adhibendis propo-
nit. in §. possunt. §. n. 27. Instit. de Testam. Ordinand. Cui tamen
hoc superaddendum censemus, præcipuam horum in Imperiò in-
valuissè auctoritatem, ita ut velut consuetudine penes hos tan-
tum illud Juris remanserit.

TH. VII.

Ejus paulò certiot haberi potest noticia, hunc numerum septenarium adeò ad strictam fuisse observantiam redactum, ut Maximilianus I. potens Archiduces Austriæ in numerum Electorum cooptari nihil effecerit. Hartm. Maur. in Coronat. Caroli V. Imperator. Freher. ad Petrum de Andlo. lib. 2. c. 1. nec Gabriel Transylvaniæ & Zeculorum Princeps, dignitarem Electoralem efflagitans eam obtinuerit Melchior Goldast. de Regn. Bohem, lib. 3. c. 5. n. 5. p. 288. Illius quoque ratio forsàn magis in promptu, quod hoc collegium ex Ecclesiasticis & Secularibus coordinatum quasi & connexum fuerit. Jam olim enim præcipua horum Archiepiscoporum in omnibus Imperii negotiis habita fuit ratio, Onuphr. d. l. c. 9. nec Laici tantum sed Clerici quoque ad electionem Imperatoris admittebantur. Indè ut olim, ita & postea electionis Jure in paucos translato, voti sui compotes æquè ut seculares fieri debebant, ut non solum essent viri bellicosissimi, sed etiam doctissimi, qui præsiديو suò dexteram Imperialis potentiaè roborarent, & sacrum ædificium circumspectæ prudentiaè solerti pietate sustentarent. A. B. tit. 3. Crediderunt enim veteres sine sacerdotum interventu, nihil felici omine posse expediri. Petr. Heig. part. 2. quæst. 4. n. 61. ac ita demum in portu consistere existimarent Republic, si ex togatâ & armatâ militiâ Senatus Imperii constitueretur. M. Stephan. de Jurisd. lib. 2. p. 1. c. 5. n. 8. Sacerdotes quidem quanti nostri majores fecerint, vel indè patet, quod de re aliquâ publicè consultaturi ejus eventum ex sacerdote sortes auspiciâque observante sciscitarentur. Tac. de mor. German. p. m. 406. Quod nec à Romanorum moribus alienum, apud quos Pontifex præcipuaè dignitatis, cujus scitis omnia publica privataque sacra Numa Pompilius subjecit, ut esset, quò consultum plebs veniret Liv. lib. 1. c. 20. Quo spectat honor, qui disseclâ novaculâ cote, Accio omni que augurum sacerdotio accessit, ut postea nihil domi belli que nisi auspicato geretur. Liv. lib. 1. cap. 36. Adeò semper tacita quædam Naminis reverentia maximum circa sacra occupatis paravit honorem, ut eventum quoque rerum minus felicem horum neglectui acceptum ferrent. Quæ ratio ut non improbanda omni modò videtur Sleidano, non potest tamen

non

non adjicere illud etiam Pontificis consilió factum, ut potestatem, quam arrogaverat sibi in Imperii negotiis confirmaret Sleidan. in Orat. elegant. ad Princip. p. 9.

Th. VIII.

Eminentia horum Electorum maximè fulget, & cæteris Imperii Principibus præfulget. Quæ enim major vel sublimior dignitatis amplitudo, hisce Principibus deferri potuisset, quam quod præ cæteris digni sint habiti, quorum humeris tanquam firmissimis columnis Germanici imò Occidentalis Imperii celsitudo committeretur: & ut ex ipsis tanquam generosissimò germine Imp. decedente Aquilâ, quæ umbrâ alarum suarum Occidentem regeret produceretur? Sit sanè aliorum Principum dignitas magna, hæc verò tantò major augustiorque est, quanto Imperiali fastigio propior, ejusque quasi legitima & ordinata creatrix esse videtur, quæ verba sunt Simonis Scharðii princ. de Origin. Elector. Est maximè hanc in rem decretum Rudolphi II. de dato 27. Juliâ anno 1590. cui sequentia verba se inserta vidisse scribit Henricus Brunning. de variis universit. speciebus th. 10. Daß der Churfürsten Hoheit und Authorität mit etnes Römischen Keyfers Gewalt und Hoheit/ daher sie fleisset dermassen verbunden/ daß ohne die ander nicht verschmählet werden/ auch ohne die ander nicht bestehen kan/ ja daß die Höchste Würde des Churfürsten/ damit sie vor den andern Königen und Potentaten gezieret/ eben diese ist/ daß sie einen Römischen Keyser/ dessen Hoheit/ Authorität und Gewalt alle andere übertrift/ von der auch alle andere herfließen/ zu wehlen habē. Olim quoque apud Lacedæmonios Regibus Ephori adungebantur (quorum præcipua apud Æmil. Prob. incidit mentio, & non incongruè in vit. Pausaniæ illorum potestas delineata sistitur) his Albinus de famil. Wittichind. Septemviros comparat: & apud Hetruscos Lecumones, Alb. d. l. Sic. apud Romanos Interreges constituti, quibus Comitibus aliquis Rex eligebatur. Liv. lib. 1. c. 32. Halicarnass. lib. 4. Galli illos vocant Ordines Regni, inter quos præcipuè sunt pares numerò duodecim, qui in Laicos & Ecclesiasticos dividuntur quâ de re vid. præcipuè Otton. Jur. public. c. x. p. 214. Quorum fortassis ut aliqua cum nostris intercedat

tercedat comparatio, vix tamen ille splendor, illaq; dignitas. Facit huc quod Regibus plauè æquiparentur. Moll. 1. semest. c. 40. n. 4. Heig part. 1. quæst. 4. n. 5. Unde Lutherus in Tischreden c. 38. Die Churfürsten schreiben den Königen Ew. Lieb und nicht Ew. Gn. denn sie sind den Königen gleich geachtet. quamvis in hoc etiam valere debeat illa Logicorum regula, quâ comparata eandem planè cum comparatò similitudinem obtinere negantur. Inde etiam constitutum à Carolo, ut *prædictis his Electoribus Ecclesiasticis & secularibus vel eorum alicui in quibuscunq; actibus ad curiam ipsam spectantibus eundo, sedendo vel stando nullus Princeps alius, cujuscunq; status, dignitatis, præeminentiæ vel conditionis existat nllatenus præferatur*, A. B. tit. 6.

TH. IX.

Quo fundamentò Marchio Brandenburgensis Ratisbonæ noluit Priorem locum concedere Rudolpho II. qui tunc temporis solùm Rex Hungariæ erat. Quamquam verò Carolus IV. in Comitibus Metensibus, ubi quasdam leges condidit, quæ A. B. continentur, Electoribus secundum ordinem Mensæ assidentibus, mensæ suæ assidere fecit Archiepiscopum quendam Legatum Pontificis, nihilominus tamen in Comitibus Ratisbonensibus Ann. 1556. Archiepiscopus Coloniensis non cedendum secum constituerat. Cardinali Moroni Legato Apostolico. Ganin. ad A. B. p. 3. & seq. Hinc in coronat Caroli V. Regis Angliæ Legatus & Nuncius Apostolicus pompæ adesse non sustinuerunt, ne ordinarentur post Principes Electores. Hartm. Maur. in coronat. Caroli V. ap. Goldast. Politic. Imperial. part. 3. discurs. 3. p. 265. Quam tamen prærogativam, exceptâ, quæ in augustâ Imperatoris electione locum habet, in aliis actibus non attendi Choppin. notat. Congruum videtur, hîc eorum quadantenus stringere errorem, qui communem Electoribus cum Præsidibus provinciæ, *quorum nomen generale & Proconsules & Legatos Cesaris & omnes provincias regentes continebat* per l. 1. ff. de Offic. Prætor. Statu inant Jurisdictionem. Hi enim provinciam alieno, non suo nomine & ad alterius utilitatem & nutum administrârunt: Illi verò suo proprio jure,

jure, non alieno nomine etiam in propriam utilitatem regunt.
Hi Jurisdictionem tantum administrationis titulo, jure Magistratus vel ex speciali concessione competentem habuerunt: illi jus ac potestatem summi dominii, & realis juris titulus cum territorio, vulgo die *landsfürstliche* oder *hohe Obrigkeit* obtinent. Hi notionem saltem jure Magistratus habuerunt, quanquam & merum Imperium ex speciali concessione: Illi regalia & omnem quamcunque causarum *δικαιοδοσίαν* & *νομοθεσίαν* in suis provinciis vid. Lampad. de Rep. Roman. Germanic. part. 3. c. 3. Clariss. Hahnii: ad Wesenbec. de Jurisdic. n. 2.

TH. X.

Illud adhuc controversum video, unde nam hæc dignitas Electoribus accesserit? Qui Pontificiorum partes tuentur, Pontifici id acceptum ferunt, nixi cap. 34. de election. & elect. potestat. Bellarm. tom. 1. controvers. 3. lib. 5. c. 8. Baron. Tom. 9. & 10. Annal. Zoes. ad Decretat. Gregorii IX. h. t. Sed fallunt hi ac falluntur. Electio enim Imperatoris est à numero eorum, quæ ad res seculares spectant, quarum cum nulla sit Pontifici potestas, non potest etiam plus juris in alium transferre, quam ipse in re constitutum habet, ut vulgata regula juris obtinet, per l. nemo, § 4. ff. de R. J. Sed, inquis, illam potestatem sibi arrogavit, E. quæ constituit, hæc non exutus potestate valebunt? Sed nec hoc quidem procedit. Licet enim ea valeant, quæ servus ad capiendum publicum officium minime idoneus dum in prætoriâ dignitate latuit, edixit ac decrevit, qui casus est l. Barbarius Philippus 3. ff. de Offic. Prætor. Est tamen ratio diversitatis, quod hic tantum ignorantia facti sit, scil. illum servum esse, qui Prætoris vice fungitur. Secus si ne officium quidem justum, cujus ope tales actus firmari possent. Qui enim hoc officio nititur, pro incompetente habetur, & rescinduntur, quæ jure sibi fecisse videtur. Neque, qui apud ipsum egerunt, consensisse in eum dici possunt, quod consensu nihil tam contrarium sit quam error, qui imperitiam detegit, per l. 15. ff. de Jurisdic. Denique etiam dissentientibus opponere possemus domesticum testimonium, quod quid probet, satis notum. Nec etiam ille textus satis probat, quod probare debet. Fatetur enim

de Jure & antiquâ consuetudine potestatem eligendi Regem in Imperatorem promovendum, ad illos Principes pertinuisse, E. Pontificem autorem excludit, pro indole propositionis exclusivæ, quæ non admittit illos casus, quos excludit. Secundò etiam tantùm recognitionis debitæ seu assensus meminit, qui tamen non ita necessarius, ut annullare hunc actum potuisset, nisi intercessisset, sed tantùm comprobativus, qui statutum Ecclesiæ & Reipubl. necessarium commemorat. Ad consuetudinem igitur, quâ maxime Electores in Comitibus Reinsensibus supra Ludovico Imperatore contra Pontificem nitebantur, ap. Goldast. tom. 1. Constitut. Imperial. p. 335. §. 2. addenda quoque specialis Caroli IV. sanctio, quàm dignitatem his Electoribus debitè confirmare, & alia privilegia addere recognoscimus.

CAP. IV.

Privilegia Electorum in genere examinans & Exegesi quandam Politicam superaddens.

TH. I.

Privilegia, quibus cumulavit Carolus IV. Electores, vel omnibus communia, vel singularibus attributa. Inter ea, quæ ad omnes spectant, est Jus quoque argentifodinarum, quo universi auri & argenti fodinas, atque mineras stanni, cupri, plumbi, ferri & alterius cujuscunque generis metalli, ac salis tam inventas quam etiam inveniendas in principatibus, terris dominiis tenere, & legitimè possidere conceditur. A. B. tit. 9. Olim enim jus argentifodinarum Imperator per Imperium tanquam Regale sibi vendicabat. Quod satis expediunt literæ Henrici VI. ad Episcopum Mindensem, Paderbornensem, & Osnaburgensem, ne aliquis in argentifodina in Episcopatu Mindensi nuper inventa quicquam juris sibi usurpet, quod omnis argentifodina ad Jura Imperii pertineat, & inter regalia computetur. Goldast. Tom. III. Imperial. Constit. p. 362. Cui addi potest privilegium argentifodinarum

dinarum Comitibus Glichenſibus à Carolò jam tum Magno concessum ap. Goldast. tom. I. Constit. p. 17. Indè Electores de fodinis in dominiis suis extantibus decimas exsolvere solebant. Lymn. Jur. public. lib. 3. c. 2. Hòc verò privilegiò omne illud Electoribus accessit, ingenti publicarum privatarumque rerum incrementò. Undè ærarium Saxonicum ita collocupletatum, ut commemorante Albinò intra 79. annos ex unâ Snebergensi fodinâ per decimas duntaxat & prærogativas mallei signatorii vulgò *Schlagschatz* in illud 41118. tonnæ auri pervenerint Albin. part. 3. Chron. Metallici Kirchner. de Republ. disput. 15. th. 1. lit. G. Quamvis id privilegium ad alios quoque Principes & status Imperii ceperit pertinere, vel ex peculiari concessione & investiturâ, vel ex immemoriali præscriptione Knich. de Saxon non provocand. jur. ver. Ducum c. 5. n. 109. Additum huic privilegio & illud, ut monetas auri & argenti in omni locò & parte territorii sui, ubi ipsi placuerit, eudi facere & mandare sub omni formâ & modò liceat. A. B. tit. X. Est hoc jus inter ea, quæ regalium nomine veniunt, l. 1. & 2. C. de fals. monet Borcholt. n. 55. quæ sint regalia. Bocer. c. 2. de regalib. n. 222. Indè legimus antiquis temporibus, si aliqua Italiæ urbs in gratiam cum Imperatore rediret, vel ei Imperator gratificari studeret, plerunque aliis juribus, jus quoque monetandi annumeratum, quod Sigonii de regnò Italiæ, scripta multifariam probant.

TH. II.

Monetæ usus non cum primis statim mundi incunabulis cepit, & si antiquus sit, non statim ad omnes gentes pervenit. Quippe dum paucis eos contentos natura edocebat, auri quoque & argenti libidine non magnopere laborabant. Quæ continentia quoque ipsis morum justitiam edidit, nihil alienum magnopere concupiscentibus, scilicet ibi divitiarum cupido, ubi & usus. Indè quod sine scelere, sine probro, eoque sine pœnâ & coërcitionibus agerent, neque præmiis opus esset aut coërcitionibus, cum honesta suo opte ingenio peterentur. Tac. lib. 3. annal. p. m. 72. Aded, quod mirabile, in his plus ignoratio vitii profecit, quam in aliis cognitio virtutis. De Scythis planè id testatur Justinus, quod aurum argentumque non perindè ac cæteri mortales appetant lib. 2.

Quales etiam majores nostros fuisse constat, quibus aurum & argentum quamvis dubitet, an propitii, an irati negaverint Dii, Tac: subjicit tamen, nun planè negandum nullam Germaniæ venam aurum argentumque gignere, sed neminem unquam scrutatum, adeò non perinde eos possessione & usu affici. Tac. de morib. German. Primi verò dicuntur aurum Eacus, argentum Indus Rex Schythiæ reperisse, & humano usui summâ laude tradidisse. „ Cassiodor. lib. 4. variar. form. c. 34. Juris autem origo seu incrementum secundum aliquos tunc primum cepit (ita habet Wichbildi Magdeburgens: artic: 8. in gloss.) cum Enoch filius Kain civitatem primam construxit, sanctum etenim ibidem fuit, quicquid unus labore acquisivit suò idem nullus accipere potuit, sed nec alteri dare præsumpsit. Excogitatum tandem fuit signum, in quò Principis imago exsculpta habebatur, signumque hujusmodi ostendere cogebatur is, qui aliquid alienare voluit ad vendendum, quod cum consensu Imperatoris id factum, repræsentabatque obedientiam. Romanis verò imperare & dominari incipientibus, Numaque Pompiliò præsidente regnò idem nummos instituit, juxta prius allegata, quos ex suò nomine Nummos appellavit, cum illisque commercia fieri fecit. Antehac enim usus nummi non erat: sed tota substantia hominum in pecoribus fuit venditioque & emptio non nisi per commutationem rerum exercebatur. Crescente verò hominum copiâ cumque regna etiam jam longinquè possidere ceperant, nummi que & res sine periculo de unâ regione in aliam deportari non poterant, ex gratiâ & favore Imperii admissum, & nummos eudere Principibus provinciarum, ubi necessitas postulaverit in signumque, quod de voluntate Regis id sit, Imperator seu Rex signum aliquod mittere solitus erat. Hastenus Wichbild. Dicta fuit moneta à monendo Coras. lib. 3. miscellan. c. 13. n. 3. vel quod moneat subditos Principis effigies monetæ impressa, eidem se Magistratui subjectos, cujus imaginem in moneta conspiciant Kirchner. disp. 20. de Rep. in additament. 1. lit. a. adde Constitut. Theodorici ap. Goldast. Constit. Imperial. Tom. III. p. 73. vel quod moneat, ne quid fraudis in ære, signò aut pondere fiat. Sixtin. de Regal. lib. 3. c. 7. n. 51.

n. 57. Pecuniæ denominationem plerunq̃ue à pecude repetunt, quia antiqui totum quod habebant in pecoribus habebant. C. 1. Quæst. 3. cap. 6. adde Casiodor. lib. 7. variar. formul. c. 32. In cuius rei memoriam etiam numismate usos legimus, cui bos erat insculptus, & ovis & sus ut Plutarch. quæstion. Roman. 41. innuit, quod re maximè pecuariâ se alerent, indeq̃ue opes pararent. A quibus tamen dissentit Georg. Becanus, lib. 8. Antiquit. Antverpiens. magis illam causam existimans, quod per pecuniæ studium homines pecudibus assimulentur.

TH. III.

Genera verò monetarum diversis diversa fuerunt assumpta, quæ diligenter congesit Goldast. in Catholico rei monetariæ tit. 34. Ut verò certus monetæ constet valor, ille ex bonitate intrinsecâ desumendus ac per mensuram determinandus. Quod enim Principes certis imaginibus insiguiere nummos ceperint testati illud sunt, tantum quemq̃ue nummum continere auri argentiq̃; quantum inscriptio in vni publici testimonii impressa designaret. Præter quod etiam illud præstitit, ut in quâ Republicâ hæc moneta sit excussa demonstraret. Unde cognoscere licet insignia nummis indita monetæ essentiam non ingredi, sed esse tantum qualitatem extrinsecam ideò adhibitam, ut mortales dependendi auri argentiq̃ue onere levarentur, ac quanta cuiusq̃ue quantitas esset, publicum testimonium extaret. Illa verò ex Jure gentium unicè dependet, ita ut nummi valor commensurandus veniat à pondere auri & argenti, de quo participat. In quam rem, consilia in Comitibus Metensibus ann. 755. à Pipino Francorum Rege habitis, ap. Goldast. tom. III. Constitut. Imperial. p. 119. in Comitibus Augustanis ann. 1557. habitis §. 37. & 38. ap. eund. tom. II. Constit. p. 344.

TH. IV.

Pertinet namq̃ue planè ad salutem Reipubl. ut monetæ sua constet integritas. Unde de eâ tanquam Reginâ mundi ante omnia negotia consultandum, fideliter suadet, quamq̃ue benè id observatum sit, ostendit Goldast. in Catholico rei monet. tit. 3. Romana historia sicut nunquam deficit, depromendo ea, quæ ad firmandam

mandam benè Rempubl. spectant, sic nec hâc in parte deest, singularare peculatus interdictum exhibendo, quod de adulterinâ etiam monetâ cavetur. In quam rem ita Isidor. Hispalens. lib. 5. Etymologiar. c. 26. Peculatus iudicium in eos datur, qui fraudem ærario faciunt, pecuniam que publicam intervertunt, non autem sic iudicatur furtum publicæ rei sicut privatæ. Quâ de re utcumque inter Grammaticos, qui non planè in hanc sententiam concedunt, conveniat, satis illud ex l. 1. ff. ad L. Jul. peculat. certum est, quod caveatur lege Juliâ peculatus, ne quis in aurum argentum, æs publicum aliquid indat, neque immisceat. Quod expressius multo in l. 9. ff. ad L. Cornel. de fals. habetur. Indè quod ex Jcto Paulo sententiar. lib. 5. tit. 25. colligitur, constitutum, ut monetæ adulteratoribus manus amputaretur. Quale quid etiam in Constantini Imperatoris edictô sive Constitutione præcautum ut in C. Theodosiano lib. 9. tit. 23. extat. Apud Ægyptios hæc erat constituta solennis pœna, ut si qui vel cuderent vel circumciderent monetam adulterinam, vel signa, vel pondera imminuerent, aut falsis literis inscriberent, dexteræ abscissione multarentur. Diodor. Siculus lib. 1. c. 6. Apud Suecos falsarii hujusmodi appensis & circumjectis nummis adulterinis in cruces agebantur. Olaus lib. 6. c. 13. Quod etiam Imperatores Imperii nostri Germano Germanici saluberrimis Constitutionibus subinde caverunt, pœnam statuendo in eos, qui monetam adulterassent. In Constitutionibus Karoli V. capitalibus mentio habetur legis à Constantino promulgatæ, ut qui nummos falsâ fusione formassent falsam monetam feriundo, flando, cudissent, aliis palàm ostendissent, aut permutassent, aliis persuassent, ut eam fraudulenter doloque malô, alios damno afficiendi & fallendi animo exponerent, omni dilatione semotâ flammæ exustionibus manciparentur. Goldast. Tom. III. Constitut. Imperial. p. 539. In quam rem etiam Ludovici Pii statutum extat, ut qui falsam monetam percussisse comprobassent, ei manus amputetur, qui consensisset, siquidem liber LX. solid. componat, si servus LX. ictus accipiat. Goldast. Tom. III. Constitut. p. 234. Mediolanensibus ideò, quod Imperiale monetam auream & argenteam falsificassent, injunctum ab Otone I. ut monetâ de coriô factâ impofterum uterentur. Id. lib. eod.

eod. p. 303. In Comitibus Augustanis à Carolo V. ordinum Imperii consensu statutum, ut unusquisque sub poenâ ignis à granallibus, concoctionibus, conflationibus & separationibus, aliisque similibus fraudulentis perniciosisque imposturis & adulterationibus abstineat. Goldast. Tom. II. Constit. p. 346. adde Tom. III. p. 500. Contz. Politic. lib. 8. c. 17.

TH. V.

Huic privilegio proximum est illud, quo Judæos Electoribus recipere permissum est, A. B. tit. 9. Quod tamen hodie omnibus regalia habentibus attributum videtur. Thom. Michael de Jurisdiction. conclus. 48. lit. B. Reformation guter Policey zu Augspurg 1587. tit. Von Juden und threm Bucher. In Judæorum verò mentionem cum inciderimus, non planè abs re erit, ut de eorum adventu in Germaniam dispiciamus. Illud sanè constat Judæos diversis temporibus variè afflictos, & ex regione suâ captivos abductos, & passim terrarum dispersos fuisse, adeò ut nondum etiam natò Christo in Germaniâ circa Rhenum confedisserant. Degentibus quondam in Sveviâ Judæis, cum inde expellerentur, inter monumenta eorum repertam fuisse Epistolam à Judæis Hierosolymitanis ad Germanicos missam, eò tempore, quò Christus in cruce, pro humanò genere satisfecit, in quâ scriptum fuerit, quâ ratione JESUS Nazarenus, qui Judaicum populum commovisset à Pontio Pilatò suspensus esset. Quapropter monitos istos velint, ut gratias Deo agerent, de justò hoc supplicio, diesque hos hilares secum agant & festivos. Eiusdem argumenti aliam & Judæos Ratisbonæ agentes accepisse, quam Johannes Capnio superiori seculò vidisse, ac legisse fertur. Quicquid verò ejus sit excisis ac in cinerem redactis Hierosolymis magna vis Judæorum in Germaniâ appulit sedesque suas hinc inde fixit. Jam verò illud in controversiam venit, Annon etiam Judæi in Republicâ tolerandi veniant? quæ res non inter infimæ notæ viros agitur. Ut verò faciliùs decidi possit, si de Republ: idealiter conceptâ sermo sit: Felix enim civitas & beata Respublica, quæ unius & sanioris quidem doctrinæ luce collustratur, cum vix firmiter concordia & unitatis vinculum sperandum facile sit,

H

quam

quam si in unâ eâdemque verâ religione suavissima sit harmonia
 ac consensus, quo civium animi invicem devinciantur, Rönig
 part. 2. polit. c. 1. thes. 7. Sic in Republ. ut sic considerata multa
 interdum prætermittenda, ne status evertatur. Si alia
 rum gentium standum judiciô, constat nullô non temporis pun-
 & ô è Rep. ejectos. Tiberiô regnante de sacris Ægyptiis Judaicis-
 que pellendis actum, factumque patrum consultum, ut quatuor
 millia libertini generis eâ superstitione infecta in insulam Sardi-
 niam veherentur, coërcendis illic latrociniis, & si ob gravitatem
 cœli interiissent, vile damnum: cœteri cederent Italiâ, nisi cer-
 tam ante diem profanos ritus exuissent. Tac. lib. 2. annal. p. m. 62.
 Sub Heinricô III. cum bellum Sarracenis inferre atque Hieroso-
 lymorum urbem impiorum è manibus eripere statutum esset,
 (quâ de re vid. Sigon. de regnô Ital. lib. 9. p. 234. & 235.) Mogun-
 tii & Wormatiæ varias clades perpeffi, ibique vel occisi, vel etiam
 expulsi, de quô Dodechind. Sigebertus, Bertoldus & Baronius
 tradunt. Nec sedis aliquid in Galliâ hisce homunculis concessum,
 ubi ne hodie quidem tolerantur. Petr. Gregor. in Syntagmat. Jur.
 lib. 22. c. 3. n. 23. exceptô districtu Avenionensi, qui ad Pontificem
 spectat.

TH. VI.

Ad hunc planè modum omnes Judæos è Republicâ ejicien-
 dos, sunt, qui existimant, ut illis omnis nocendi præcidatur occa-
 sio. Nec fortassis etiam rationes deficiunt eos, qui putrida hæc
 Reipubl. membra rescindenda putant. Vix enim satis dici potest,
 quantô erga Christianos ardeant odiô, ita ut si in ipsorum manu
 situm unô quasi impetu cunctos ad inferos detruderent, usque do-
 nec enim Christum odio persecuti fuerint, non poterunt non eos
 quoque odisse, qui inter discipulos Christi nomen suum profiten-
 tur. Quod Lutherus gravidè admodum habet, tom. 5. Wittenb.
 p. 480, ac tom. 8. Jenens. p. 76. *Wisse du lieber Christ / und zweif-
 fele nicht daran / daß du nechst nach dem Teuffel keinen bittern und
 hefftigern Feind habest / denn einen rechten Juden / der mit ernst ein
 Jude seyn will.* Indè si iram suam sæpius in Christianos non po-
 tuerint exercere, ipsorum filiolos miserè pertractando satis pro-
 diderunt,

diderunt, quo præprimis in eorum Parentes sint animò. Anno
1236. Fuldæ, anno 1380. Hallæ Svevorum, anno 1429. Ravesbergæ,
anno 1475. Tridenti innocuos pueros multis cruentisque vulneri-
bus conciderunt. Contz. Politic. lib. 8. c. 17. §. 7. Nec vitam tan-
tùm, sed bona etiam fortunæ maleficò morsu petunt, ad quæ sub-
trahenda ingeniò sunt adeò felici, ut ad id apti nati videantur.
Polstcen Ordnung. tit. 20. von Jüden und threm Wucher: Item,
Abschied des Reichstags zu Regensburg Anno 1577. §. Neben Be-
rathschlagung. Undè non incommodè sanguisugis æquiparantur.
Gilhaus. in arb. Judic. part. 1. c. 1. §. 1. n. 70. quod attrahant, quic-
quid æris in marsupiiis hæret. Denuò etiam horrenda sunt illa ca-
lumniarum plaustra, quæ quotidie in Salvatorem sceleratò ore e-
vomunt. Spekhan. in diatagmat. Judæor. oder Jüden Ordnung.
Si ergò hæres indignus, qui hæreditatis sentiat commodum, qui
necem defuncti non vindicaverit, l. 1. 6. 9. 10. C. l. 17. l. 20. & seq-
ff. de his, quibus ut indignis. t. ff. ad SCtum Silanum. Eòdem
ergò videntur digni, qui internecinos Salvatoris nostri hostes a-
lunt, vovent, promovent. Quæ quidem rationes, ut satis in recessu
habeant, & firmiter Rempublicam muniant, ne non recepti in
civitatem assumantur: ita forsitan non poterunt applicari, si sta-
tus Reipubl. non admittat, ut expellantur, ejicianturque. Sæpè
enim si, quem osorem nostri comperimus, è Reipubl. emittamus,
hòc ipsò auram liberiores ei concedimus, qua nostram moliri
possit pestem. Compertum id exemplò Catilinæ, qui Româ eje-
ctus bellum meditabatur apertum. Et Otho familiaritate Nero-
nis sive vetâ post congressu & comitate dejectus, cum denuò in pro-
vinciam Lusitaniam mitteretur. proæx otii & potestatis tempe-
rantior, usque ad civile bellum egit: Tac, lib. 13. annal. p. 193.

TH. VII.

Indè ratio suadet, ut si non semper ad palatum nostrum sta-
tum Reipubl. conformare liceat, lapsum etiam munire, neque o-
mninò corruat, stabilire quantumvis nitamur. Quod autem cu-
ra religionis primum sibi vindicet locum, laborandum imprimis
eò, ut ab errore penitus insitò reduci, & ad veram doctrinam re-

verti possint; Hinc invitandi ad audiendam S. Evangelii prædicationem authore Luthero in lib. de Judæis oper. Germanic. tom. 8. & ideò eos Romæ tolerari Florimond. de Remond. de Antichrist. c. 16. n. 6. scribit, ut ad veram fidem perveniant. Si verò Synagogis, quas obtinuerunt, non planè sint interdicendi, caveatur sedulo, ut plurimum ipsis non fiat copia: vid. Constit. Theodorici Regis 42. 73. & 133. ap. Goldast. tom. III. Constitut. Imperial. p. 42. 50. & 68. Poterunt etiam cogi ut habitum à cæteris distinctum gerant, quod notat Schneidewein de hæredit. quæ ab intestat. n. 13. vid. in primis Contz. Polit. lib. 8. c. 17. Reformat. guter Postey zu Augspurg 1530. tit. von Jüden/ Kleidung/ ibi: desgleichen / daß die Jüden einen gelben Ring/ an dem Rock oder Kapffen allenthalben unverborgen zu ihrer Erkänntnis tragen. Prohibeantur in primis, ne ad munus & dignitates publicas ascendant. Quod cautum rescripto & decreto Theodosii & Valentiani l. 19. C. de Judæ. & Cælicol. Quod etiam in Gunthermanni Francorum Regis capitulis in Synodo Matisconensi anno 582. statutis habetur, ne Judæi Christianis Judices deputentur, aut telonarii esse permittantur. Goldast. Tom. III. Imperial. Constitut. p. 633. In civili conversatione opera danda, ne nimia intercedat civium cum Judæis familiaritas. Indè non licet Christianis vel cum Judæis matrimonio jungi l. 6. C. de Judæ. & cælicol. vel etiam eorum festivitibus interesse, aut etiam Judæis mancipia præstare. per l. 1. C. ne Christianum mancipium hæreticus, vel paganus, vel Judex &c. Quod cautum itidem in Concilio Matisconensi habetur, ap. Goldast. d. l. §. 15. 76. Idem quoque in Concilio I. Mediolanensi, sub Carolo Borromæo, ibi: ne Judæis in famulatu esse possint Christiani, neve ad convivia, nuptias, vel dies festos & synagogas Judæorum accedant, vel, quod detestabilius est, choreas cum iis agant. Quantum ad rationem juris inter Judæos servandi, utique si de jure inter ipsos exercendo sermo sit, nullum dubium, quod legi Mosaicæ suus debeat constare vigor. Sicut enim per statutum civitatis derogatur juri communi, ubi viget statutum, l. omnes populi ff. de Justit. & Jur. & statuta mercatorum & negotiatorum inter eos sunt servanda l. 2. in fin. C. de Const. pecun. Ita lex Mosaica tamquam lex specialis inter ipsos Judæos servanda est. facit l.

Judæos

Judæos in fin. C. de Judæ. Per quem textum colligitur, quod Judæi ritibus & lege suâ tolerantur, per Imperatorem & etiam per Papam in c. consuluit & in c. Judæi X. de Judæ: Quod verò ad l. 8. C. de Judæ: ubi Judæi communi Romano Jure vivere dicuntur, videtur procedere in his, in quibus nihil per Legem Mosaicam statutum. Tunc enim ad Jus commune recurrendum, ratio suadet. Quo facit etiam Constit. Caroli V. de fœnerat. Judæor. ut in casibus, in quibus nullæ ordinationes factæ essent, communi Romano Jure utantur. Goldast, tom. II. Constit. Imperial. p. 360. Si verò cum Christiano litigent, tum controversia non secundum legem Mosaicam sed civilem determinanda venit, p. l. 15. C. h. l. adde Schneidewein. cum ibi adductis de successioneibus, quæ ab intestat. num. 10. & seq. Justæ negotiationes & commercia in publicis liberisque nundinis ipsis non sint interdicta, Goldast. Tom. II. Constit. p. 350, caveatur tamen ne nimis usuris subditos emungant. Poltzen Ordnung in Franckfurth. Anno 1577. tit. 20. adde Constit. Caroli V. de Judæorum fœnerat. Anno 1551. apud Goldast. Tom. II. Constit. p. 360.

TH. VIII.

Nec infimò gradu ponendum jus vectigalium seu percipiendi telonia, quæ ad solum Imperatorem quondam pertinebant, seu summum quoddam regale, ut liquet ex Constitut. Friderici I. Imperatoris, in tit. quæ sunt regal. lib. 2. F. cujus postea Archi-Principes Electores quoq; sunt facti participes, Melch. Goldast. in Bohem. lib. 4. c. 2. n. 9. limitatâ tamen potestate, eaque ad telonia in præteritò statuta & indicta, per sanctionem A. B. tit. 9. Nova enim vectigalia instituere ad solum pertinet Imperatorem arg. l. 10. ff. de Publican. ibi, vectigalia sine Imperatorum præcepto, neque Præsidi, neque Curatori, neque curiæ constituere, nec præcedentia reformare, & his vel addere vel deminueri licet, l. 3. C. vectigal. nov. instit. non poss. & ibi Cujac. in paratitl. Inde Bald. in l. 3. C. de Jur. fisci & Salyc. in l. fin. C. eod. institutionem vel concessionem vectigalium esse de summò Imperiò, & in his, quæ Romanus Princeps sibi soli reservavit, ita ut nullus alius præter Imperatorem illa impartiri possit, l. 1. C. de jur. aur. annul. Cujus

gēneris textus quoque in Jure Svevic. lib. 1. c. 12. §. 3. extrat. Wir
verbieten allen denen/ die in unserm Reich sindt/ daß sie keinen Zoll
nehmen ohn unser Vrlauch/ und wer es darüber thut / der hat unser
Huld nicht/ Wir sprechen/ daß alle Zölle / und alle Rügungen / die
im Röm. Reich sindt / die sindt eines Röm. Königes / und wer sie
will haben/ es sey Pfaff oder Lay/ der muß sie haben von dem Röm.
Reich/ und wer das nicht thut/ der frevelt an dem Römischen Reich.
adde Clapmar. de arcan. Rerumpublic. lib. 7. c. 21. Buxdorff. ad
A. B. th. 91. lit. a. Quod tamen in Imperatore intercedentibus
quibusdam Capitulationibus hodie ita determinatum, ut nec
Imperator sine Septem. virorum consensu, quem ex capitulatio-
ne Cæsareâ cum Electoribus facta, videre est ap. Sleidan. lib. 1.
Comment. fol. 27. nova telonia instituere vel antiqua augere va-
leat. adde Goldast. Tom II. Constit. Imperial. p. 141. Arum. dis-
curs. 5. conclus. 8. Sixtin. de regalib. lib. 1. c. 2. n. 43. Cluten. in syl-
log. rerum quotid. th. 22. Et expressè id quoque habetur in Recess.
Imp. Ratisbon. anno 1576. Weiter sindt wir glaubhafftig berich-
tet worden / daß etliche Stände ohne Unsern Rensert. Consens,
auch ohne Bewilligung Unserer und des Heil Reichs Churfürsten/
sondern für sich selbstn mit eigener That hin und wider im Heil.
Reich Teutscher Nation zu Wasser und zu Landt / theils newe Zölle
anstellen/ theils ihre alte zu ersteigern angefangen/ etc. Quibus ac-
cedit novissima Capitulatio Ferdinandi II. de anno 1619. art. 17.
Wir sollen und wollen auch insonderheit/ dieweil die Teutsche Na-
tion und das Heil. Röm. Reich zu Wasser und Landt zum höchsten
vorhin damit beschweret/ nun hinführo keinen Zoll von neuen auff-
richten oder verhöhern ohne besondern Racht willen und zulassen der
bemelbten Churfürsten. Quæ aded in imitationem pertracta, ut
nec Gallia, nec Hispania, nec Hungaria, Dania, Polonia Sicilia-
que Reges sine Procerum approbatione nova tributa imponere
possint. Præter Electores verò, quibus hoc jus in A. B. peculiari-
ter concessum, plerosque etiam alios status, eandem facultatem
& jus percipiendi vedigalia sibi acquisivisse videmus, Buxdorff.
h. conclus. 21. Obrecht. de Regalib. §. 268. & seqq.

TH. IX.

Liceret hâc occasione controversi illud, undenam vectigal justum sit dicendum? An si ex antiquâ consuetudine, an verò si ex Casareâ jussionis privilegio processerit: quæ duo conjungere videtur l. penult. C. vectigal. nov. instit. non posse, ita ut motus inde Accursius in l. munus proprie ff. de V. S. dixerit neutrum duorum sufficere ad id, ut vectigal dicatur justum, sed requiri utrumque conjunctim, jussionem scilicet Principis, tanquam titulum, & dein antiquam consuetudinem. Cujus tamen contrarium communis Doctorum opinio tenet, per Cynum, Bartolum, Baldum, Angelum & Salycetum, ita ut quamvis illi duo vectigalia legitimandi modi conjunctim enunciarentur, alterutrum tamen sufficere, scil. vel Principis jussionem l. i. C. h. t. vel etiam antiquam consuetudinem. l. Imperat. §. item rescripserunt ff. de pollicitat. Adeò, ut opposita lex, vel disjunctivè sit accipienda, vel etiam illa duo æquiparationem recipiant. Antiqua vetò consuetudo ex immemoriali tempore determinanda (juxta Canonistas in cap. sup. quibusdam §. præterea X. de Verb. signif.) quod vim privilegii adeò obtinet, ut Imperator remisisse illam prohibitionem legis, & vectigalia permisisse censeatur, qui tamdiu nova vectigalia exigere passus est arg. l. cum plures, §. locatos ff. locati.

Denuò etiam Electores privilegio de non appellando exornati, quod non minus splendoris ipsis ac reliqua privilegia addit, A. B. tit. II. Illud admonere stultum putat Ulpianus, quod à Principe appellare fas non sit, cum ipse sit, qui provocatur. l. i. §. i. ff. à quibus appell. non lic. Pertinet enim ad formam appellationis ut ab inferiore fiat ad superiorem. Treutler. disputat. volum. 2. disputat. 33. thes. 6. lit. a. Reink. lib. 1. de regim. secular. & Ecclesiast. c. 9. n. 38. & seqq. Erant tamen & alii, quibus id ex singulari concessione competeat. Sic cum primum Dictator crearetur, ab eo provocare non licuisse Liv. lib. 2. c. 29. docet. Postea mutata iterum Reipubl. formâ, cum Principes pro more, quo Dictatores Magistros equitum creare solebant, Præfectos Prætorio sibi adsci-

adscivissent, his incunabulis initiata eorum autoritas, tantum
meruit augeri ut appellari ab iis non posset. l. un. ff. de Offic. Præ-
fect. Prætor. Pari ratione, nec à Proceribus Sacri palatii l. 34. l. 37.
§. fin. C. h. neque à Præfecto Augustali Novell. 23. 53. appellatio
dabatur. Novissimè per sanctionem A. B. id ad Septem viros quo-
que relatum, ut ab iis provocatio non daretur. Wesenb. ad tit.
à quibus appellari non licet. Cujus privilegii duo imprimis ca-
pita quidam eruditorum summi memorant, quorum alterum de
non evocando, alterum de non appellando agit. Quamvis enim
Justus Zinzerling. in dissertat. de appellation. concl. 70. hæc pro-
ponit eodemque venditet; videtur tamen vel ex ipsis hujus privi-
legii verbis convinci posse, quod habetur tit. II. §. statuimus et-
iam, & §. Adjicientes expressè. &c. ex quibus non potest non in-
ferri, quod alterum privilegiorum, ne subditi & incolæ Electo-
rum ad extraneum evocentur tribunal, primam potissimum con-
cernat instantiam, alterum, quo ipsimet etiam obligentur subdi-
ti, ne ad aliud tribunal appellent, ad secundam pertineat. Quam
differentiam etiam privilegium Ferdinandi, sub dat. 12. Octobr.
Anno 1559. in Comitibus Augustanis Serenissimo Saxonie Electori
exhibitum notat, conjunctim & evocationem & appellationem
enunciando: Es were auch Unsers Vorfahren am Reich Wen-
landt Keyfers Sigismunds Hochlöbliches Gedächtniß privilegi-
um vorhanden / damit seine Liebde / als Röm. Keyser / die Chur und
Fürsten zu Sachsen sonderlich begnadet / darinnen versehen / daß
niemand des Hauses zu Sachsen Untertanen für das Gericht zie-
hen und laden solten / welches auch auff die Appellationen, daß die-
selben niemandt von ihren Gerichten / an andere Orthe fürnehmen
solte / jederzeit verstanden worden. Habetur id apud Ayres. part. 2.
process. hist. c. 4. observat. 2. ap. Lymnæ, Jur. Public. lib. 3. cap. 10.
Quod tamen privilegium ferè nomen suum amisit, & in Jus com-
mune ad reliquos quoque Imperii Status ac Proceres extensum
transiit, probante id satis superque juramento, quod Rex Roma-
norum se subditos statuum Imperii ordinariis judiciis relicturum
præstat, in Capitulatione Cæsareâ: versic. Wir sollen und wollen
auch die Churfürsten / Fürsten / Prælaten / Grafen / Herren von Adel /
auch andere Stände und Untertanen des Reichs &c. Arum. h. con-
clus. II.

TH. XI.

Pinguius est alterum Electorum privilegium, de non appellando, cujus vigore subditis vel incolis Electorum adempta facultas appellandi à quibuscunque sententiis, ab ipsis vel officialibus eorum approbatis. §. Adjicientes expressè. Credidit enim Imperator, qui ob singularem industriam exploratâ eorum fide & probitate, ad hujus officii magnitudinem adhibentur, non aliter judicatos pro sapientiâ ac luce dignitatis suæ, quam si ipse foret judicaturus. l. un. §. i. ff. de offic. præfect. Prætor. Quamvis verò universi & singuli Electores hoc privilegio specialiter fuerint donati, quoad Electores tamen Ecclesiasticos & Palatinum non utendo, sive quo aliò modò privilegium de non appellando in fumum abiit. Heig. quæst. 4. n. 31. Cui sententiæ contrariam tenet Lymn. Jur. public. lib. 3. c. 2. n. 9. & in not. ad Otton. Jur. public. c. xi. p. 256. quod licet Ecclesiastici & Palatinus appellari à se patiantur, illud tamen arbitrarium sit, & salvò ipsorum privilegiò fiat: Videntur tamen planè iterati ejusmodi actus præjudicare huic privilegio, quod quamvis sanctione Caroli IV. confirmatum, pro fundamentò tamen præscriptionem & longam consuetudinem agnoscit, quo se expressè A. B. refert, tit. 8. Paria verò sunt generationis & corruptionis principia, ac ad jus commune astringi velle præsumitur, qui concessò privilegiò non utitur. Saxonix verò Duces appellari à se non patiuntur, quibus privilegium illud à Carolo exhibitum specialiter stabilitum à Sigismundo, & plenius adhuc à Ferdinando I. Pencer. lib. 5. Chron. Carion. Adde, quod Electores Saxonix sint defensores Juris Saxonici, cujus in Camerâ Imperiali nulla ratio habetur, ita ut fas non videatur, subditis Electoralibus Saxonis provocationem ad aliena judicia intentare. Wesenbec. ad tit. à quib. appellar. non lic. Ex jure tamen communi supplicationis beneficium superest, Quia & beneficium der Oberleuterung: quod in inferioribus judiciis non admittitur, in supremò verò Judiciò Electorali Saxonico quasi in locum supplicationis vel appellationis successisse videri potest. add. Novell. Electoral. Aug. p. 1. C. 19. De formâ leuterationis sive petendæ declarationis, aut mutationis sententiæ, vid. Treutl. volum. 2. disp. 32. p. 282.

Neque tamen negandum, quod præter Electores hoc privilegium ad alios quoque transferit. Pro Ducibus Austriae pugnae Constit. Friderici I. & II. Daß von ihnen an einen Röm. Keyser und König/ noch an des Reichs Cammer Gericht / oder andere Gerichte nicht appelliret, suppliciret noch redimiret werden kan. It. Daß sie umb keine Sache schuldig seyn/ vor dem Reich zu Recht zu stehen/ sie wollen denn gerne/ sondern sie mögen einen Ihrer Lehensleute setzen/ vor demselben sollen sie dem Rechten Gehorsam und Stadt geben. quæ verba sunt Constitut. Caroli V. von Berechtigfeit des Hauses Desterreich. §. 10. quam Cuspin. promulgatam dicit in Austr. in Comit. WORMAT. 1522. Goldast. part. 1. Const. Imperial. Quod privilegium etiam ad Duces Burgundiae & Lotharingiae referendum tradit Mynsing. 5. observat. 58. Treutl. d. l. Electoribus verò, qui id amiserunt, illud tamen remansit, ut infra certam summam appellare ab iis non liceat. In curiâ Electorali Moguntinâ appellare non licet, nisi causæ valor ascendat ad summam 400. floren. ex privilegiò anno 1527. collato. in Trevirensi Archiepiscopo interdicta appellatio in causis momentaneæ possessionis & aliis 500. florenos aureos non excedentibus. Quale quoque privilegium est illud Colonienfis de anno 1570. ap. Lymn. Jur public. lib. 3. c. 6. Quod ad Imperatorem verò, licet ab eo ad Superiorem Judicem provocari non possit, ab informatò tamen malè, ad melius informandum appellatio datur, ita tamen, ut hæc provocatio veræ propriæque appellationis nomen demereri non possit. Neque enim ab unò ad eundem appellatio permittitur. argum. l. ille, à quò 13. §. 4. ad Trebell. Sed fiat per modum regressus & supplicationis, dum scil. ipsius Cæsaris benignitatem imploramus, ut attentius velit pleniusq; negotium cognoscere.

vid. Otton. cum ibi adductis Jur. publ. c. xi. p. 360.

König, Polit. lib. 7. c. 23. n. 138.

CAP. V.

CAP. V.

Ad Electores in specie jam deveniens, &
quidnam Ecclesiastici singulari ha-
beant, inspiciens.

TH. I.

HAtenus profecuti paulò prolixius, quæ ad privilegia Ele-
ctorum in genere spectant, nunc quoque admonendi su-
mus, ut specialiter de quovis dispiciamus. Ac quidem
sicut summa Electorum divisio in Ecclesiasticos & secula-
res: ita primâ fronte Ecclesiastici, qui ArchiEpiscoporum Mo-
guntini, scil. Coloniensis & Trevirensis nomine absolvuntur, se-
tractandos nobis offerunt, ut quibus A. B. primatum & ordinis &
dignitatis defert. Quæ eò feliciter expediemus, si primam Epi-
scoporum rationem repetamus. Et quidem adstrui potest bonâ
fide Episcopos ab initio Christianæ Ecclesiæ, non solum nullam
Jurisdictionem habuisse, quam natam demum ex ordinis Pres-
byterialis & Episcopalis distinctione, & Principum Christiano-
rum indulgentiâ, Walo Messalinus in dissertat. de Episcop. &
Presbyt. demonstrat, sed etiam Magistratui Politico paruisse, te-
ste Marc. Anton. de Domin. lib. 6. de Republ. Ecclesiastic. cap. 4.
quod Clotharii II. & Chariberti decreta de Episcoporum electio-
ne, & depositione satis loquuntur ap. Goldast. Tom. I. Constitut.
Imperial. p. II. A Constantino verò primum fluxit, quod vires ca-
perent, ut qui cæteros per Imperium Episcopos & Romanum mi-
rum quantum locupletavit. Cui Synodi Nicenæ decretum acces-
sit, quo Occidentalium Ecclesiarum inspectio Episcopo Roma-
no, ut Asiaticarum Antiocheno, Africanarum Alexandrino, de-
mandata est. Cujus generis ferè ab ipso Constantino sanctio pro-
cessit, qui cum Byzantium Severi armis dirutum, instaurasset, di-
gnitatem & auctoritatem ejus stabiliturus, cæterarum urbium
post Romam Principem fecit, & Metrophanem Episcopum Pa-
triarcham salutavit, sed tamen, ut propter Imperii originem &
Romæ antiquitatem honore & auctoritate præstare Episcopum

Romanum voluerit: teste Zonora. Indè quidem factum ajunt, ut Patriarchæ Constantinopolitani Oecumenici dicerentur, quemadmodum hunc titulum sub tyrannide Turcicâ retinent. Idem Patriarchæ nomen à Justinô Cæsare Hormistæ Episcopo Romano primum tributum Isidorus scribit. Alexandrino autem & Antiocheno, Episcopis Justiniani Cæsaris temporibus Oecumenicæ Synodi quintæ decreto obvenit. Unde mox de principatu contentionibus natis, hoc accidit, ut Synodorum quoque decretis post sedem Romanam primæ partes Constantinopolitano Patriarchæ assignaræ fuerint. Alexandrinus verò κριστης οικουμενης appellabatur. Postea cum Hierosolymitanum, Antiochenum, Alexandrinum & Constantinopolitanum Patriarchas arma Saracenicæ & demum Turcicæ oppresserunt præter nomen & successionem vix aliud relictum est, quo censerî potuerint.

TH. II. |

Carolus M. cum ineptum à Parente bellum pertexuisset, ac Longobardis Imperium Italiæ liberâisset, ad eum id pervenit, ut per singulas provincias ArchiEpiscopos & Episcopos institueret, & nisi ab eo laudarentur & instituerentur, à nemine sacrarentur. Sigon. de Regno Italiæ lib. 4. Quæ dignitas confirmata etiam Othoni Magno, ut in perpetuum facultatem haberet, eligendi ArchiEpiscopos seu Episcopos, qui investituram ab eo accipiant & consecrationem. Sigon. lib. 7. de Regn. Ital. pag. 170. Goldast. Tom. I. Constitut. Imperial. p. 222. Nihilominus crevit ab hoc puncto secularis nimium Episcoporum potestas, cum Imperatores, quicquid Principibus detraherent, id Clericis adjicerent, adeo ut civitas tunc temporis indè denominaretur, cui Episcopus præfideret. In historiâ Landgraviorum Thuringiæ, c. 10. habentur hæc verba: *Wilhelmus* (fuit is filius Ottonis M. Imperatoris) *ArchiEpiscopus XIV. Thuringiam intravit, & in Erfordiâ multos nobiles pro defensione terræ locavit, quibus multa bona in Thuringiâ largitus est. Wilhelmo defuncto successit Rupertus. Hi ArchiEpiscopi rexerunt Thuringiam & Hassiam annis ferme 70. usq; ad Conradum II. Imperatorem. & Paulus Langius*

in Chronic, Citizenſi *Wilhelmopater Otto poſt mortem Ducis Burchardi, qui ab Hungaris interfectus ſine liberis obierat, dedit totam Thuringiam & Haſſiam, cum plenò jure & dominio ad honorem Dei & S. Martini Moguntinenſis Eccleſiæ Patroni, Qui intrans dictas terras in poſſeſſionem ſuſcepit, & Erfordiam tunc apertam muro cinxit.* De Epifcopo Otgero Spirenſi ſcribit Bruſchius, quod ab aulâ Imperatoris totus immunitatibus & liberalitatibus onuſtus Spiram acceſſerit. Nec hujus loci eſt omnia recensere privilegia, quæ ab Ottonibus in Epifcopales ſedes promanarint. Theodorici de Niem adhuc & Sigonii de nimiâ hæc Imperatorum profuſione teſtimonia adduxiſſe ſufficiet. Ille quidem ita loquitur: *Pene omnibus cathedralibus Eccleſiis in Italiâ, Galliâ, Germaniâ, Burgundiâ & Lotharingiâ conſtitutis, multas civitates, caſtra, oppida, villas & multa alia dominia temporalia & Jurisdictiones donavit, & omnibus illis Eccleſiis propria inſignia perpetua deputavit.* Hic verò lib. 7. de Regn. Ital. *Eccleſiaſticorum honorum magnitudo erat maxima tempore Ottonum præſertim verò Epifcoporum, quorum & reverentia ſumma & jus ſemper in civitatibus fuit ampliffimum.* Quæ ſatis demonſtrant quæ præcipuè incrementa ſecularis Epifcoporum poteſtas à tenuibus principiis coepit.

TH. III.

Neque pariter tamen omnes Epifcopi dignitatis, ſed gradus paulatim Epifcopalis ordinis conſtitui ceperunt, ita quidem ut in quatuor tandem claſſes excreverint. Primus quidem locus fuit Patriarcharum, qui integræ alicui nationi plures provincias complectenti præſidebant, nec in Epifcopos ſolum, ſed etiam in ArchiEpifcopos imperium habebant. Paurmeiſter. lib. 2. de Jurisdiction. Imp. Rom. c. 8. n. 5. Alter verò locus erat ArchiEpifcoporum, quos univerſæ provinciæ plures civitates complectentis Eccleſiæ inſpectioni præſuiſſe tradit Paurmeiſter. d. c. 8. n. 4. Præcipua verò inter eos dignitas Moguntini fuit, Coloniensis & Tre-

virensis, quibus novus splendor ab A. B. accessit, quæ illis inter Electores primatum defert & Archicancellariatum confirmat, quem non paucis abhinc annis obtinuisse creduntur. Institutum enim antiquitus ut Moguntinus in Germaniâ, Coloniensis in Italiâ, Trevirensis per Burgundiam, Lotharingiam regnum Arclatense & cæteras Galliarum provincias, quæ Imperio suberant Cancellarii essent, Onuphr. Panvin. lib. singul. de Comit. Imperator. c. 6.

TH. IV.

Primum quidem quod constat circa tempora Caroli M. nomen Archicapellani & Archicancellarii frequentatum fuit, ut qui Cancellarios etiam Episcopos habuit. vid. Lehman. Chronic. Spirens. lib. 2. c. 7. In instrumento foundationis Monasterii Campotonensis anno 774. legitur hæc subscriptio: *Amelbertus Cancellarius ad vicem Luperti Archicancellarii recognovi*: Crusius annal. part. 1. lib. 11. c. 2. In diplomate manumissionis anno 908. nominatur *Ernestus Cancellarius ad vicem Theotmari Archicapellani* ap. Goldast. Alemannic. antiquitat. tom. II. part. 2. fol. 37. In vita Ludovici Pii Archicancellarius Imperii Commentariensis appellatur: Evehebantur ad hanc dignitatem plerumque Diaconi & Presbyteri, postea quoque Episcopi. Ad eorum curam pertinebat omnium Clerum palatii sub curâ & dispositione suâ regere, ac de omnibus negotiis Ecclesiasticis, sacrumque ordinem universum concernentibus cognoscere, ita ut iis inconsultis res ad Reges deferri non possent, nisi essent arcana, quæ nemini, priusquam Regi relevari poterant. In omnibus regni conciliis inter Consiliarios locum habebant, cumque Francorum imperium tria regna, Germanicum, Gallicum & Italicum comprehendebat, ut singulæ nationes negotia suâ linguâ possent proponere, ex singulis Archicancellarius creabatur, Hincmar. lib. 6. cap. 18. Quas sanctiones cum nec successores mutassent, mansit dignitas Archicancellariatus usque ad Carolum IV. qui eum A. B. denuò confirmabat. Qui verò factum, quod hæc dignitas præcipue ad Moguntinum, Trevirensis & Coloniensem fuerit translata hæc de re vid. conjecturam Panvigi de Comit. Imperat. c. 6. De cõnon-
dum

dum constat, undē capellani dicti fuerint. Quidam à capellā, cuius nomine ipsorum consistoria veniebant, ortum putant, quod vocabulum ex Latinō & Græcō componunt, & capellas quasi capientes *καπὸν* dictas tradunt Zœs. ad Decretal. lib. 3. tit. 37. quam verò judiciosè, cuius iudicare in proclivi est. Alii etymologiam in cappā Martini quærent, quam Reges Francorum ob adiutorium victoriæ in præliis secum habere solebant, quam ferentes & custodientes cum cæteris Sanctorum reliquiis Clerici, Capellani ceperunt vocari Goldast. Tom. 1. Alemannic. antiquit. part. 1. p. 297. Zœsius d. l.

TH. V.

Præter Archicancellariatus dignitatem, communia quoque Archiepiscopi habent insignia, pallium scilicet, quo singulariter à Pontifice decorantur. Dicitur hoc Patriarcharum & Archiepiscoporum insigne. capit. significasti, §. ult. de electione, quo aliis inferiores uti non possunt, capit. 3. de usu & auctoritat. pallii, plenitudinem Pontificalis officii cum translatione dignitatis designans cap. in Gallica cap. nisi specialis & capit. cum sis X. de auctoritat. & usu pallii. Quæ tamen cum grã salis volumus accipienda, quod jus vocandi eligendique habeant, licet nondum à Pontifice pallium susceperint, aut confirmati fuerint. Nihil enim ante receptionem pallii dicuntur posse, scilicet eorum, quæ ordinis sunt, ut Zœsius declarat, ad lib. 1. Decretal. tit. 8. Si verò in actu electionis considerantur, non tam, quàm Ecclesiastici, sed quàm Principes Imperii Germanici attenduntur: Myns. centur. 5. observat. 58. Gail. 1. observat. 3. n. 1. Quo nomine aliquoties ipsos in A. B. indigitari patet abundè ex c. 1. pr. §. 2. 3. 5. & seqq. Sicut enim nihil planè absurdi, aliquam personam duplicem sustinere respectum: ita maximè spectanda illa qualitas, cuius respectu agere quis dicitur. Ut autem illud pallium paulò accuratius inspiciamus, ejusque figuram reputemus, fascia illa latitudinis trium digitorum, ex candidâ lanâ linoque confecta habens circum humeros circumstringentem, & duas lineas seu chordulas ab utraque parte ante & retro pendentes, item quatuor cruces nigras, quarum una residet ante pectus, sequens retrò in humeris jacet, ultima

ultima hinc indè brachia exornant, cujus figuræ mysticum vide
significatum apud Zæsium ad Decretal. i. tit. 8, n. 7. Paratur autem
hunc in modum: In die Agnetis Virginis, qui est 21. Januar. in
templo D. Agnetis Romæ, cum in Missâ imploratur Agnus DEI,
super altare ponuntur agni duo candidi, & basilicæ D. Petri Sub-
diaconis traduntur. Hi in pasqua missi vernò tempore tondentur,
ex eâ lanâ pallia texuntur, quæ in extremâ parte tenuibus laminis
plumbeis firmantur. Ad hunc modum contexta deferuntur ad a-
ram D. Petri & Pauli, ibi solennibus precibus recitatis, à summò
Pontifice consecrantur, & per noctem relinquuntur. Manè Sub-
diaconi recipiunt, donec alicui ArchiEpiscopo deferri continget.
Hinc ex corpore D. Petri pallium sumi dicitur. capit. significasti
ad fin. extr. de election. Panciroll. thesaur. variar. lection lib. i.
c. 20. Hanc non magnæ rei mercem ArchiEpiscopi magnâ pecu-
niæ vi redimere coguntur, de quo potissimum expilationis gene-
re passim gentium quærimoniæ extant, testantibus id imprimis
nationis Germanicæ gravaminibus ap. Goldast, part. i. der Reichs-
sagung fol. 216. Daß bey eines Menschen Leben auß dem einzigen
Erzbischoffthumb Mayntz für die confirmation eines Erzbis-
choffs siebenmahl 25000 fl. das ist zusammen / 157000. fl. gelieffert
worden mit grossen Beschwerden der Untertanen / welchen des-
wegen Tribut und Schatzung aufferleget worden. Goldast. d. l.
Dahero nicht ohne Uhrsach Jacobus Erzbischoff zu Mayntz / als
er jetzt sterben wollen / mit klagender Stimme gesaget / es kräncke
Ihm nicht, daß er sterben müsse / und sein vorstehender Tod schmerck
Ihm nicht so sehr / als daß seine Untertanen wieder für das palli-
um Schatzung geben müssen. adde Marcum Anton. de Domin.
lib. 3, de Republ. Eccl. c. 11. p. m. 323.

TH. VI.

Hæc communia Electorum Ecclesiasticorum fuere: nunc
singularia eorum examinabimus, quæ facillimè apparebunt si de
singulis paulò accuratius dispiciamus. Ac quidem si ordinativam
quoque eorum dignitatem attendamus primum se, Moguntinus
offert, cui primas vel ipsa Caroli constitutio tribuit, quemadmo-
dum vulgati versiculi habent:

Treviris

Treviris atate, sed rerum proprietate,
Gaudet Agrippina, sed honore Moguntia prima.

Sunt qui hanc dignitatem Episcopi Moguntini altè à Pipinò
reperunt, quem Bonifatium Episcopum Moguntinum, cum
Childericus Imperiò abdicatus ac raso capillitio in monasterium
detrusus fuisset, inunxisse & inaugurasse Avertinus autor est. Cui
tamen utcunque sit. cum supra hujus historiae fidem in dubium
revocaverimus, de eò certi sumus, quòd Archicancellariatus offi-
cium pridem obtinuerit. Fuerunt ejus officio ascripti Germani,
& qui Germanicò Jure ac civitate donati fuere, Pannonès ac Sar-
matae, Goldast. in Dedic. Tom. I. Constit. Imperial. p. 5. 5. Alce-
rum constitutionis caput &c. Cujus intuitu Archivum Imperii
publicum seu chartophylacium, quo publica Imperii documenta
continentur, & Matriculam Imperii asservat. Rutger. Ruland. de
commis. l. 5. c. 4. n. 10. Decreta Imperialia olim solus signavit
Limn. l. b. 3. Jur. public. c. 4. n. 2. & si curia Imperialis in ejusdem
Archicancellariatu celebretur, ipsemet super baculo argenteò o-
mnia signa importet. Limn. d. l. Ex quo etiam fluit, quòd Electo-
re seu capitulum regnò vacante convocet, de quo A. B. tit. 1. Quòd
jus ab antiquo Moguntino competisse judicare videtur. tit. 4. 6.
Ceterum quoties & quando &c. Quamvis id sine dubiò transire
non possit, juxta ea, quae habet Cuspin. in vit. Caroli IV. & Ru-
petti, qui hoc jus Palatini quondam fuisse planè affirmat. Inde
quidam commune hoc jus Palatini cum Moguntinò faciunt cu-
jus modi sunt verba auctoris libri de Caesareò & Regiò Jure citati
à Schardiò de Origin. Elector. c. 9. *Palatino Rheni defuncto m-*
peratore Jus convocandi Electores cum Archiepiscopo Mogun-
tinò commune esse. Illi quidem sub poenâ proscriptionis, huic ve-
rò sub poenâ Censurae Ecclesiasticae. Contra alii hoc jus ad colle-
gium Electorum pertinuisse sentiunt, vid. Marquard. Freher. in-
not. ad Petr. de Andlo lib. 2. c. 2. vel etiam alternativè Buxdorf.
ad A. B. conclus. 17. sub lit. c. ita ut in tantâ dissentientium vari-
etate quid certi statuamus, non habeamus. Id ex fide historici,
pro compertò habemus, Moguntini quondam fuisse creatum Ger-
manorum Regem consecrare & inungere. Qui mos adeò à Pipinò

&

usque

usque ad Othonem servatis, ut omnes Francorum Reges, qui medio tempore in Germaniâ regnârunt, & à Papa eos non contigisset, ab Episcopô Moguntinô consecrati fuerint: Si ceremoniæ hujus consecrationis apponendæ, mallem eas Sigonii quam meis verbis exprimere, quæ in vitâ Ottonis I. habet: Mortuo, inquit, Rege Principes Episcopi que Germaniæ Aquisgrani convocati, legitimis suffragiis Regem aliquem ex suo corpore designabant, designatum verò in folio Caroli M. levabant. Ex aulâ indè in basilicam descendentem Archiepiscopus Moguntinus cum clero occurrens excipiebat, ac populus, qui frequens honesti spectaculi causâ circumstabat, Regem à Deo & populo lectum ostendebat. Indè antistes cum Rege progrediebatur ad aram, super quam regia in signia erant, atque primum gladium cum baltheo, deinde armillas cum chlamyde, tum sceptrum cum baculo porrigebat, ac demum oleo sacro perfusum coronâ impositâ consecrabat. Sigon. lib. 7. de regn. Ital. p. 176. adde Franciscum Modium in Pandectis triumphalibus tom. 1. lib. 4. Cujus rei hanc imprimis causam assignant, quod Germaniæ metropolitanus & regni Cancellarius esset, eo que à scriptoribus horum temporum maximus Pontifex appelletur. Sigon. d. l. Onuphr. Panvin. de Comit. Imper. c. 7.

TH. VII.

Tempore verò, quo Otho I. electus fuit, primum controversiam natam constat, inter duos Archiepiscopos Coloniensem & Trevirensis, ad quem hoc jus pertinere debeat, cum Trevirensis id munus sibi vendicaret, quod Ecclesia sua cæteris antiquitate præstaret, Coloniensis verò, quod consecratio in suis finibus fieret, ut libro etiam 2. De gestis Othonis Imperatoris refert Viti-chindus, qui ita scribit: *Cum questio esset Pontificum, in consecrandò Rege; Trevirensis videlicet & Colonia Agrippina, illius quia antiquior sedes esset, & tamquam à B. Petro Apostolo fundata: hujus verò, quia ad ejus diocesin pertineret locus, & ob id sibi convenire arbitrati sunt hujus consecrationis honorem, cessit tamen uterq; eorum Adelberti Moguntini Archiepiscopi cunctis*

*cunctis nota sanctitati. Atq; Moguntinus ipse more majorum ipsum Othonem consecravit & coronavit. adde Sigon. d. l. Gold. ait. Constitut. Imperial. Tom. 1. p. 215. Fabric. Origin. Saxon. lib. 2. p. 127. Quis autem Othonem II. coronaverit, incertum: nisi conjecturam Onuphrii sequi velimus, qui illud à fratre Gulielmo, qui tunc temporis Archiepiscopus erat, factum hariolatur. Othone III. inauguravit Johannes Archiepiscopus Ravennas, Aquisgrani, cæteris fortè Archiepiscopis prælatus, quod ibi esset Apostolicæ sedis Legatus. Henricum & Chuaradum Moguntini inunxerunt, Henricum IV. tertiumque Imperatorem Hermannus Coloniensis consecravit, cujus rationem Schafnaburgensis explicat: *Imperatoris, inquiens, filius Henricus consecratus est in Regem Aquisgrani ab Hermanno Coloniensi Archiepiscopo, vix & agrè super hoc impetratò consensu Luipeldi Archiepiscopi ad quem propter primatum Moguntinae sedis consecratio Regis, & cætera negotiorum regni dispositiones potissimum pertinebant. Sed Henricus Imperator Hermanno Archiepiscopo hoc privilegium vendicabat propter claritatem generis ejus & quia intra diæcesin ipsius hæc consecratio celebranda contigisset* adde Sigon. lib. 8. de regn. Ital. p. 206. Hæc ratio amissa digitaris in Moguntino & devolutæ ad Colonienses, qui eam etiamnum hodie vi A. B. confirmatâ utuntur.*

TH. VIII.

Illud Moguntinus retinet, quod inter Electores Decani vicem agat, veluti patet ex Epistol. Electorum ad Benedictum XII. Pontificem exararâ quæ exrat tom. 1. scriptor. German. Freheri inter annales Rebdorffii fol. 425. ut capitulum convocet, sicut supra à nobis dictum, formam Juramenti Electoribus proponat A. B. c. 2. & in electione Regis Romanorum Coelectorum vota requirat. tit. 4 §. 3. & ipse de eum ultimè rogatus suum promat. d. §. 3. quamvis id de jure antiquo secus esset, testante id auctore nuper allegato de Jur. Casareo & Regio, ibi: *Moguntinus Cancellarius per Germaniam primam vocem habeto*: Schard. de Origin. Elector.

cap. 9. Illud adhuc aliquam difficultatem parit, *Annon, si tempore, quo fieri debeat hac convocatio, non existat, Archiepiscopus, Capitulo hac potestas sit concedenda?* Quod dixeris forsitan per rescriptum Bonifacii IX. ita loquentis: *Episcopali sede vacante potest Capitulum seu is, ad quem Episcopalis Jurisdictio tunc temporis noscitur pertinere, iis, quibus posset Episcopus, si viveret, ab excommunicationis sententiâ absolutionis beneficium impertiri* in cap. un. ext. de major. & obedient. in 6to. Scil. quia juxta Felin. in c. 1. n. 19. cum seq. de jurejurando: Sede vacante capitulum succedat tam in temporalibus, quam in Spiritualibus adeoque omnis Jurisdictio penes Capit. remaneat: Gail. 1. observat. 30. n. 10. 11. & 12. Sed utut hæc sint verissima de iis, quæ jure sedis ac dignitatis Episcopalis competunt: malè tamen ad jura extenduntur singularia, quæ non ex potestate Episcopali, sed aliò respectu ac intuitu Episcopo concessa fuere. Moguntino verò convocandi potestatem singulari indultu non tanquam Episcopo, sed Principi Electori Imperii competere sat manifestò ex tit. 4. A. B. §. præterea statuimus liquet. Ex quo benè concludit Arum. sede Episcopali vacante, Capitulum ad convocationem Electoralem nequaquam admitti. disc. 1. th. 24. Ac certè si ullò casu jus convocandi ad Capitulum devolveretur, id utique tum fieret quando hòc in munere Archiepiscopus negligens aut remissus extiterit, ubi tamen Electores motu proprio etiam non vocati, pro fidei suæ virtute, quæ sacrum prosequi tenentur Imperium intra tres menses accedere jubentur Francofurtum.

TH. IX.

Trevirensis, quem meritò huic subjungimus, Episcopatus sui antiquitate imprimis gloriatur, quem in Galliis ab ipso Petro institutum quidam jaçant. Onuphr. Panvin. de Comit. Imperat. c. 6. Quo etiam in illâ cum Coloniensi contentione ad quem nam consecratio Imperatoris Germanica pertineat, nixus fertur. Sigon. in vit. Othonis I. Est non minima ipsius dignitas, quod Cancellarius per Galliam & regnum Arelatense audiat, quibus
nomi

nominiibus non integra Gallia, sed quicquid ejus ad regnum Burgundicum pertinuit, quod seculo XI. Germaniæ jungi cepit, intelligitur. Complectitur autem Arelatense regnum Delphinatum Sabaudia à Sigismundo Ducatum factum, & tractum Sequanensem sive Burgundiæ Comitatum, & tractum Helvetiorum. Hoc regnum Rudolphus Rex Conrado Salico testamento tradidit, Conradus Germaniæ conjunxit. Huic Trevirensi primum in electione suffragium competit juxta A. B. tit. 4. Quod quamvis A. B. antiquis quoque temporibus ei competiisse doceat, contrarium tamen ex iis, quæ supra diximus constat, ubi hoc ad Moguntinum pertinuisse ostendimus, cui etiam adhuc, nisi hanc litem haberemus à Carolo determinatam, conveniret, quod Collegii Decanus audiat, quemadmodum etiam habent verba Landrecht/ lib. 3. art. 57. Der Bischoff von Maynz der hat die erste Stimme der Wahl/ der Bischoff von Trier die andere/ der Bischoff von Cölln die dritte. Quam dispositionem observatam etiam in electione Maximiliani II. legimus, ubi primum Moguntinum & cæteris collegii hujus Septemviris membris interrogatum, cui nam votum suum attribueret, dein cæteros quoque Moguntinum interrogasse. Adam. & Nicol. Heydeni in elect. Maximilian. II. referunt ap. Goldast. Imper. Polit. part. 1. p. 184. Qualem locum in sessione obtineat id tit. 3. expressum, scilicet: ut sedeat ex oppositò, & lineari directione versus Imperatoris faciem, utque in directâ diametrali lineâ ante Imperatorem vel Regem transeat, illis solummodò intermediis, qui Imperialia vel Regalia deportant insignia. A. B. c. 21. 22. & c. De quâ anomolâ sessione conjectura extat Arumæi discurs. 3. ad A. B. thes. 2. quæ tamen omninò non ad palatum Lymnæi Jur. public. lib. 3. c. 5. n. 15,

TH. X.

Illud adhuc circa Trevirensis electionem scrupulum movere solet, numquid jus suffragii per eum regno Gallia acquiratur? Quem errorem quidem errasse perhibetur Gregor. Tholosan. lib. 6. de Republ. c. 13. n. 15. & lib. 7. cap. 15. n. 18. scilicet jus suffragii & electionis septemviris in Imperio per id competere regno

Gallæ, quod ArchiEpiscopus Trevirorum, qui inter suffraganeos septem existit, ArchiCancellarius Gallæ prædicetur. Sed nescio annon vir ille aliquantum à scopò aberraverit. Scilicet si Trevirensis nomine Gallæ eligeret vel Gallorum, ad quid juraret sese electurum per fidem, qua Deo & Sacro Romano Imperiò est adstrictus c. 2. A. B. § 2. potius juraret per fidem, quàm Deo & Gallæ adstrictus. Nec verò Tholosano ipso teste Trevirensis unquam à Gallis eligendi mandatum habuit nec perindè eorum nomine eligere potuit arg. tit. 1. & 19. A. B. Joh. Limn. Jur. publ. lib. 3. cap. 5. Quod ad officium ArchiCancellariatus per Galliam tantum abest, ut inde Gallorum Regi aliquid acquiratur, ut potius ad Romanum Imperium hoc quicquid est regni pertinere manifestum faciat. Goldast. in Dedic. tom. 1. Constit. Imperial. p. 5. Denuò non ut Cancellarius sed ut Princeps & Elector Imperii jura suffragii Trevir exercet ut patet ex tit. 1. in princ. & §. 2. 3. 5. & seqq. tit. 2. & 4. Igitur, quod jam ante monuimus, cum nihil absurdi inferat unam personam plures etiam sustinere respectus, quilibet actus erit judicandus, à qualitate, quæ eum producit. Adeò hanc disputatione Gallis parum prospicitur, quia potius defectus illorum ab Imperio Romano Germanicò clarior redditur. Absolutam quidam Gallorum ac nullis planè limitibus circumscriptam jactitant libertatem, per Baldum constit. 217. volum. 3 ibi: *Ego puto, quod nemo præsumat honorem super vexilla invictissimi Regis Franciæ.* Et in consilio sequenti: *quod de personâ Regis Franciæ nihil aliud dici possit, nisi quod dicitur de Polo Antartico, qui nostrinon est Hemispherii.* Idemque de prohibet. feudi alienat. loquendo de Rege Franciæ, prout refertur à Purpurat. in l. quæcunque de offic. ejus: n. 115. dicit *quod sit supra omnes Reges, tamquam stella matutina in mediò nebula.* Sed verba quidem Baldi audimus, rem nondum expeditam videmus. Quamvis enim de facto Rex Franciæ Imperatorem non agnoscat, agnoscere tamen de Jure plerorumque est sententia. quemadmodum etiam gloss. tenet, in capit. per venerabilem, &c. qui sint filii legitimi. Quando enim textus dicit, quod Rex Franciæ in temporalibus superiorem minimè recognoscat, dicit glossa, de factò hoc procedere,

cedere, sentiens, quod de jure debeat recognoscere, cui etiam sententiae plerique Doctores assensum largiuntur, præter illos, qui Regi Franciæ subditi, cui volentes blandiri illud dicunt, quod scilicet neque de facto neque de Jure cognoscat. ad Anton. Quæram in tractatu suo elegantissim. utrum Romanorum Rex, an verò Christianiss. Franciæ Rex præcedere debeat.

TH. XI.

Si nostri jam esset hujus rei incunabula persequi, illud veluti fundamenti locò ponendum censeremus, conjunctos olim cum Gallis Germanos communi Celtarum nomine venisse, vid. quæ hanc in rem congeffit Reinecc. Origin. Misenor. p. 198. 199. & 200. Imperatoriam verò dignitatem semper Germanos obtinuisse, certissimis classicorum scriptorum testimoniis probasse se putat Hieron. Gebvilerius. cujus hanc in rem tractatus extat apud Goldast. part. XX. Imperial. Politic. p. 839. Nec ipsimet inficiantur Galli Carolò imperante Galliam ad Imperium Romanum pertinuisse. quod & in conventu Principum Fraxineus Orator Gallicus negare non potuit. Thuan. lib. 10. Ipse verò sive Carolsburgii, quod vult Aventin. lib. 4. Annal. Bojor. sive Ingelheimii, quod vult Cuspin, in ejus vitâ, natus fuerit, ubique eum Germanum fuisse, relinquitur. Et numquid Sigismundus Carolum Franciæ Regem, suum fidelem appellat, eumque ex Imperiali officio ad Concilium Constantiense requirit? in mandarò de annò 1513. quo Regem Franciæ ad d. Concilium evocavit. Goldast. Tom. I. Constitut. Imperial. p. 386. & 387. Nonne etiam Rex Franciæ ratione Burgundia & regni Arelatenfis Imperatori fidelitatem debet? Goldast. in præfat. der Reichs Handlung. Et expressum illud à Carolò IV. de anno 1355. in illâ cum Rege Franciæ ligâ. *Quod illustris Carolus Delphinus Viennensis primogenitus ejus, nepos noster charissimus, Delphinatum eundem & omnia ab eò dependentia, que Prædecessores Delphini Viennensis antiquitus à præfatoro Romanò Imperiò in feudum tenuerunt, nunc etiam in feudum à nobis tanquam à Romanò Imperiò & verò suo Dominò*
cum

cum solennitatibus & ceremoniis consuetis tenebitur, & debebit suscipere, nobisq; prestare, vasallagii, fidelitatis & obedientia solitum juramentum &c. quod sub formâ simili Illustris Comitis Burgundiae comitatum suorum Burgundiae, à nobis tanquam Romano Imperatore in feudum suscipere teneatur, & post declarationem hujus praefatus Rex Franciae frater noster charissimus, nobis fide, quam supra promisit, quod omnia praedicta effectualiter compleri debeant, & ad finem realem perducantur sub omnibus illis conditionibus & modis, prout sunt superius declarata ap. Goldast. de actis Imperator. cum Rege Franciae part. XX. Imperial. Politic. discurs. 4. p. 848. adde literas reversales praedicti Regis Franciae super ligam loc. eod. p. 849. Gloriantur nihilominus Galli de superioritate absolutâ nec Imperatorem, nec alium quendam recognoscere, quod jure etiam fieri And. Alciat. ex pacto Imperator. Justiniani cum Clothario vel Theudiberto Gallorum Rege in libr. de singul. certam, c. 32. tenet, contra Zoanett. de Roman. Imperat. Herman. Kirchn. in legat. lib. 1. c. 8. n. 21. Ad eò nos longè inferiores putamus, quam quibus judicii hebetudinem interponere & determinando litem Judices agere liceat, cum comparati erga tales viros ne pulvisculi quidem rationem obtineamus.

TH. XII.

Tertius Archiepiscorum est Coloniensis, qui Archicancellarius per Italiam audit, A. B. tit. 3. §. 2. hoc est, per regnum quod fuit Longobardorum, & reliquias veteris Imperii Romani, cui Goldast. Siciliam quoque cum caeteris provinciis accenset in dedicat. d. rom. 1. Suffragium suum statim Trevirensi subnectit, quod tit. 4. §. 3. expressum. & illud etiam singulare habet, ut Romanorum Regi primum diadema regium imponat. tit. 4. §. 3. Obtinere videtur id jure territorii, quod Aquisgrani hæc coronatio celebretur, quam rationem Onuphr. assignat, d. sepius cap. 6. nisi quod illud acceptum quoque referat Henrico IV. qui Herimanno Archiepiscopo hoc privilegium propter claritatem generis vendicabat,

cabat, teste Lambertò Schafnaburgense, aut quod quibusdam placere video, Heinrico III, quem Pelegrinum Coloniensem coronasse refert Krantzius. Quod etiam Episcopi Germaniæ in Epistolâ nomine Friderici Ænobarbi Imperatoris ad Hadrianum IV. conscriptâ non obscure loquuntur; quando ita scribunt: *Liberam Imperii nostri coronam divino tantum beneficio, adscribimus, electionis primam vocem Archiepiscopo Moguntino: deinde, quod superest, cæteris secundum ordinem recognoscimus, Regalem unctionem Coloniensi supremam verò summo Pontifici,* auctor Radevic. Frisingens. Canonico, qui Ottonis Frisingensis libros supplevit in vit. Friderici I. Imperat. lib. 3. c. 16. Quid circa beneficium appellationis habeat, id expressum in illò Maximiliani II. decreto sub dat. Spir, 19, Aug. ann. 1570, apud Lymnæ. Jur. public. lib. 3. c. 6,

CAP. VI.

Electores seculares in specie, & quænam eorum singularia sint, ad accuratiorem trutinam appendens.

TH. I.

INter seculares primatum obtinet Rex Bohemiæ cui A. B. discrimen in hoc ordine primum votum tribuit. Sunt planè qui status ei controversiam movere solent. Numquid etiam pro Electore sit habendus? quod expressis verbis negat Speculum Saxonicum lib. 3. art. 57. *Der Schenk des Reichs hat keine Wahl/ darumb daß er kein Teutscher ist.* Quæ quoque verba sunt Abbatis Stadenensis in Annal. sub anno 1220. *Bohemia Regem Pincerne munere fungi, sed non eligere, quia non est Teutonicus.* & Hostiensis in cap. venerabilem, extr. de electione & electi potestat. Regem Bohemiæ jus eligendi de factò usurpare ait. Sed ut prius rationem Speculi Saxonici removeamus, sat luculenter docuisse arbitrator Goldastum in lib. 3. de regno Bohem. ex Tacito Melâ Solinò, Pliniò,

L

Pliniò,

Plinio, Ptolomæo, Bohemiam Germaniæ portionem, Regemque Bohemiæ Germanum asseruisse, adeò ut verè scripserit Martinus Boregk, das Böhmerlandt ist eine Gegendt in Teutschlandt / in Chron. Bohem. cum quo etiam faciunt Albert. Krantz lib. 1. Wandal. c. 4. Thom. Lans. in Consultat. de princip. inter provincias Europæ in Orat. pro German. Joh. Cluten. in syllog. rer. quotidian. concl. 24. lit. c. centumque alii à Goldast. d. l. allegati. Fundamentum itaque cum lubricum admodum, necessum habemus, ut aliud nostræ sententiæ substernamus, quod sanctio Carolina ex abundantia suggerit: Ita enim tit. 4. *Tertio à Rege Bohemiæ qui inter Electores Laicos ex regni dignitatis fastigiò jure & merito primariam obtinet. It. tit. 7. Sanè generaliter longè latèq; est publicum, & quasi per totum orbem notoriè manifestum, Illustres Reges Bohemiæ, Comitem Palatinum & c. in electione Regis Romanorum in Casarem promovendi, cum cæteris Principibus Electoribus jus vocem & locū habere. adde præfat. A. B. Quæ sanè abundè satis Electoratum Regis Bohemiæ loquuntur, ita ut aliundè testimonia petere supervacaneum arbitror. Quamvis hanc in rem præcipuè adduci posset privilegium Rudolphi I. cujus quædam verba hic interspergere juvabit: Extitit (verba sunt Rudolphi,) dilueidè declaratum, prædictum Regem Bohemiæ, & suos heredes, in electione Regis Romanorum futuri Imperatoris, cum cæteris Electoribus habere debere, ad similitudinem aliorum Electorum eligendi plenarium jus & vocem. Volentes itaq; dicti Regis & heredum suorum dispendiis cavere jus & officium Pincernatus, in Imperiò sibi & heredibus ejus, & non alii competere, & in electione Regis Romanorum, futuri Imperatoris, habere jus & votum, clarè recognoscimus, approbamus, & presentium testimoniò profiteamur. Goldast. tom. II. Imperial. Politic. p. 86. In quo privilegio illud quoque nos edocuit Rudolphus, hanc dignitatem Regis Bohemiæ pro genitoribus, abavis, atavis, proavis & avis, purè & plenissimè competiisse. d. Constit. §. 3. Adeò ut vel solus hic locus sufficeret ad elidendos*

eorum

eorum conatus, qui non ex antiquâ consuetudine, sed à Carolo demum Regem Bohemiæ in Comitibus Norimbergæ anno 1356. celebratis in numerum Electorum cooptatum & ascitum putant, contra A. B. tit. 7. §. 1. junct. tit. 4. §. 3. quam sententiam inter alios (quos adductos vide à Goldast. in Regn. Bohem. lib. 3. c. 5. n. 11.) quoque fovet Krantzius lib. 4. Saxon. c. 25. & lib. 9. c. 26. quem maximè fefellisse videtur vulgaris illa & trita ab Ottone III. facta Electorum enumeratio, in quâ Rex Bohemiæ ultimò assignatur locò. Quod tamen non ordinis causâ factum, benè monet Goldast, sed quia Rex Bohemiæ licet primus Electorum, postremò tamen solet officium suum Pincernarium in Curia Imperatoriâ deservire, quemadmodum videre est A. B. tit. 25. adde Goldast. lib. 3. Bohem. c. 5. n. 13. p. m. 195.

TH. II.

Haut tolerabilior est eorum error, qui Regem Bohemiæ, nonnisi cum Electorum suffragia æqualiter divisa inter se dissenserint, ad electionem Regis Romanorum admittunt, quo arbitri vicem sustineat: Quæ sententia cum aliis Ptolomæum quoque Lucensem & Dubravium Bohemicæ historiæ scriptorem autores habet. Ille quidem citatus à Platinâ in vitâ Gregorii V. ita scribit: *Sunt qui scribant, Bohemiæ Regem, septimum Electorem, Imperatoris Pincernam esse: hisq; in eligendo additum esse ad tollendam discordiam partium. Ad utros enim inclinasset, ea pars certè potior habebatur: hic verò lib. 6. Additus tamen sex illis Principibus, ait, Bohemus fuit Elector septimus ad tollendam discordiam, quæ inter pares numero pari suffragiò concurrente nonnunquam intercedebat, adde omninò Fabricium de Illustribus Saxonie Ducibus & Elector. Imper. narrat. pag. 7. Cujus asserti fundamentum plerunq; in glossâ Landrechts lib. 3. art. 57. ponunt, ex quâ rythmi vulgares compositi:*

Ich bin der Churfürsten Oberman/
Weil man nicht wohl eins werden kan/
Vnd wenn sich etwan in der Wahl
Zutrüge ein Zwietracht dazumahl/
Welchem ich dann die Stimme mein
Thue geben/ der soll Keyser seyn.

Sed audiamus quæso Decretum S. Romani Imperii Electo-
rum anno 1356. in Comitibus Metensibus publicatum, ex quo satis
superque elucescit, quid Imperator Electores, & communes Im-
perii Ordines de Jure Saxonico & Doctorum glosis, in quibus se-
illa opinio jam tum fundare coepit, senserint, definierint, judica-
rint. Sic enim illi decernunt; *Sanè licet de Juribus Serenissi-
mi Principis, Domini Regis Boëmiæ Illustris, Cœlectoris, Com-
principis & Collegæ nostri, nulla sit Juris vel facti dubietas,
quia ipse ab atavis, proavis, avis & progenitoribus suis, ad in-
star nostri & quorumlibet aliorum Cœlectorum, Principum,
in electione Romani Regis ad Imperium promovendi plenò Jure
fretus sit hætenus & fruatur, sicut hoc luce clarius semper ap-
paruit ab eò tempore, cujus apud homines memoria non existit;
tamen nonnulli filii tenebrarum oculis cœcutientibus à divinâ
luce remoti, in meridianâ claritate palpitant, sicut in noctibus,
& offendicula laqueosq; preparant iniquitatis & sceleris, Dia-
bolicâ invidiâ suggerente, jugum veritatis deferre pro mole
gravissimæ ponderis coagulati mendacii nequeunt super ipsos
offendiculos corruunt, & suorum laqueis iniquorum conceptu-
um se involvunt, ut lucem tenebras judicent, & tenebras ipsam
lucem, quæ retulit Goldast. in Bohem. lib. 3. c. 5. n. 12. Quod verò
ad illud Ottonis IV. decretum, in quo dicta modò disertim fir-
mantur, ap. Goldast. Tom. III. Constit. Imperial. p. 371. illud fi-
ctitium esse, sibi que à Freherò impositum d. modo locò n. 9. fa-
tetur, seque daturum operam, ut expungatur ex locò, quem inje-
stè occupaverit. Quamvis autem certum temporis punctum non
habeamus, quò hæc dignitas Bohemiæ competere ceperit, com-
petiisse*

petiisse tamen ab antiquo vel ex dicto modo Rudolphi I. privilegio constat. Illis antiquorum Saxonum ineptiis potiore habeamus Carolinam sanctionem, quæ ad antiquam semper consuetudinem provocat, & Regi Bohemæ in ordine Electorum tertium, & inter Laicos primum tribuit votum, tit. 4. §. 3. Quæ majorem habebunt lucem, si quid in Caroli V. Ferdinandi I. Maximiliani II. Matthiæ, Ferdinandi II. & Ferdinandi III. nunc Cæsaris invictissimi electione peractum fuerit perspexerimus, de quo fidem faciunt Protocolla, Decreta & intimationes apud Goldast. part. 1. Politischer Reichs Handel. c. 5. tit. 24. & 31. c. 8. Reichsagung. part. 2. de anno 1531. id. in Bohem. lib. 3. c. 6. n. 21.

TH. III.

Positum ergo extra controversiam, quod Bohemus in Collegio Electorali votum obtineat, si quis quærat, num etiam sit status Imperii, procliviores sanè in negativam simus quam in affirmativam. Quod quamvis primâ fronte non videatur, apparebit tamen si paulò intimius in naturam status Imperii introspiciamus. Dicuntur sanè status Imperii Reichs Stände ab eo, quod statum & locum votandi & sedendi in Comitibus Imperii habeant, ita ut hæc quasi unicâ & propriâ notâ status ab aliis Imperii subjectis discernantur. Recess. ann. 1512. in princ. 1555. §. Diweill r. anno 1576. in princ. Paurmeister de Jurisdic. lib. 1. c. 8. n. 3. adde Arumæ. de Comit. c. 4. n. 1. Inde notanda nobis venit sententia Goldasti (qui pro contrariâ acerrimè pugnat) qui cum Rex Bohemæ non tantum Princeps Imperii sit, sed etiam principale membrum, consequi putat, ut etiam status Imperii existat, cum sine principali membro corpus nequeat stare, aut integram retinere substantiam, lib. 3. Bohem. c. 3. n. 4. Non enim repugnat aliquem esse immediatè Imperio subjectum, nec tamen statum Imperii, quod loquitur Recess. ann. 1564. §. Und wollen wir ic. ibi: gegen denen/ so nicht Stände des Reichs / jedoch dem Heil. R. Ich immediatè unterworffen/diese Constitution exerciren. Sed inquires illud Bohemo quoq; per A. B. sanctionem tributum, ut quæ generaliter Electores nullò exclusò ad Conventus singulis annis,

post Festum Paschatos ob utilitatem regni celebrandos invitatus, tit. 12. Quod quamvis non negandum sit, per A, B. Bohemo competere, per contrariam tamen observantiam ab hoc Jure recessum est, dum ferme ducentis ab hinc annis Comitibus non interfuerit, ac ullis Recessibus Imperialibus subscripserit, ipsomet fatente Goldasto lib. 4. Bohem. c. 5. Adeo quidem hodie maximam ex parte diremptam hanc controversiam puto, quando in Electorum conventu, anno 1611. Norimbergæ instituto litem hanc gravissimam præjudicio, & quidem in contradictorio judicio decisam nullamque Dn. Matthiæ Regis Bohemiæ Legato sessionem in concilio concessam novimus, Quibus in terminis rem hodie permanere d. modo fatetur Goldast. lib. 4. c. 6. Quare nec postea in Conventu Electorum Collegiali Mühlhusii Thuringorum anno 1619. celebrato Ferdinandus II. tum temporis Rex Bohemiæ consultationibus interfuit: qui nec admodum laboraverit, ut admitteretur, tametsi multo plus ejus interesset, quam Regis Matthiæ, propter contradictionem Bohemorum, & quæstionem status ab illis motam. Goldast. d. c. 6. in pr. Similiter in nuperrimo Conventu Electorum collegiali anno 1636. Ratisbonæ habitò Regem Bohemiæ Ferdinandum III. antequam ad deliberationem de Electione Regis Romanorum accederetur, ad consultationes non admittum fuisse, ab iis, qui conventui interfuerunt percepimus. Eaquæ procul dubio causa est, quod in membro hoc Capitulationis Cæsareæ, quo Comitibus Electorum particularia probantur & confirmantur, non nisi sex Electorum mentio fiat, exclusò scilicet Bohemiæ Rege in verb. Wir lassen auch zu/dasß die gedachten sechs Churfürsten / zu Ihrer Nothdurfft auch so beschwerliches obliegen haben / zusammen kommen mögen. &c. Quod & in Capitulatione Carolo V. præscripta factum tradit Goldast. dict. c. 6. n. 22. plura qui hæc de re cupit adeat Arum. de Comit. c. 4. Carpzov. in Commentar. de Leg. Reg. German. c. 5. section. 8. & 9. & Lemicentur. quæst. Illustr. disputat. 5. feud. q. 2.

TH. IV.

Regi Bohemiæ si jam Palatinum subjungamus admonendi prius illud sumus non minimam fuisse in Imperio multis ab hinc annis

annis Palatinatus dignitatem. Peucerus Burggraviis antiquiores facit Palatinos, eorumque officium fuisse existimat, bello partis paratisque provinciis jus dicere, vel Romanorum veteri more, vel Francorum etiam consuetudine in Chron. Carion. lib. 5. p. m. 47. apud quos præcipue Palatinorum alii majores erant, ad quos totius regni cura spectabat, Hincmarus lib. 3. c. 32. Alii minores, qui officia domus augustæ administrabant. Idem c. 33. Quantum ad originem hujus vocabuli, diversæ circumferuntur autorum sententiæ, quas recensere sicut instituti ratio non patitur, ita maxime audire juvat. Marquard. Freherum lib. 1. Origin. c. 2, ubi quid iudicii hæc de re habeat his ferme expressit verbis: *Est, inquit, Palatinatus merum nomen officii & dignitatis, quod Imperatores Germani instituerunt, ut alia ei similia. Et ut à Burgo sive castro presidioque factus & Burggravius, à Marcha vel limite Margravius, à Landà vel Provinciâ Landgravius: Ita & à Palatiò vel curiâ Pfaltzgravius Pfaltzgreve, ut olim scribebant.* Hactenus Freher. Pfaltzenim idem, quod Palatium, sive curia Paul. Matth. Wehn. in observat. Practicis verb. Pfaltz p. 548. Unde Goslaria fuit appellata eine Pfaltzstadt / quod in eâ curiâ Imperat. solebant conscribi. Henning. Arnis. de Jur. Majestat. lib. 2. c. 4. n. 15. Ubi verò hæc dignitas hereditaria facta est, & in Germania Comites Palatini de Principatu seu regione, quæ in Palatinatum zu einer Pfaltzgraffschafft erecta Reinking. lib. 1. de regim. Secul. & Ecclesiast. c. 13. n. 18. investiri ceperint, Palatinis præcipue Rheni non minimus inde accessit splendor, quod A. B. sedem ipsis & votum inter Electores deferat. tit. 4. An Electoratus Palatino Rheni, an verò Duci Bavariæ competierit, gravissimè disceptatum inter Gewoldum & Freherum, quibus etiam id relinquimus, cum utique ex trita illâ sub Ottone III. instituta Electorum ratione profluxerit.

TH. V.

Ad privilegia jam respicere cogimur & dignitates, quas ex sanctione Carolinâ habet. Votum quidem quartum obtinet, & ad dextrum Imperatoris latus post Regem Bohemiæ assidet, quod

tit. 4.

tit. 4. expedire. Officii ejus est in processione solenni aureum
pomum ante Imperatorem gestare c. 21. & dum solennes curiæ ce-
lebrantur, quatuor scutellas argenteas cibus impletas portare, &
ante Imperatorem in mensâ reponere, tit. 25. Præcipuum tamen
illud putem, quod coram eo Imperator, sive Rex Romanorum
conveniri possit, & de justitiâ respondere teneatur, tit. 5. nec con-
currit cum eo Serenissimus Saxo, ut falso existimat Politicus Gal-
lorum Bodinus, lib. 2. de Republ. c. 6. n. 224. Originem hujus ju-
ris Marquard. Freherus in antiquâ Comitivâ Palatinâ locat, ad
Petr. de Andlo lib. 2. c. 10. Olim quippe præfectum Palatii in aulâ
regiâ, & Prætorio Francorum omnes, nullò penitus excepto judi-
casse legimus, ita ut ipsemet Princeps, si ab aliquo se conveniri pa-
teretur, coram hoc Judice se sisteret. Nec abnuit Speculum Sve-
vicum lib. 2. c. 43. §. 6. Wann die Fürsten dem König wollen beklä-
gen/ so er Ihm wider Recht thut/ das sollen sie thun für dem Pfalz-
graffen. It. Der PfalzGrass vom Rhein ist zu recht Richter über
dem König/ und davon hat die Pfalz viel Ehre. Ad quos verò ca-
sus trahendum sit hoc judicium cum generaliter nimis loquatur.
A. B. admodum nituntur Doctores. Quidam cum grano salis hæc
accepta volunt & ad causas tantum civiles referunt, Vultej. in l. r.
n. 7. C. ubi Senator vel Clariss. Hering. de fidejussor. cap. 7. n. 291.
Sunt tamen qui ad criminalia quoque propter generalitatem ver-
borum id extendunt, scilicet si agatur de causâ depositionis. Missis
enim ineptiis Juris Saxonici: Weichbildt lib. 1. art. 8. ubi dicitur,
in gloss. fin. Man soll über Ihm richten/ und soll Ihm das Haupt
mit einer gülden Parthen abhauen über eines Schildes Randt:
subsistimus in exauctorationis Judicio, à quo tamen reliquos E-
lectores non exclusos velim. Ad quos enim Jus electionis spectat,
ad eos etiam depositio pertinere debet. Quod manifestum in de-
positione Wenceslai, quam omnium Electorum consensu factam,
instrumentum hanc in rem à Moguntino conceptum loquitur, a-
pud Goldast. Tom. 1. Constit. Imperial. p. 379. Indè sufficiet quod
Præses & director in judicio exauctorationis audiat. Quo nomine
primus etiam mihi subscripsisse videtur in depositione Wenceslai
apud Goldast. d. 1. Et anno 1300. Comitem Palatinum Rudol-
phum Electores ad Judicium vocasse dicuntur, contra Regem Al-
bertum

bertum quem abdicare Imperiò constituerant, eligentes ipsum pro Judice, quia officium esset Palatinæ dignitatis de causis, quæ Regi moverentur, cognoscere, Henric. Rebsdorf. in annal, de anno 1300.

TH. VI.

Ex hoc verò capite ostendere præcipuè inferioritatem Imperatoris laborat Bodin. lib. 1. de Republicâ. cap. 8. quem reprehendunt Arum. h. discurs. 3. conclus. 45. & Limnæ. lib. 3. c. 9. n. 43. opposcentes ipsi exemplum Regis Galliæ, qui à Parlamento, quod supremum est Lutetiæ, Jus sibi patiatur dici, nec tamen contra præcellentiam regiæ majestatis, ipsomet fatente Bodino lib. 3. de Republ. c. 6. n. 315. nec non Electoris Saxonæ, qui ratione Præfecturarum coram Curiâ Lipsiensi agit & convenitur, Zanger. de Exception. part. 2. c. 1. n. 142. & reliquorum Saxonæ Ducum, qui parili modo ab Assessoribus Curiarum supremarum jus sibi dici patiantur, Regis Bohemiæ, cui Judices sunt in Silesiâ, qui Judicio Vratislaviensi præfunt. Nicol Henel. in Silesiographiâ pag. 97. Schrad. de feud. part. 10. section. 1. n. 13. Sed quod cum Pace tantorum virorum dixerim nescio an satis assecuti sint, quod se quidem assecutos putant, Sicut enim in omni contractu duo inprimis concurrunt communia scil: & propria: ita quoque Princeps interdum naturaliter tantum obligatur, interdum simul etiam civiliter. Priori modo obligatur quisvis, qui summæ rerum præest, ad quærenda suorum subditorum commoda, quod esse boni Principis niduletur in eò, ut primario subditorum suorum commodis velificetur. Sicut autem naturalis hæc obligatio inefficax ut producat actionem, ita quoque in Principe nullam inferioritatem introducit, Ubi verò princeps se civiliter obligat etiam ad pœnam, sanè recognoscit superiores, à quibus ad pœnam trahi possit, si ubi deliquerit. Ut enim aliquis ad legem possit astringi, & vis coactiva legis exerceri sanè superior requiritur, à quo talis vis prodeat. Utur igitur Imperator summus sit, si ad quosvis in Imperiò disjunctim sumptos respectus habeatur, non potest non recognoscere dari quosdam superiores, à quibus ad pœnam trahi potest. Superius autem agnoscamus Imperiam, seu membra Imperii con-

M

junctim

junctim ita dicta, quibus non ut singulis, sed ut conjunctim sum-
ptis, hæc potestas competit. Ne igitur Bodini sententiam audia-
mus, qui planè Aristocratiam somniat, & nescio qualem tandem
inferioritatem in Imperatore delirat, ita magis in eorum senten-
tiam inclinemus, qui mixtum nostrum Imperium ex Monarchiâ
& Aristocratiâ volunt.

TH. VII.

Nunc Serenissimum Saxonem producimus, cujus illustris
familia meritò antiquitatem miramur, quod à Wittekindo Ma-
gno Saxonum Duce, qui cum Carolo M. acerrima bella gessit, per
Ditgremum nepotem indubitata propagine fuerit producta, am-
plitudinem, quod præter Duces Saxonie, Reges quoque Daniae,
Duces Holsatiae, Francorum item Regum & Sabaudiae Ducum fa-
milie inde descendant, denuò etiam dignitatem, quod multos
Imperatores, scilicet Henricum Aucupem, Ottones, Henricum
cognomento Sanctum dederit. Arborem consanguinitatis vid.
in opere Genealogico Reusneri, & apud Spalat. in Chronic. Orig.
Saxonic. ibidem ab Hortledero emendatam, unde petiit Lymnæ.
quæ Juri suo publico infereret, imprimis Reinecc. in expositione
de primis Misnie Marchionibus, quam subnexuit Chronic. Dith-
mar. Fabric. Orig. Saxonic. Dignitatem Electoralem primum fu-
isse apud Duces Luneburgenses posteros Hermanni Billingi, ma-
gno historicorum consensu proditum est. Inde venit ad Lothari-
um Comitem Supplenburgium, postea Imperatorem. Hic quia
sine hæredibus erat, Ducem Henricum Bavariæ Ducatui & Ele-
ctoratui Saxonie competit. Hujus filius Henricus Gvelph,
cum proscriberetur, locum ad hanc dignitatem fecit Bernhardo
Urso Comiti Ascanie & Ballenstadii, cujus frater primus Princeps
Ascanie seu Anhaltinus creatus est. Ab hujus obitu transiit in
Marchiones Misnie: Res ita habet: Cum anno 1422. Albertus III.
Electo & Dux Saxonie, Westphalie & Angrie, Princeps Anhal-
tinus decessisset, sine stirpe masculâ Fridericus Marchio Brande-
burgensis, Ericus Dux Lauenburgicus, & Ludovicus Palatinus
Electo hunc honorem affectabant. Verum Sigismundus Impe-
rator cum Landgravio Thuringie, Marchioni Misnie, Friderico,
cui

cui nomen Bellicoso indiderant, contulit, ob causas, quas literæ investituræ exprimunt. Nempè, quod per mortem Alberti Electoratus, ArchiMarschallatus & Palatinatus Saxonix tanquam feuda vacantia ad Imperium rediisse crederentur. Hinc contulit ea Friderico Landgravio Thuringix, als der/ Ihrer Mayest: gegen den Ketzern zu Böhmen am nechsten gessen/ der auch Ihrer Keyserl. Mayest. viel nütze und köstliche Dienste wieder dieselben Ketzern gethan/ auch allezeit mit Ihm in stetem Kriege gewesen/ sich auch in der Schlacht mit den Böhmen wohl bewiesen/ was die Christenheit/ Seine Mayest: das Reich an demselben Churfürsten zu Sachsen hetten. Data sunt hæc literæ Budæ anno 1426.

TH. VIII.

An verò citra injuriam Ducum Saxonix Lauenburgensium & Anhaltinæ familiæ Sigismundus Imperator Ducatum & Electoratum Saxonix Friderico I. Bellicoso Marchioni Misnix concedere potuerit? non solum in auditorio Imperatoris ventilatum, verum etiam prætextu denegatæ justitiæ ad Concilium Basileense ab Erico Duce Lauenburgensi delatum. Pro Erico Krantzii testimonium lib. 8. Saxon. & lib. 9. c. 19. imprimis facit, quæq; plura pro eo faciant, argumenta, collegit, iisque respondit Knichen de Saxon. non provoc. jure verb. Electorum c. 2. n. 6. & seq. ex quo illa Lymn. Jur. publ. lib. 3. c. 10. n. 3. & seqq. Hæc de re operæ pretium erit audire Sigismundum, & quædam ex edicto Ulmæ anno 1434. publicato hinc depromere: *Sigismundus* (concomitante titulo) *notum facimus, ac cunctis nostrò Imperiò subiectis publicari jubemus, quod ad nostræ Majestatis notitiam pervenit, qualiter Illustris Ericus Dux Lauenburgicus, Illustrum Fridericum Saxonix Ducem Sacri nostri Imperii ArchiMarschallum, coram Sacro Basileensi Conciliò super Ducatu Saxonix, & ArchiMarschallatu & Jure eligendi Romanorum Principem trahere nititur in causam prætendens, principatum, officium, & jus supradicta sibi tam hereditariò, quam etiam infeudationis per nos sibi facta jure deberi: Et insuper, quod nos super impeditionibus*

nibus sibi promissorum occasione contra præfatum Fridericum, competentibus, justitiam administrare denegaverimus, querelas in publicum proferre minimè veretur: Per quorum alterum nostræ majestatis auctoritati derogatur, per alterum autem honorificentia nostræ detrahitur &c. quæ ad hæc supplenda faciunt hauriantur ex Goldast. tom. III. constit. Imperial. p. 440. Urgebat præcipuè Ericus simultaneam investituram, quasi ab ipsò Sigismundò aliquam impetrasset, in casu si Rudolphus Saxo sine liberis decederet, quam tamen sub & obreptitiam esse, imò technis & fraudè à Cancellario Imperatoris, hujus præter scitum emendicatam, satis Imperatoris Judicium probat, quod ex Spalatino retulit Hortleder. de caus. bell. Germanic. lib. 4. c. 23. & post illum Lymn. lib. 3. c. 10. n. 9. Quo itaque jure ad prædictos Marchiones Misniæ Electoratus pertineat jam nobis evictum puto.

TH. IX.

Dignitates, quæ Saxoniam Electoratus cohærent, sunt, ut quintum in electione votum habeat, & ad sinistram partem immediate post illum, quem ex Archiepiscopis in latere sinistro sedere continget, primum locum obtineat, A. B. tit. iv. Ut Archimarschallatus officio, quod ipsi confirmatum, tit. 5. satisfaciatur, cogitur ad positum ante ædificium sessionis Imperialis vel Regalis acervum avenæ, equo accedere, & habens in manu baculum argenteum & mensuram argenteam, avenam eandem replere ac famulo primitus venienti ministrare. A. B. tit. 25. §. 1. Ad quæ addendus quoque Burggraviatus Magdeburgensis, qui ab initio quidem anno 1313. ut scribit Peccensteinus in theatrò Saxon. part. 1. c. 20. ad Electores familiæ Anhaltinæ devolutus, postea verò anno 1420 à Sigismundo Imperatore hæc dignitas pro beneficio Imperii collata fuit, Friderico Landgravio Thuringiæ, postea Electori. Ita habent verba formulæ Investituræ, quantum ad hanc quidem rem Nam integram vide ap. Albinum in der Meisnischen LandChron. tit. 16. Und haben als wir in unser Königl. Majestät zu Offen gezieret gefessen / mit wohlbedachtem Muth / guten Rath unserer und

und des Reichs Fürsten/ Geistlichen und Weltlichen Graffen/ Her-
ren Edelen und getreuen dem vorgenanten Friderichen/ zu dem vor-
genannten Fürstenthumb gewürdiget und mit seinem Pannier und
Schildt eingeweiht/ und Ihm auch dazu geschicket / und Ihm also
im Nahmen der Heiligen Dreyfaltigkeit das vorgenante Chur-
fürstenthumb und Herzogthumb zu Sachsen mit sampter Chur und
Erz Marschallamt dazu gehörenden / und auch sonst mit der
Pfalz/ Haus und Stadt/ Alt Stadt der Burggraffschafft und Graf-
fen Gedünge zu Magdeburg und Halle/ und mit allen seinen Herr-
lichkeiten/ Würden/ Ehren/ Mannen/ Mannschafften/ Lehen/ Lehen-
schafften/ Eigen/ Eigenschafften/ Pfande/ Pfandschafften/ die zum
Herzogthumb zu Sachsen von Alters her gehöret. Tales Investi-
turæ aliæ etiam ut Friderici III. Friderico II. Electori & Wilhel-
mo fratribus Ducibus Saxonie Aquisgrani die Lunæ post Viti 1442
& Ernesto Electori atque Alberto, fratribus Ducibus Saxonie,
Neostadii die S. Johannis datæ reperiuntur. Præterlapsò modò
seculò hâc de re controversiæ natæ inter Albertum ArchiEpisco-
pum Moguntinum, Magdeburgensemque & Electorem Johan-
nem Fridericum, postmodum anno 1579. Electore Augustò, & ad-
ministratore ArchiEpiscopatus Magdeburgensis Joachimo Fride-
rico Brandenburgensi hæc lis decisa est: ut Saxo omnibus Juribus
in Episcopatu Magdeburgensi, ut sunt des Landes Befehlung
Graffengedings/ Bestellung/ Übung und Gebrauch der peinlichen
Gerichte Jurisdiction und derselben Execution pro se & totâ suâ
progenie renunciaverit, cum hõc additamentò, daß der Churfürst
zu Sachsen sich des Tituls Burggraff zu Magdeburg/ mit den dazu
gehörigen Aemptern nicht begeben haben. vid. Hortleder. lib. 5. de
caus. c. 28. p. m. 1223. & 24. adde Andry: Knichen de Saxon. non
provocand. Jur. c. 4. n. 48. Reinecc. de Orig. stirpis Brandeburgi-
cæ in Joachim. Frideric. Dressler. part. 2. millenar. 6. tit. de Burg-
graviis Magdeburgensibus. Sunt autem insignia Burggraviatus,
ein halber weisser Adler im rohten Felde mit der güldenen Krone
auff einer seiten/ auff der anher rohte Balcken im Felde die quere
gezogen. Petrus Albin. in Chron. Misnens. tit. 16.

TH. X.

Quod supra nobis omisſum, hîc denuò inferendum, vicariatus ſcilicet, quem cum A.B. Palatino ſimul & Saxoni deferat, in hunc locum paulò plenius tractandum rejecimus. Salubri merclè conſilio, ne Republ. quid detrimenti pateretur, & ad iſtarnavis in medio maris ſine Reſtore ſubmerſioni ad primum tempeſtatis ſubortæ impetum obnoxia, procellis tumultuum concuteretur. Reclamantem quidem audivimus Martam Neapolitanum, qui tractat. de Jurisdiction. part. 4. centur. 2. caſ. 197. n. 2. conſtitutionem hanc noſtram, tanquam conditam in præjudicium Sedis Apoſtolicæ multis annis poſtea per Johannem Papam XXII. in extravagante ſuâ, ſi fratrum & Coëpiſcoporum &c. ſub tit. Ne ſede vacante, revocatam putat. Nimirum vacantis Imperii Jurisdictionem ad Papam devolvi contendit Marta cum aulæ Pontificiæ paraſitis Bellarmino in lib. de Pontific. Roman. Anton. de Roſell. de poteſtat. Papæ & Imperat. §. decimæ rationi. n. 2. Reſtaur. Caſtald. de Imperat. quæſt. 90. Martin. Laudens. de Principe quæſt. 551. Sed neſcio quàm benè ſibi Marta de calculo hiſtorico conſtet, quod anno 1334. mortem obiſſe Johannem, quem nominat, compertum habeamus, cum longo demum tempore poſt A.B. ſcil. circa annum 1356. Norinbergæ ſit promulgata, ipſomet fatente Imperatore in proœm. A.B. & ad hunc quoque annum referente Goldaſto Tom. 1. Conſtit. Imperial. fol. 352. Deinde non advertit Martha, quam inſigniter à ſcopò ſuò aberret, dum inferiorem Imperatore Papam facit, quem tamen extollere omni niſu ac nixu laborat. Omnis enim vicariatus ſuperioritatem præſupponit ejus, cujus vices gerit, Bodin. lib. 1. de Republic. 9. n. 127. adde quæ habet Arum. diſcuſſ. §. ad A. B. theſ. 1. Ut itaq; has ſyrtes elabatur Marta ſanctionem modò Carolinam rati habeat, quæ quidem in Palatino confirmatoria in Saxone verò conſeſſoria.

TH. XI.

Quo verò tempore ille vicariatus ad utrumque acceſſerit, adeò expeditum non eſt? Ad Palatinum quidem Jure Præfeſturæ Palatii

Palatii veteris sub regno Francorum pertinere, scribit Marquard. Freher. ad Petrum de Andlo lib. 2. de Roman. Imp. c. 10. Aliter paulò sentit Andr. Knichen de Saxon. non provoc. Jur. verb. Elector. c. 1. n. 121. qui hoc, quicquid est Juris Palatinis Rheni ante tempora Ottonis III. competiisse contendit. Illud pro certo habemus hanc dignitatem Palatino ante conditam A. B. competiisse, quod Ludovicum Palatinum Rheni post mortem Rudolphi I. antequam regnum accepisset Romanum, Adolphus, vices gessisse Regis, legere sit apud Apud Aventin. lib. 7. annal. Bojor. fol. 576. Martin. Crus. lib. 3. Annal. Svevic. Quod etiam probat Cuspinian. in vitâ Ludolphici, Imperatorem Ludovicum IV. in Comitibus Francofurtensibus de anno 1339. ita loquentem inducens: *Longâ & approbatâ consuetudine inconcusse à Majorum ordinatione hætenus observatâ, vacante Imperiò Jus administrandi Imperii feuda conferendi & negotia cetera disponendi Palatino Rheni debetur.* Vide quoque Goldast. in Constit. Imperial. tom. III. de anno 1339. Postea hoc Jus Palatinis confirmarunt non solummodo Carolus IV. in A. B. sed etiam Rupertus I. anno 1401. apud Goldast. Constit. Imperial. tom. 1. p. 381. Maximilianus I. & Carolus V. apud Goldast. in den Reichs Säkungen. tom. II. fol. 241. Nec magis certum est, quoniam tempore vicariatum Saxonie Elector obtinuerit. Si res Freheri judiciò staret eodem tempore Saxoni, quo & Palatino hæc dignitas esset collata, quod ab antiquo Palatini titulo æquè gaudeat, lib. 2. ad Petrum de Andlo c. 10. Quod tamen exindè dubium parit, quod in Constitutione Ludovici Bavari, quæ ap. Goldast. Tom. III. Constit. anno 1339. extat: ne verbum habeatur de Electore Saxone, quod tamen procul dubiò Imperator silentiò non involvisset, si jam tum vicariatum Saxo obtinuisset. Et sanè Carolus noster Imperator more suò à veteri observantiâ, consuetudine aut privilegiò hujus vicariatum deducere non omisisset, si ante ipsam Jus vicariatus habuisset. Nec rectè Carolus eodem Jure Ducem Saxonie se frui velle divisisset, si ante ipsum Jus vicariatus ei competiisset. Nescio igitur, an erroris etiam argueremur, si quantum ad Saxonem hujus rei incunabula in sanctione Carolinâ quæreremus. Ut ut autem hæc dignitas
utrique

utrique sit communis, limites tamen, inter quos quivis suam Jurisdictionem exercent, distinctos habent. Palatinus quidem in partibus Rheni & Sveviæ & in Jure Franconicò d. r. 5. Franconicò, inquam, cum Imperatore, quò includamus provincias extra Franconiam sitas, jure tamen Franconicò utentes, Freher. de Orig. Palat. lib. 1. c. 15. Saxo verò in locis, ubi Jura Saxonica servantur, in den Orthen da die Sächsischen Rechte gehalten werden / quorum defensor appellatur Petr. Albin. in histor. Misnens. part. 1. tit. 16. Quæ verò illa loca sint, Goldast. in præfat. der Reichs-Satzung / tradit. Si verò quærantur loca, in quibus nunc Jus Saxonicum viget, dicimus Juris Saxonici observantiam non esse causam vicariatus, sed tantum demonstrationem, ita ut sufficiat, tum temporis, quo A. B. condita, in locis illis viguisse. Casus verò, in quibus Jurisdictio illa sese exercere possit, generaliter includuntur A. B. verbis, ita tamen, ut circa feuda Principum & illa, quæ Gahlschen appellantur, exceptionem faciat, quorum collationem Imperatori reservandam putat. d. r. 5.

TH. XII.

Agmen inter Electores Brandenburgicus claudit, cui sextum votum A. B. defert. Pertinet ad dignitatem ejus, quod Imperii ArchiCamerarius dicatur, A. B. tit. 25. Officium ejus est in processibus Imperialibus sceptrum deferre, & in solenni curiâ aquam Imperatori abluendis manibus porrigere. A. B. tit. 25.

CAP. VII.

CAP. VII.

Personam eligendam, electionisque ritum pro-
ducens, ac ultimam manum huic labori
imponens.

TH. I.

ET Germani eligunt, & Germanus eligendus. Quod quã ra-
tione factum, cum nondum satis expeditum videam, pauca
adhuc circa hæc differenda duxi. Et quidem illud videtur
præsupponendum, totum orbem nunquam Romano Im-
periõ paruisse, nec potestatem quidem Romanis omnes populos
subjiciendi de jure competiisse, quicquid etiam Aristides Rhetor
dixerit, miseratione dignos, qui imperio Romano non subjace-
bant, ut qui bonis maximis destituerentur. Cum enim omne Jus
vel æternum sit, vel positivum, atque vel ab ipsõ DEO, vel ab ho-
minibus profluxerit, neutrum verò pro universali Dominatu pu-
gnet, sanè quid de jure illõ sentiendum sit, manifestum videtur.
Nec diffitentes ipsos quoque Romanos habeas, quos titulos ple-
rumque aut jura, quibus alias vulgò acquiritur aliquid aut possi-
detur, jus scilicet belli, foedus, donationem & de relictis occupati-
onem suo Imperio prætexuisse legas. Indè, quod Imperio huic
non idem semper constitit vigor, quod hujus consecrarium quo-
dammodò videtur. Quantum enim à Longobardis, Vandalis, Vi-
sigothis, Svevis &c. afflictum sit, supra nos attigisse meminimus,
& satis ex fide historicã patet, ut soli lumen inferre videremur, si
hiscè nimium immoraremur. Illud solum nobis hîc annectendum
quod populis illis tamquam imbre in Imperium delapsis, Roma-
ni non possessione tantum, sed Jure etiam recuperandi illas pro-
vincias exciderint. Cujus rei fundamentum in ~~usu~~ ^{usucapione} &
longi temporis præscriptione positum volumus, quam æquè in re-
gna ac cæteras res viliores cadere planè asserimus. Enimverò
non iis possumus accedere, quos interest Ferdinandus Vas-
quez, qui omnem præscriptionis vim & auctoritatem ex unã
N civilis

civili & positivo jure manere autumant. Ut enim non tam facile ex ratione naturali primavâ deduci queat, deducetur pot ex ratione ejus consecutivâ, quam ratio status justificat. Dixeris iniquum esse alterum cum alterius damnô locupletari: Sed ne quidem damnus Dominus sentire intelligitur, quod suâ culpâ sentit. l. 203. ff. de R. J. Neque verò civitatis tantum alicujus, sed & humanæ societatis interest, ne quarundam rerum diu & ferè semper incerta dominia sint, & ut aliquis sit litium finis, quod præstare usucapio potest, ut habetur in l. 1. ff. de usurp. & usucap. Multò maximè verò refert, ut controversiæ de regnis & provinciârum possessionibus, quoad fieri potest sopiantur, quibus nullæ aliæ potiores sunt movendo orbi, & publicæ tranquillitati perturbandæ. Atqui sine quo salus sua non constat mundo, aut pax humano generi, illud indubiè ipsa natura diligentissimè vult observatum. Hinc sanè apud omnes gentes in confessô, possessiones publicas non minus, quam privatas multò tempore ita firmari, ut rescindi nequeant, quod multis testimoniis interque ea ipsô Jephthæ exemplô docet Hugo Grot: lib. 2. de Jur. Bell. & Pac. c. 4. n. 11. & ibi in annotatis.

TH. II.

Ut igitur fortè non justo titulô, quod tamen nec adeò absolutè dixerim primum Galliam Burgundi & Franci, Hispaniam Gothi, Svevi, Vandali, Pannoniam, Vindeliciam & Noricum Hunni, Bajoarii Alemanni, Britanniam Saxones & Angli tenuerint, longâ tamen & quietâ possessione omnes hæc gentes præscripsisse provincias occupatas dicendum est. Neq; verò simpliciter verum est illud, quod dicitur, quæ ab initio non valent ex post facto convalescere non posse, sed tum demum, si causa nova jus per se gignere idonea non accesserit. Tantâ autem temporis præscriptione accessit utique novum jus maximum & longè æquissimum. Quibus ita substratis facile erit limites ponere, quibus Imperium Romanum tum temporis inclusum erat, quo translationem Imperatorii tituli in Carolus M. factam constat. Neque enim

enim planè dicendum est, Carolum, quæ potestati suæ subiecta
habebat, jure illo Cæsareo obtinuisse, sed præter Francicum Impe-
rium, quod jure hæreditario possidebat, Longobardicum sibi ju-
re belli vendicabat, adeò ut frustra sint, qui regnum Longobardi-
cum, cum regno Italiae nullâ planè ratione habitâ commisceant,
cum hujus demum jure dominium ad Francos, adeoque & Ger-
manos, in Romam, Papam & Papalis Ecclesiæ patrimonium,
quod vocant, cum titulo Cæsareo pervenerit. Et quamvis hoc
jugum aliquando fuerit excussum, restituta tamen in Ottone M.
hæc dignitas, ac denuò confirmata. Huic enim eandem, quæ
Carolo olim M. collatam, & illud in primis, ut Germani perpetuò
Imperium Italiae obtineant, capit. xxiii. distinct. lxiii. supra à
nobis citatum loquitur, cujus tantum verba, quæ ad nostrum sco-
pum faciunt, repetamus: *Ad exemplum B. Hadriani Apostoli-
cæ Sedis Antistitis &c. Ego quoq; Leo Episcopus servus servo-
rum DEI cum totò clerò ac Romanò populò constituimus, &
confirmamus & corroboramus & per nostram Apostolicam
authoritatem concedimus atq; largimur, Domino Othoni pri-
mo Regi Teutonicorum ejusq; successoribus hujus regni Italiae
in perpetuum facultatem eligendi successorem atq; summæ Se-
dis Apostolicæ Pontificem ordinandi &c.* Quod quidem Capitu-
lum fictitium comminiscitur planè Baronius circa annù 1555
LXIV. quod mireris ab hoc primum figmentum illud observa-
tum. cum ne Onuphrius quidem vir omnis antiquitatis peritissi-
mus aliquid sinistri hîc suspicatus fuerit. Rationes, quibus præ-
cipuè movetur, hæc sunt, quod hoc ipso Decretum Hadriani, quod
ille fictum esse mavult, roboretur, quodque pœnam capitis Pon-
tifex minitetur delinquentibus præter morem Papalium Consti-
tutionum: Sed cum Hildebrandina scabies Baronium huc addu-
xerit, non mirum, quod Hadriani illius decreti fidem in dubium
vocaverit, quam tamen satis, ut puto, stabilivit, Conring. in tra-
ctat. suo elegantissimo de Imper. Rom. German. nec Capitulum
hoc ab uno Papa est conditum, sed simul à Romano populo, penes
quem utique erat jus necis in eos, qui Rempublicam turbabant,

præter fas eligendis Pontificibus aut Patriciis : sed & ipse Papa
usurpabat tum in ejusmodi fontes necis potestatem. Sed cum hæc
à scopo paulatim aberrent, ut ea, quæ proprius ad nostram rem
faciunt, depromamus edocuit nos illud Capitulum Ottoni, ejusq;
in Italicò regnò successoribus in perpetuum facultatem eligendi
successorem concessam. Quà sanè Constitutione in æternum &
Romani ipsi, & alii potestate Imperatores urbis Romæ eligendi
sunt exuti, omnisque hæc facultas translata ad Reges Germaniæ,
aut potius ad Germaniæ Rempublicam, cujus caput Rex est. Quod
verò scrupulum aliquem in animo posset relinquere, illud est, in
capitulo hoc dari illud jus successoribus, h. e. Regibus ipsis non,
verò Reipubl. item, successoribus Ottonis non in regno Germa-
nicò, sed in regnò Italiæ. Observandum enim est, verba hîc loci
respicere rationem successionis tum usitatam : quæ nempè ex par-
te quidem erat arbitrii Ordinum, ex parte verò in Regis ipsius hæ-
reditate, hujus voluntate maximè prævalente. Adeò ut si men-
tem legis eruere velimus, illius penes quem fuerit, dare Regem
Italiæ, in potestate perpetuo fore, & Imperatorem Romanæ urbi
constituere. Quod verò Ottonis successoribus hæc dignitas con-
firmetur, præcipuè hoc juris Germanis stabiliri asserimus, ut quos
veros tantum Ottonis successores putamus.

TH. III.

An verò Electores ita sint adstricti, ut Germanum necessa-
riò eligant, quæstio non solum inter Juris publici Doctores, sed
etiam inter Politicos agitatisima. Sanè vix ulla natio est, quæ glo-
riosi factis nomen suum extenderit, nisi ductu & auspiciò suorum
Principum, suorumque Ductorum. Assyrios, Persas, Macedones,
Romanos, Francos, Vandalos, Gothos, vide cæterosque Martios
populos, ex suo sanguine Principes atque Duces habuerunt. Isra-
elitas Maximus Deus ex suis fratribus Regem legere jussit, cujus
vel solius exemplum tantum valeat, quantum cæterorum omnia.
Exteriorum Imperia rarò diuturna fuerunt, nec ad vetera jam tran-
situm faciam, Angli sanè Franciæ possessione, quam olim tenuerant,

rant, omninò excidere. Franci Siciliam, Neapolitanum regnum
& Insubriam, sui olim domini provincias, nec ipsi diu retinuerunt, adeò ut præter majorum suorum sepulchra nihil ibi reliquum habeant. Denique diversi populorum mores, diversa ingenia, diversæ leges, quidam etiam nec totam libertatem, nec totam servitutem pati possunt. Tac. i. hist. Indè si peregrinus Princeps, quâ apud suos gubernandi ratione usus fuerat, etiam hîc uti volet, murmura subditorum, querelæ & ad privilegia atque immunitates provocatio, ac nisi subvenitur, remedium ex bello. Præterea talis affectus, talis fides & amor nunquam est in externis erga commune bonum, qualis in indigenis perspicitur, quorum charitates omnes complexas una patria continet, pro quâ non tantum opes & facultates, sed etiam sanguinem ac vitam, profundere minimè dubitabunt. Tale potius omnium ferè externorum ingenium esse solet, ut ubi sunt, quam minimè sint, sed semper animum suum in patriæ desiderio defixum relinquunt. Quod Ludovici Hungariæ Regis nobis probatum dedit exemplum, qui quamvis Poloniæ regnum, suffragiis populi ad se delatum, quia finitimum, uxore Casimiri Poloniæ Regis filiâ rogante recepisset, paulò post tamen, sive cœli Sarmatici asperitate offenderetur, sive Pannoniarum deliciis alliceretur, sive rogationibus ac votis suorum revocaretur, demum rediit uxore una cum Hungarorum Comitatu relicta: auctore Bonfiniò decad. 2. lib. 10. rerum Ungaric. Nec non Henricus Caroli Regis Francorum frater, ad idem Imperium accersitus, fratre mortuò ad Imperium domesticum celerrimè rediit, referente Bodino, lib. 6. de Republ. c. 5. n. 7. vid. hâc de quæst. plenius Reinhard. König. disputantem hâc de re, ap. Goldast. part. 14. Imperial. Politic. pag. 654. & 655. Forstner. ad Tac. ii, annal. pag. 133.

TH. IV.

Indè in Romanò Imperiò saluberrimè sanctum, ne alius ad Imperium nisi Germanus admittatur. Cujus sanctionis mentionem facit Moguntinus in illâ cum Trevirensi disceptatione, qui-

nam ad Imperium sit admittendus: ubi, se lege & jurejurando prohibitos, ne Gallum eligant: Sed & periculum esse, si rerum summæ admoveatur, ne universam Germaniam bello contra Carolum involvat, & regni viribus ad amplificandam regni sui potentiam abutatur. Sleidan. lib. 1. & ex eo Caspar Ens ap. Goldast. part. 1. Imperial. politic. p. 64. Quæ verò illa lex sit, cujus mentionem facit Moguntinus, meritò disquiritur, ab Arum. discurs. 6. Lymn. Jur. publ. lib. 2. c. 2. Quod enim ille rerum Imperii peritissimus, non tantùm ratione politicâ nitatur, quod scilicet exteri majori semper suorum ducantur amore nec ita novi, quam sui regni commodis invigilent, (quo ipso idoneitatem personæ eligendæ A. B. expressam, mihi voluisse videtur) sed etiam de speciali lege admoneat, sanè omninò peculiarem hâc de re sanctionem intendisse dicendus erit. Indè etiam Protestantes literis suis ap. Sleidan. lib. 8. hisce concludunt formalibus: Nullus creetur Romanus Rex, quin sit ex aliquâ Germaniæ Principum familiâ progenitus. Nescio verò annon fidem habeamus Heinricho Murtio 14. chron. quem nullius facile falsi deprehenderis, qui talem legem tempore Ottonis III. latam afferit. Accedit Franciscus Ikenicus Exeges. rer. Germanic. lib. 3. cap. 33. Spangenbergius Chron. Saxonie. adde Heig. Illustr. quæst. 5. Cum quibus etiam facit Sabinus in histor. Election. Caroli V. qui in eadem constitutione, quâ scil. de exterò non admittendo cavetur, cautum quoq; esse tradit, ut talis Imperator eligatur, qui sit hæres alicujus dittonis Imperiò nostrò parentis. adde quæ habet Dn. Henning. Gorden in tractat. de Election. Regis Romanor. c. 4. apud Goldast. Imperial. Politic. part. II. p. 212. Sed numquid etiam Gallus, de quo tum temporis disceptabatur, Germanus? quod Francos origine Germanos constet. Cæterum Constitutio illa, ac continua ejus consuetudo ac usus, cum Imperatorem requirunt, non qui origine sui ultimâ ex Germanis oriundus, sed qui ipse in Germaniâ & ex Germano sanguine, quam proximè cretus sit. Alias Itali, Hispani, Angli Germani quoque dicendi, & ut loquitur Moguntinus ap. Sabinum: Si veteres illæ fabulæ Gallis patrocinantur, perindè poterunt Trojam à Turcis repetere, atque à nobis Imperium

Imperium, quia perhibent se à Hectore filio oriundos esse. Neque tamen illud dubium habet, quod Carolus Germanus fuerit censendus. Quin patrem habuerit, & avum Germanos dubitandum non est. Locum itaque habet quod cautum est l. 1. §. 2. ff. ad municip. adde d. modo Henning. Goden d. tractat. q. 5. Patria autem Gandavium fuit, urbs Flandriæ quam Germaniæ partem ex Trithemio Abbate constat, qui in divisione regni Francorum, à Ludovici Imperatoris filiis factà Ludovico cessisse Germaniam, cui computabatur Gallia Belgicæ major pars, & nominatim Flandria, Hollandia, Selandia, Brabantia, ut signatè scribit Trithemius Chronic. de orig. Francor. Denique ut transeamus, quæ ex Plinio Tacito aliisque demonstrat Conradus Peutinger sermon. convival. c. 4. Germaniæ quoque Flandros certissimè matrimonium Mariæ cum Maximiliano Austriaco adjecit, adeò ut Carolus V. tam à Germanis, quam in Germania natus sit, amplius necquicquam dubitetur.

TH. V.

Nunc paulò penitus A. B. inspiciamus, ac locum ubi hæc electio peragenda, quique intercurrant ac sequantur ritus, indagemus. Quod locum electionis attinet, ille quidem antiquis temporibus non perindè se habuit. Legimus enim Ottonem II. Aquisgrani, Cuspinian. in vit. Otton. II. Henricum III. in idem Aquisgrani Albert. Krantz, lib. 4. c. 10. in Metropol. Henricum V. Wormatiæ Frising. lib. 1. c. 40. histor. Lotharium II. Moguntia Frising. lib. 7. c. 17. electos fuisse, postea verò sive lege, sive observantiâ, introductum, ut Imperatores Francofurti eligerentur. Loquitur id Schwabenspiegel lib. 1. c. 28. his penè verbis: Als man den König kiesen will/ das soll man thun zu Franckfurth oder auff dem Platz vor der Stadt. und lässt man die Fürsten nicht in der Stadt/ so mögen sie kiesen vor der Stadt. Quod Imperator etiam A. B. tit. 25. §. Invenimus & c. testatur. *Invenimus inquit ex clarissimis relationibus & traditionibus antiquorum, illud à tempore, cujus contrarii non habetur memoria, per eos, qui nos precesse-*

præcesserunt, feliciter esse, & jugiter observatum, ut Regis Romanorum futuri Imperatoris in civitate Francofurtensi celebraretur Electio. Undè etiam disputatum olim de quorundam Electionibus, quæ alibi peractæ. Quo nomine etiam ipsius Caroli IV. electio nonnullis Imperii Principibus improbatur, quod non in loco debito h. e. Francofurti electus fuisset, Cuspinian. in vita Caroli. Et Hermannus Lotharingæ Dux contemptim ob id appellatus Rex aliorum, quod Islebiæ, quæ alii ferax, non legitimo in loco esset electus. Rivander in Chron. Thuring. Spangenberg. in Chron. Mansfeld. A tempore verò A. B. electionem Imperatoris regulariter Francofurti peractam fuisse, probat exemplum Wenceslai filii Caroli IV. Cuspinian. in Wenceslao: Ruperti Palatini Cuspinian. in Ruperto Alberti II. Krantz. II. c. 20. in Saxon. Friderici III. Krantz. dict. lib. II. c. 20. Maximiliani I. Crus. lib. 8. c. 20. part. 3. annal. Svecic. Matthiæ itidem & Ferdinandi II. docente nostri seculi historiâ. Si rationem hujus instituti quæ situris: illud ob præcipuam, quæ hujus loci est, commoditatem factam dicimus, Etenim si perpendamus, quibus intervallis distet à quibusdam remotioribus oppidis, eam veluti centrum in mediò positam comperiemus. Et si non solum, quali in agrò, sed & qua ejus parte sita sit consideremus, vix alibi melius iis, quæ ad vitam necessaria, non incolis tantum, sed etiam advenis, fatebimur, cum Dom. Arum. discurs. I. ad A. Bthel. 35. Quod procul dubio permoverit etiam Fridericum II. Imperatorem, quod nundinas alias Moguntiaè haberi solitas Francofurtum transtulerit. Goldast. Constit. Imperial. Tom. III. Crus. lib. 5. cap. 2. part. 3. annal. Svecic.

TH, VI.

Quid verò causæ, quod hunc morem non tantum in antiquò Imperiò solitum, sed etiam A. B. confirmatum, non observatum fuisse constet, in Ferdinando I. quem Coloniae Sleid. lib. 7. de stat. Religion. Maximiliano II. & Rudolpho II. quos Ratisbonæ Thuan. lib. 31. & lib. 60. histor. feliciter nunc regnante Ferdinando

nando III. quem ibidem, electos fuisse constat. Id quidem non absque causâ factum credimus, nec tamen Carolum adeo hunc locum electioni definisse, ut omnem etiam necessitatis casum, excluderet. Fieri enim potest, verba sunt Hartmanni Mauri, ut Imperator cum Electoribus procul in hostili solo degat adeo disto, ut intra præfinitæ Bullæ tempore nullò pacto Francofordiam attingere possint ad eligendum, si Imperator fortè occumbat, aut in fata concedat, in election. Caroli V. apud Goldast. Imperial. Politic. part. p. 266. Quo digitum etiam intendisse videtur ipse Carolus IV. quando in d. tit. 25. ubi de confirmando electionis loco agit, hæc adposuit: *Quapropter ex certis causis etiam futuris præmissa temporibus servari debere declaramus, nisi præmissis omnibus seu eorum alicui impedimentum legitimum obviaret.* Quæ tamen non eò animò dicta velim, quasi temerè majorum morem mutandum putem. Magni enim Provinciales faciunt servari ipsis antiquas consuetudines, sed quod tantùm illa electio non omnimodè pro inutili sit habenda, quæ in casu necessitatis alibi peragitur,

TH. VII.

Ubi verò Electores Francofurtum ingressi sint, statim sequenti die diluculo ad invocationem nominis divini in æde D. Bartholomæi conveniunt, & Missam de Spiritu S. decantare faciunt A. B. tit. 2. pr. A Diis enim immortalibus nobis agendi capienda primordia etiam gentiles crediderunt, Cic. 2. de LL. & præcipuè magnarum rerum à Diis principia ducenda, idem Cic. autor est in Vatin: Unde etiam Imperator Justinianus Institutiones suas à divini Numinis Invocatione auspiciari voluit, planè nobis illud relinquens, esse, si non de necessitate absolutâ Hypotheticâ tamen, quæ honestatem includit, ut in Instrumenti cujuslibet quasi frontispiciò invocatio Divini Nominis teneat. Benè enim ac competenter tunc demum geruntur universa, si rei cujusque principium decens sit, & amabile Deo. Novell. 6. in pr. Indè cum de re vix ulla deliberatio difficilior incidere possit, quam de electione,

○

Impera-

Imperatoris, meritò Spiritus S. in præsidium est vocandus, ut corda Electorum illuminet, & eorum sensibus lumen suæ virtutis infundat, quo hominem justum, bonum & utilem eligere valeant. A. B. d. t. Quà de re graviter Cardinalis Cusanus. *Sacri Imperii Electores, inquit, dum ad electionem procedere volunt, cum omni humilitate & devotione maximâ ad divina conveniant, spoliantes se omni peccatò, ut in mediò eorum sit Christus Dominus: Et invocatâ gratiâ Spiritus S. post introductionem, agende rei devotam tractent de pluribus, qui ad Imperium dispositione extrinsecâ & intrinsecâ tantæ Majestatis digni esse possint, lib. 3. de Concord. Cathol. c. 37.* Quod verò de Missæ decantatione adjicitur, id pro illius temporis moribus sub Papatu factum. Pontificii enim justum piúmque arbitrati sunt, electionis cujusque initium à Missæ decantatione facere. Nicol. Boër. in addit. ad Mandat. de Elect. part. 1. c. 19. At cum Protestantes verbo Dei rectius informati, ritum Missæ Pontificiæ Idololatricum abjecerint missumque fecerint Hassenreß. in loc. Theologic. lib. 3. loc. 7. p. 582. Chemnit. in Examine Concilii Trident. part. 2. sess. 6. p. 167, & seqq. controversi solet, num in Comitiiis celebrationi Missæ salvâ conscientiam interesse queant? Novimus enim illos plurimum abstinuisse, Missâque durante sese absentasse. Nam in illius Comitiiis, quibus Maximilianus II. in Imperatorem fuit electus, cum Witzeburgicus Liturgiam de S. Spiritu ex A. B. præscriptò peragere cepisset, tunc Palatinus, Saxo, Brandenburgicus ex choro in proximum conclave discesserunt, ac inibi, donec Liturgia ad coronidem traducta esset, permanserunt. Nicol. Heyden. de Election. & inaugurat. Maximilian. II. apud Goldast. Imperial. Politic. part. 1. p. 148. Quod etiam in electione Matthiæ I. iteratum legimus, ibi cum suffraganeus Moguntinus ad altare constitutus Missam celebrare cœperit, Palatinus, Saxo & Brandenburgicus Legatus, qui sacris illis interesse hautquaquam solent, surgentes, in sacellum, quod prope chorum est, cum Consiliariis aulicisque suis, dum ea celebrarentur, concesserunt, eaque finitâ prodeuntes iterum loca sua occuparunt. Gothard. Artus. in Electione

tionem & Coronationem Matthiae I. apud Goldast. Politic. Imperial. part. 1. p. 170.

TH. VIII.

Ut igitur hanc de re certi aliquid statuamus, quo sine intersit Protestantes Electores huic negotio spectandum omnino erit, indeque iudicium ferendum, an ut ejusmodi actum, seu cultum divinum approbent & stabiliant. An vero, ut non nisi officium Caesareae Majestati debitum, si specialiter ad hoc invitentur, praestent. Priori casu firma stat sententia, ac verbo Dei probata, quod Evangelici Principes absque conscientiae vulnere Missae officio interesse nequeant. Veluti responderunt Principes Protestantes Carolo V. Imperatori ad Processionem in Festo Corporis Christi ab eo vocati & invitati in Comit. Augustan. ann. 1530. Georg. Caest. in act. illorum Comitiorum, d. 16. Jun. sub Rubr. Causae, ob quas Principes Protestantes in Festo Corporis Christi Processioni Sacrae interesse non possint. Posteriore vero casu ipsos sine omni conscientiae laesione interesse posse dubitandum haut erit, subscribentibus etiam Theologis Saxonis, Caest. d. l. Ideoque cum in praedictis Comitibus Augustanis 1530. Caesar Electorem Saxoniae Johannem sibi de more ad Missam eunti gladium praefere jussisset, ille re deliberata cum Theologi dicerent, licere adesse, quod ad suum officium esset vocatus, non ad Missam velut ad cultum divinum accessit, cui se Comitem Georgius Brandenburgicus adjunxit, Caest. d. l. Jun. 19. Quae tamen, sicut talia pleraque, cautione opus habent, ne aliquid committamus, quod praedjudicare possit. Inde praemittenda, de permittenda absentatione imploratio, ac ubi illa obtineri non potuit, descendendum in Caesareae Majestatis vota cum hac tamen protestatione, quod illud officii tantum Politici explendi ergo factum velimus.

TH. IX.

Quibus ita rite peractis ad altare juramentum praestituri Electores accedunt. Quo vero ordine illud fiat, quamvis ab Imperatore

ratore non expressum, expeditum tamen, in relatione electionis
Matthiæ, ubi hæc verba leguntur: Finito hymno Electores om-
nes unà cum Legatò Brandeburgicò, quem non præcessit Mare-
schallus cum gladio, ut cæteros Electores, ad altare Juramentum
præstituri processerunt, cumque in gradum supremum ascendis-
sent, & ad astantes faciem convertissent, Moguntinus in mediò
constitutus causas conventus, nempe ut juramentum requirente
ita A. B. præstarent, paucis exposuit, primumque juramentum il-
lud, verba prælegente ei Trevirensi, præstitit, postmodò Electori-
bus reliquis, idem juramentum Moguntinus prælegit, quod ipsi
quoque magnâ promptitudine & alacritate Ecclesiastici quidem
ad motis ad pectus suum, seculares verò ad Evangeliorum librum
digitis præstiterunt. Hòc factò Moguntinus duos Notarios requi-
sivit, ut & actum ipsum notarent, unumque vel plura super eò in-
strumenta conficerent, hortatus est. Goldast. Politic. Imperial.
part. 7. p. 173. Ritus quidem, quos inter jurandum observatos,
dicta modò relatio memorat, in A. B. quoque expressos leges.
Disertè enim præcipit, ut coram Evangelio S. Johannis &c. In
principio erat verbum, jurent, Electores quidem Ecclesiastici, ma-
nus suas pectori cum reverentiâ superponant, quod nec à jure civi-
li abhorret, Novell. 123. cap. 7. Novell. 137. c. 2. Obrecht. de Juram.
calumn. cap. 10. n. 13. Seculares verò Electores Evangelium Jo-
hannis corporaliter manibus tangant, & in præscriptam formu-
lam jurent, quod juri iterum civili consentaneum, l. 27. C. de Epi-
scop. audient. l. ult. §. 5. C. de curat. furios. Novell. 74. cap. 5. Qui
ritus cum ad firmandam fidem faciant, & Christianos quidem ad-
monere debeant, quod Deo optimo Maximo juramentum præ-
stent: Ita diversis subindè diversimodè fuerint adhibiti. Romani
foedus firmaturi feralem porcum ferire jubebant, sublatâ ita ad
Jovem voce: Jupiter &c. audi Pater patræ, audi tu popule Al-
bane, &c. illis legibus populus Romanus prior non deficiet, si pri-
or defecit publicò consilio, dolò malò, tu illò die Jupiter popu-
lum Romanum sic ferito, ut ego hunc porcum hodie feriam, tan-
tòque magis ferito, quanto plus potes pollesque Liv. lib. 1. cap. 24.
Parthorum & Armeniorum Regibus mos erat, ut quoties in soci-
etatem

etatem coirent, implicarent dextras, pollicesque inter se vincirent, nodoque præstringerent. Mox ubi sanguis in artus extremos se effuderit, levi ictu cruorem eliciebant, atque invicem lambabant, id demum foedus arcanum habentes, quod mutuò cruore sacratum. Tac. lib. xii. annal. p. m. 168. Apud Macedenas sanctissimum coeuntium pignus, ut divisum gladio panem uterque libaret, quod Alexander quoque cum Roxane firmaturus matrimonium observabat. Curt. lib. 8. c. 4. Apud Jeremiam peculiare habetur firmandæ fidei genus, ubi minax loquitur divina Nemesis, c. 34. v. 18. Und will die Leute/ so meinen Bund übertreten/ und die Worte des Bundes/ den sie für mich gemacht haben / nicht halten/ so machen wie das Kalb/ das sie in zwey Stück getheilet / und zwischen den Theilen hingegangen sindt / ubi glossa interlinearis ad versiculum 19. notat, das eine weise gewesen/ zum Wahrzeichen daß der Bund solte feste seyn/ weil sie das Opfer Gottes damit ehreten/ als zum Zeugniß der Wahrheit.

TH. X.

Ut ad nostrorum Juramentum revertamur, cum remitti non possit, quia ob bonum publicum susceptum, illud adhuc circa istud controversam venit, an etiam, cum quidam Electorum ceremoniis Pontificiis jure valedixerint, tactis Evangelii verbis jurare debeant? Secundò, an illasâ conscientia juramentum præstare possint, eadem formulâ cum Pontificiæ religionis addictis, & præsertim verba illa præstare: Ita me Deus adjuvet, & omnes Sancti? Et quod primam quæstionem attinet, cum nihil superstitionis habeat, Donellus lib. 24. comm. c. 14. & c. 21. circ. med. nihil peccare nostros ita jurantes statuere nulla religio prohibet. Wahremund. ab Ehrenb. lib. 2. de foeder. c. 1. n. 151. Est enim locò symboli, ut in testamento æs & libra, quo jurantes monentur, se non tam Judici, quàm DEO Juramentum præstare, nec tam in humanò, quàm coelesti judicio versari: Modò tamen & hoc sciamus non ad substantiam juramenti, sed ad accidentia id pertinere. Hillig. ad Donell, d. lib. 21. c. 13. lit. B. Quod posteriorem

attinet, quia non modo superstitiosum, sed & impium est, neque
fana Protestantium religio ita jurare permittit Joachimus à Beuff.
ad l. 13. §. ult. ff. de Jurejurand. recessam prorsus ab hâc formulâ
jurandi, & hâc modò juratum: Ita me DEUS adjuvet & S. Evan-
gelium ejus. Quod non modo factum anno 1562. in Election. Ma-
ximiliani II. Imperatoris, teste Simon, Schard. de Election. Ma-
ximiliani II. ap. Goldast. in Politic. Imperial. part. 1. disc. 9. sed
anno 1575. in Election. Rudolphi II. & nuper anno 1636. in electi-
one Dn. Ferdinandi III. idem observatum novimus.

TH. XI.

Ut autem formulam & summam hujus juramenti subjicia-
mus, jurant fermè hunc in modum: Ego Elector juro per fidem
quâ DEO & sacro Imperio sum obstrictus, secundum omnem dis-
cretionem & intellectum cum Dei adjutorio me electurum tem-
porale caput populo Christiano i. e. Regem Romanorum in Cæ-
sarem promovendum idoneum (i. e. presentis Reipul. amantem,
maximâ facultate ad munera Magistratus obeunda præditum, vir-
tutis & justitiæ studiosum, Aristot. 5. Polit. c. 9.) vocemque meam
& votum seu electionem daturum absque omni pacto, stipendio
pretio vel promisso seu quoquo nomine ea appellantur. Ambitus
enim suffragiorum cum in Republ. fiat suspectus, meritò de secu-
ritate votorum cavetur. Graviter Plaro lib. 8. *de Republ. Reipu-
blica, inquit, male constituta argumentum est, ubi Magistratus
sunt venales, cum Principatus ac regna pecuniâ parantur.
Efficit enim hoc, ut majori in pretio sint divitiæ, quam virtus,
& ut tota civitas immoderato studio pecunie dedita sit.* Cui
calculum suum addit Salust. in illâ placè aureâ ad Cæsarem de or-
dinandâ Republ. orat. dum conqueritur primum, non facinus,
non probrum aut flagitium obstare, quo minus Magistratus capi-
ant, laudatque illa tempora, quibus neque divitiis aut superbiâ,
sed bonâ famâ factisque fortibus nobilis ignobilem anteibat. Indè
in consilio, quomodo res iterum in unum coalescere possit, osten-
dit,

dit, aliter neque privatam rem neque publicam, neque domi neque
militiæ regi posse nisi pecuniæ studio aut sublato, aut minuto.
*Ubi enim cupido divitiarum, verba sunt gravissimi auctoris, sa-
nè non sic cò pede pretereunda, invasit, neque disciplina neque ar-
tes bonæ, neque ingenium ullum satis pollet: quin animus magis
aut minus maturè, postremò tamen succumbit: Sæpè jam audi-
vi, qui Reges, quæ civitates, & nationes per opulentiam magna
Imperia jam amiserint, quæ per virtutem inopes ceperant, id
adeò haud mirandum est. Nam ubi bonus animus deteriorem
divitiis magis clarum magisque acceptum videt, primo aestuat,
multaque in pectore volvit, sed ubi gloria honorem magis in dies,
virtutem opulentia vincit, animus ad voluptatè, à verò deficit.*
Salust. in d. Orat. II. ad Cæsar. ord. Republ. Quæ Taciti quoque
sunt querelæ ac lachrymæ, quando apud majores virtutis præ-
mium id fuisse memorat, cunctisque civium, si bonis artibus ni-
terentur, licitum petere Magistratus: questuram ex dignita-
te candidatorum aut felicitate tribuentium gratuitò conces-
sam, donec sententiâ Dolabellæ velut venundaretur. Lib. XI.
annual, p. m. 148.

THE XII.

Convenit igitur Electores puras manus habere & illas ad pe-
cuniam non conferre per l. omnes & l. sancimus C. ad L. Juliam
repetund. Henning. Gœden consil. I. q. 2. n. 10. quin potestatem e-
ligendi pro istâ vice amittat Elector, si pecuniam pro suffragio ac-
ceperit. Simon. Pistor. lib. I. Consil. n. 30. & seqq., inter consilia
Modestini, volum. I. ad Arum. disc. 3. ad A. B. thes. 8. ubi electio-
nem talem annullandam tradit ex Schard, in l. 5. n. 4. C. de his,
quæ vi metusque &c. Inde Laudem maximam meretur Serenis-
simus Saxo, quem pro eo, quod suffragio suo Carolum designasset,
oblatam à legatis Caroli pecuniam constanter rejecisse, & suis,
ne vel teruncium acciperent mandasse Sleidanus refert. Quod
Erasmus

Erasmus Roterodamus 4. Epist. 13. fufius ita describit: *Dux Saxoniae Fridericus delatum sibi ab omnibus Imperium ingenti animo recusavit, idq; pridie, quam Carolus eligeretur, mox rogatus, quem igitur censeret eligendum, negavit, sibi quemquam alium videri tanti nominis oneri sustinendo parem, quam Carolum. Ob hunc insignem animum à nostris (Caroli Legatis) oblata 30000. Florenorum constantissime rejecit, cumq; rogaretur, ut tantum 10000. patretur dari famulis: Accipiant, inquit, si velint, attamen nemo postridie apud me manebit, qui vel aureum acceperit: Ubi tamen notandum, non trahendam A. B. sanctionem ad Xenia illa ordinaria, quæ peractâ Electione Electoribus eorumque ministris præstari solent. Legis enim ambitus non spectat ad id, quod post electionem sponte datur. Quondam ante conditam Carolinam Bullam singulis Electoribus post electionem peractam solvendæ erant 4300. libræ argenti, ut patet ex literis Alberti Saxonis A. C. 1291. *Wmb asssecuration wegen der fünffhalb taujendt Pfund Silbers/ so etnem Churfürsten nach der Wahl gebühret. ap. Goldast. p. 2. tit. 2. Polit. Imp.**

TH. XIII.

Tempus, quod electioni præstitutum 30. dierum à die præstiti Juramenti continuo numerandorum, spatium exhaurit, ita ut si facere intra istos distulerint, a modo panem manducent, & aquam bibant, d. tit. §. 3. Quæ alimentorum lautiorum subtractio poenæ loco videtur assignata, cum aliàs personæ illustres ac nobiliores non cogantur comedere allium, cæpas, panem, grossum, caseum & similia, quia sunt proprie hæc cibaria Rusticorum gloss. in l. servis Urbanis ver. cibariis ff. de Legat. III. Ab hac sanctione non multum differt id, quod de Cardinalibus Electoribus Romani Pontificis constitutum legimus, daß / wo innerhalb drey Tagen die Cardinäle keinen Pabst wehlen würden / sollen die Bischoffe Römische Fürsten / und die der Hutt des Conclavis vorge-setzet seyn / genau und genugsame achtung auff das Essen geben / so den

den Cardine.
jede und jeglic
vin. in annotat.

330. Quas sancti
Reipubl. Germanica.

omne vacante sede imminere: Illi
quidem quod vicarii quique Imperii Palatinus & Saxo electioni
interesse teneantur: huic verò, quod vacante sede, ut loquuntur,
Apostolicâ, effrenatâ sicariorum licentiâ impunè grassari sole-
ant. Undè his periculis ut fenestram clauderet Gregorius X, ma-
ximò Christianorum conciliò Lugduni in Galliâ congregato, non-
nullas de futurâ Romani Pontificis electione tulit leges, & simul
conclavis usum introduxit, vid. Onuphr. d.l. Neque tamen prius
Electores ex antedictâ civitate Francofurtensi abeant, nisi prius
per ipsos vel majorem eorum partem Rector seu temporale Caput
electum fuerit. Postquam verò Electores, vel major eorum pars
Imperatorem elegerit, hæc electio perinde haberi ac reputari de-
bet, ac si foret ab ipsis omnibus nemine discrepante celebrata, d. t.
2. §. 3. & 4. Inde liquere possit illud, quod electio ad Electores non
ut singulos, sed collegialiter pertineat, quod multis probat Lu-
dolphus de Babenberg. c. 6. de Jur. regn. Onuphr. Panvin de Com-
mit. Imperat.

TH. XIV.

Utrum verò, si quis ex Electoribus ipsis electus proprium vo-
tum sibi dare atque ita augere numerum queat? id non perindè
omnibus videtur. Suspecta enim res videtur operas suas ingerere
per l. 25. ff. de Procurat. Indèque officia desiderantibus neganda,
fugientibus offerenda c. in scripturis 8. quæst. 1. Quo eodem jure
etiam cautum, ne quis se ipsum ad Patronatum alicujus Ecclesiæ
sistere possit, quantumvis idoneus & multis studiis & meritis juve-
tur, c. per nostras extr. de Jur. Patronat. Nec enim quisquam in
propriâ causâ idoneus Judex habetur. in l. un. C. ne quis in causâ
suâ. Nihilominus non planè desunt exempla eorum, qui in ele-
ctione votum sibi ipsis attribuerunt. Loquitur id ipsius Caroli ex-
emplum, qui patris sui Johannis Bohemiæ Regis suffragiò ad Im-

P

perium

perium pervenit. .7. p. m. 281.
Quis verò ignorat, reputare, l.
ult. C. de Impub. sub. m filii §. ei, In-
stit. de inutil. stipulat. Et ubi s habet traditio,
quod primo locò sententiam rogat. elegerit Hagec. in
Chron. Bohem. anno 1414. Boregk. in Chron. Bohem. in Wen-
ceslao Rege & Imperatore. Buxdorff. ad A. B. conclus. 39 lit. c.
Freher. in not. ad Petrum de Andlo lib. 2. c. 2. Otto in dissertat.
Jur. Public. c. 10. pag. 258. Rümelin. ad A. B. dissert. 3. conclus. 4.
Quæ confirmantur etiam iis, quæ habet Dubrav. lib. 23. hist. Bo-
hem. *Moguntino, inquit, Comitibus Electoribus indicente,*
ad quæ cum Sigismundus Rex Hungariæ tanquam Marchio
Brandenburgensis venisset, dignitatisq; regie gratiâ primus sen-
tentiam esset rogatus de Cesare nominando, se ipsum nomina-
vit: Me, inquit, cognovi, alios non itidem, an æquè me-
cum orbis Imperiò dignisint, præsertim in tantò rerum motu,
quo Italia quoq; schismate ibi durante plurimum laborat. Mi-
raculose hanc tam liberam & apertam Sigismundi vocem ceteri E-
lectores, communiq; assensu eam approbantes, ipsum Cesarem
consultârunt. Quamvis hæc de re dubitare faciat Decretum Ele-
ctionis Sigismundi, in quo Electores testantur, Sigismundum in
Hungariâ absentem Legatos misisse, ap. Lehman. lib. 7. c. 81. Chron.
Spirenf. Goldast. de regn. Bohem. lib. 3. c. 4. n. 7. & cum eo Lymn.
præcipuè in not. ad Otton. Jur. publ. c. 10. p. 260. Decisionem ta-
men vel ex ipsis Carolinæ sanctionis verbis depromemus, quæ §.
ult. tit. 2. habentur. Quæ quidem electionem sui ipsius respicere,
autores habent Buxdorffium, Arumæum, Rümelinum aliosque.
Neque argumenta, quæ in contrarium adduci videbantur, nos
quicquam stringunt, ut à Caroli instituto avelli nos pateremur.
Testimonium enim, quod quis de habilitate suâ profert, non o-
mninò culpandum, cum secundum Dd. communiter ad Rubr.
Inst. Jur. Civ. seipsum laudare non omninò sit prohibitum (ut
Plutarchus egregio discursu, quâ quis ratione, seipsum citra in-
vidiam laudare possit, demonstrat) præsertim si id remotâ omni
ambitione

ambitione fiat. Neque in illustribus personis suspicio propter
præstitum Juramentum præsumitur, & si præsumeretur cessare
eam faceret aliorum assensus, ita ut in vitis reliquis se ingessisse,
dici nequaquam possit. Si verò desiderantibus Imperatoriam
dignitatem illa semper deneganda, utique nec Carolus V. eligen-
dus fuisset, qui unà cum Francisco Galliarum Rege, ad majores
translato Maximiliano, imperium ambiebat. Sleid. lib. 7. Sed non
ambitione aut quovis privato commodo ductus, verum commu-
ni bono Republ. Christianæ, vid. act. Mandatorium Principum
& Prælatorum Hispaniæ pro Legatis ad conventum Electoralem
missis ad petendum Imperium suo Regi ap. Goldast. Politic. Im-
perial. part. 1. disc. 6. Necquicquam statutum de Jure Patronatus
nos movere debet. Neque enim adeò nos alligatos putamus Juri
Pontificio, ut ideò à statutis Caroli vel ad latum unguem decede-
re necessum habeamus.

TH. XV.

Electus hanc in modum Imperator, peractâ statim electio-
ne dignitatem Imperatoriam & summam potestatem consequi-
tur: Imperii Jura & bona administrat, universis & singulis Ele-
ctoribus omnia ipsorum privilegia Jura, libertates, concessionem,
antiquas consuetudines, & quicquid ipsi ab Imperio usque in di-
em electionis sue obtinuerunt & possederunt, absque dilatione
& contradictione confirmare debet, ipsisque præmissa innovare,
postquam Imperialibus fuerit in fulis coronatus. §. & quia d. l. 2.
Quæ adjuncta electionis censentur, sunt coronatio, acclamatio,
conviviorum publicorum celebratio, aliæque solennitates, quæ
cum A. B. exhibentur, tum etiam aliis Imperatorum electionibus
observantur. Habueramus in animò adjicere, quænam origo sit
Hildebrandinæ pestis, arrogati scil. Pontificum in Imperatores
juris, & quam potius tempore Caroli M. itemque tempore Otto-
nis I. Imperatoribus in pontifices competierit potestas, adjunctis
simul Capitulationibus Caroli V. quibus Imperator non ita pri-
dem fuerit adstrictus. Sed cum paginæ nimium excrescerent, pe-
culiari discursui materiam hanc altiori indagine dignam reserva-
tam volumus.

SOLI DEO GLORIA.

Handwritten in blue ink:
 21
 17
 15

ambitione
 primum
 cam
 dignitate
 dus
 trans
 ambitione
 nihilo
 & p
 missa
 pal.
 non
 P
 reuelum

PA. XV.

Electus
 ne
 ditione
 & contra
 postquam
 nos
 convivoru
 cum A. B.
 obiter
 Hildebrandi
 jure
 nisi
 simul
 dem
 ad

2011 DAD GLORIA
Handwritten in blue ink: 17

B. M. II, 62.
L. 10, 1.

DIS
JURID

MOL
IN

ROMA
cras

Conse

VIRI PER

DN. BEN
Confiliar

MELCH

LIPSI

II R
1532

IS
CO-

DI

VICI,

X 1876045

SSIMI,

J.U.D.

altatis

DIUS,

HI,

